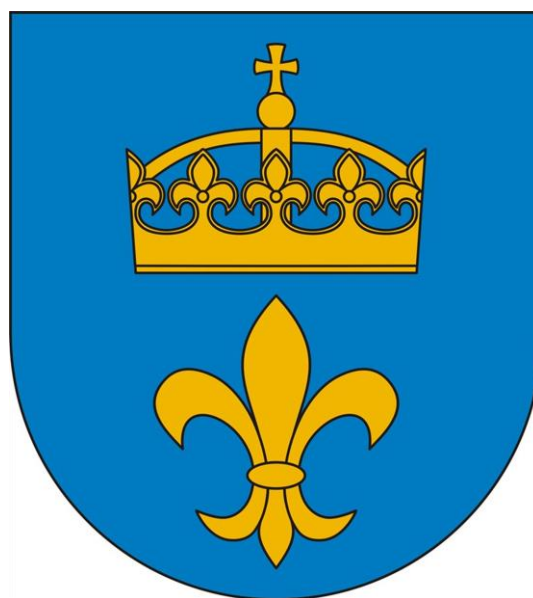

2020

Diagnoza problemów uzależnień

Gmina Szydłowo

Spis treści

Wstęp	4
Dane demograficzne	5
Metryka Gminy	7
Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	7
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	9
Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej.....	10
Szkolenia w których uczestniczyli pracownicy GKRPA, GOPS	10
Świetlice	10
Rynek alkoholowy.....	11
Skala problemów społecznych	12
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	12
Przestępczość	13
Przemoc w rodzinie.....	14
Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	17
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	17
Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin	17
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	18
Grupa badana	18
Cel badania	19
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców.....	20
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	21
Substancje psychoaktywne: nikotyna	28
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	30
Przemoc w rodzinie.....	33
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	33
Zjawisko przemocy w rodzinie.....	34
Cyberprzemoc i uzależnienie od internetu	37
Badania sprzedawców napojów alkoholowych	39
Grupa badana	39
Cel badania	39
Wyniki badań.....	40
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	49
Metodologia	49
Cel badania	49

Charakterystyka grupy badanej	50
Wyniki.....	51
Poczucie bezpieczeństwa w szkole.....	51
Środowisko Rodzinne.....	54
Substancje psychoaktywne: Alkohol.....	55
Substancje psychoaktywne: Papierosy	61
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	64
Postawy wobec substancji psychoaktywnych	67
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc.....	69
Telewizja.....	76
Wybrane zagadnienia Z ESPAD-U. Porównanie Wyników badania uczniów z gminy Szydłowo z wynikami próby ogólnopolskiej z 2019 roku	78
Metodologia	78
Cel badania	79
Grupa badana	80
Wyniki.....	81
Podsumowanie	101
Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej.....	106
Czynniki ryzyka.....	106
Czynniki chroniące	107

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2020 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzecią, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Szydłowo wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- a) Dorośli mieszkańcy;
- b) Dzieci i młodzież szkolna;
- c) Sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

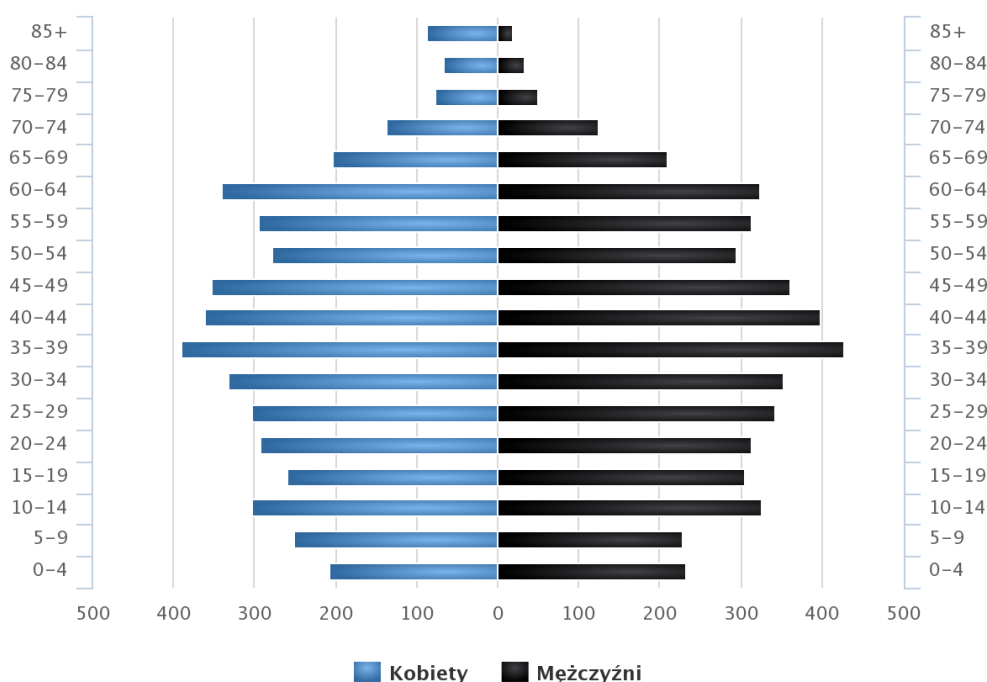
Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin.

DANE DEMOGRAFICZNE

Gmina Szydłowo ma 9 196 mieszkańców, z czego 49,3% stanowią kobiety, a 50,7% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 28,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38,0 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego¹ oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców gminy Szydłowo, 2019

(Źródło: GUS)

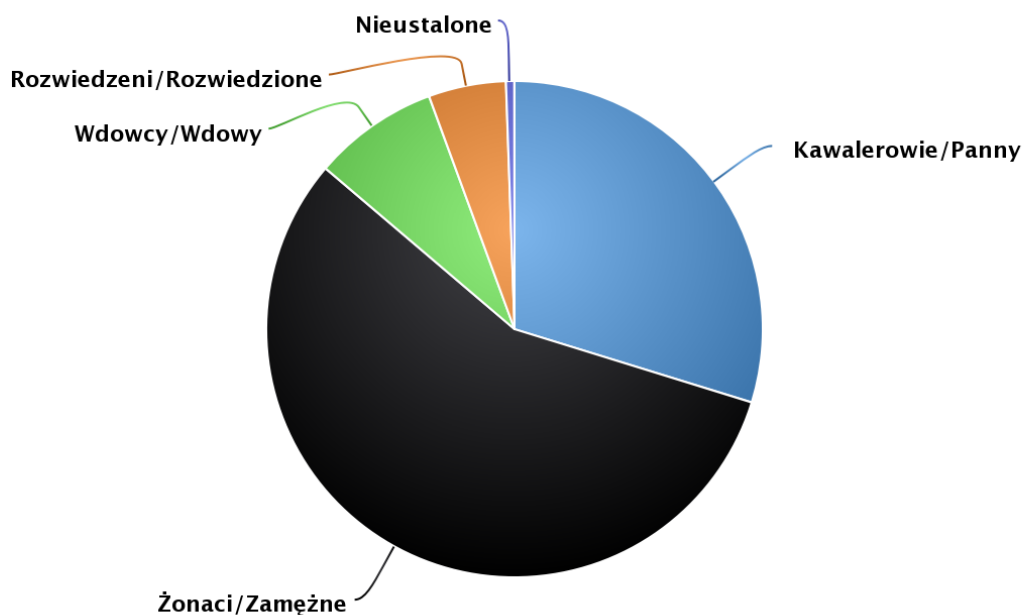
www.polskawliczbach.pl

Mieszkańcy gminy Szydłowo zawarli w 2019 roku 45 małżeństw, co odpowiada 4,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa wielkopolskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 29,8% mieszkańców gminy Szydłowo jest stanu wolnego, 56,4% żyje w małżeństwie, 5,0% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,2% to wdowy/wdowcy.

¹ Średni wiek mieszkańców wynosi 40,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. <https://www.polskawliczbach.pl/wielkopolskie>

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Gmina Szydłowo

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

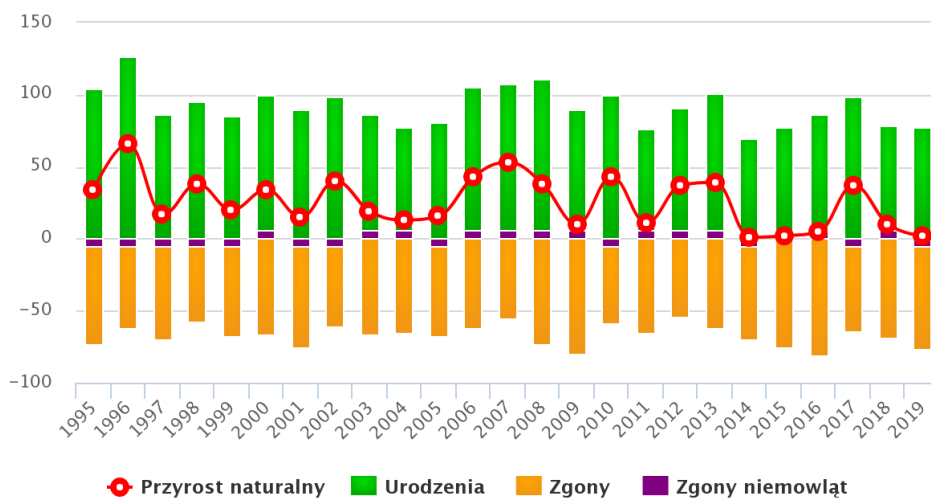

www.polskawliczbach.pl

Gmina Szydłowo ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 2. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 0,22 na 1000 mieszkańców gminy Szydłowo. W 2019 roku urodziło się 78 dzieci, w tym 44,9% dziewczynek i 55,1% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 408 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,92 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz porównywalny do współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Przyrost naturalny w latach 1995–2019 w gminie Szydłowo

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

METRYKA GMINY

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

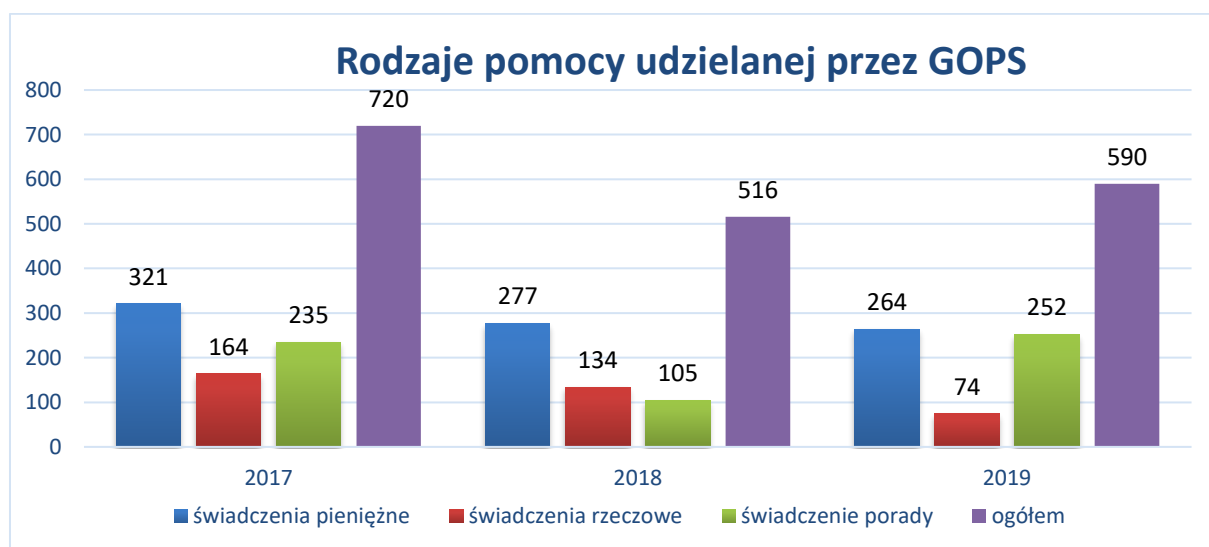
W roku 2019 zaobserwowano w gminie Szydłowo spadek liczby rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w porównaniu z latami ubiegłymi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2017 – 2019 udzielał świadczeń poradnictwa specjalistycznego, świadczeń pieniężnych oraz pomocy rzeczowej.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową obejmowała osoby nie pracujące, bezrobotne bez prawa do zasiłku oraz na rencie lub emeryturze.

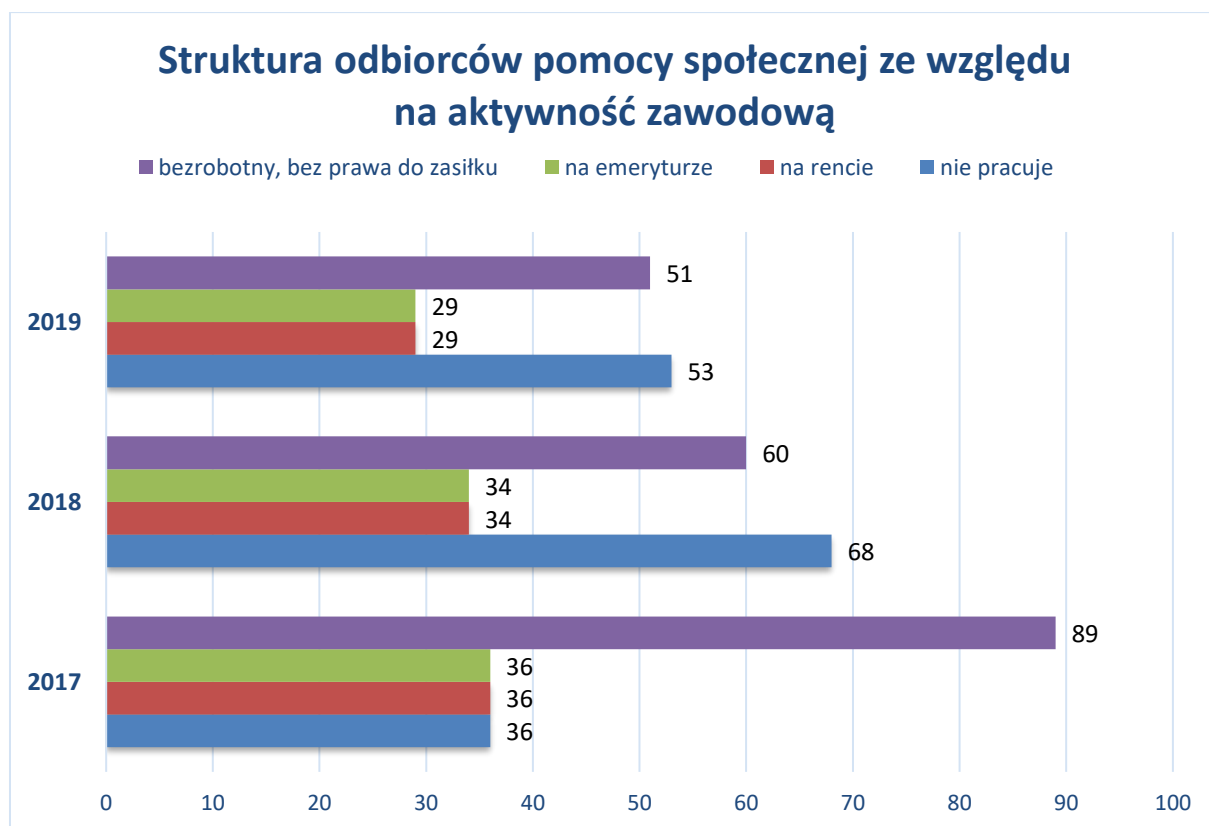
Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba rodzin ogółem	161	162	133
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	12	9	10

Powody przyznawania pomocy społecznej
liczba rodzin (liczba osób)

	2017 r.	2018r.	2019 r.
Ogółem	255	160	227
Niepełnosprawność	55	52	49
Bezrobocie	89	60	51
Osoby dotknięte klęską żywiołową	-	-	-
Ubóstwo	31	18	55
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	10	30	10
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	58	56	52
Alkoholizm	11	9	9
Inne	1	-	1

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odbywała w latach 2017 – 2019 regularne posiedzenia oraz przeprowadzała kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych			
	2017	2018	2019
Posiedzenia GKRPA (ogółem), w tym:			
Ogólne posiedzenia Komisji	12	12	9
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	5	1	3
Przeprowadzono rozmowy	5	1	3
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	8	5	5
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem)	75	69	31
W tym:			
○ Dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	3	6	5
○ Dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	72	63	26

DZIAŁALNOŚĆ PODKOMISJI INTERWENCYJNO-MOTYWUJĄCEJ

Podkomisja interwencyjno-motywuująca

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Wnioski o leczenie odwykowe	2	0	3
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	2	0	0
Wnioski do Sądów w sprawie obowiązku leczenia odwykowe	2	0	0

SZKOLENIA W KTÓRYCH UCZESTNICZYLI PRACOWNICY GKRPA, GOPS

	Ilość osób
2017	6
2018	6
2019	5

W gminie Szydłowo w latach 2017-2019 odbywały się regularne szkolenia pracowników GKRPA, GOPS, Świetlic.

ŚWIETLICE

W 2019 roku na terenie gminy działała świetlica, do której uczęszczało 10 dzieci z rodzin alkoholowych.

RYNEK ALKOHOLOWY

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych dla poszczególnych rodzajów (ogółem 23):

1. do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - a. do 4,5%: **8**
 - b. od 4,5% do 18%: **8**
 - c. powyżej 18%: **7**
2. do spożycia w miejscu sprzedaży – **0**.

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

W roku 2019 odnotowano mniej przypadków prowadzenia pojazdów po drodze publicznej po spożyciu alkoholu w porównaniu z rokiem 2017 i 2018. Również w 2019 spadła liczba przypadków zakłócania porządku publicznego, wzrosła natomiast liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających

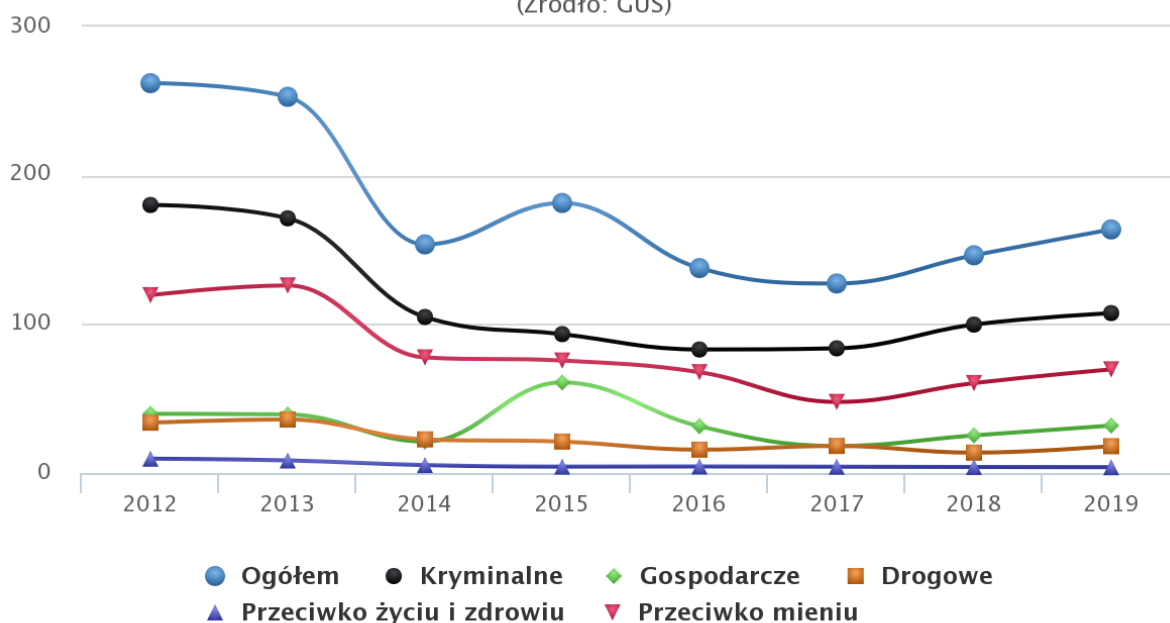
	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	19	14	5
Prowadzenie pojazdów po drodze publicznej po spożyciu alkoholu	16	10	9
Zakłócanie porządku publicznego	24	39	19
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	28	42	43

PRZESTĘPCZOŚĆ

W 2019 roku w gminie Szydłowo stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 164 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,78 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Szydłowo w latach 2012 – 2019

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Na przestrzeni trzech lat odnotowano mniej przypadków kradzieży mienia oraz fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną. Wzrosła jednak na przestrzeni lat ilość przestępstw w innych kategoriach.

Przestępstwa na terenie gminy

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Kradzież z włamaniem	2	6	4
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	16	9	10
Pobicie	0	0	0
Uszkodzenie mienia	3	7	1
Kradzież mienia	12	9	3
Inne	83	105	138

PRZEMOC W RODZINIE

Na przestrzeni lat 2017-2019 zmniejszyła się liczba interwencji związanych z przemocą domową, jednakże liczba ofiar przemocy utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba interwencji	1391	1158	1152
Dotyczące przemocy w rodzinie	53	18	24
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	34	39	37
○ Kobiety	34	26	28
○ Mężczyźni	-	12	5
○ Małoletni i nieletni	-	-	0

Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	34	39	37
○ Kobiety	-	4	3
○ Mężczyźni	34	35	33
○ Nieletni	-	-	1
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	7	11	15
○ Kobiety	-	4	3
○ Mężczyźni	7	7	12
○ Nieletni	-	-	-
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	0	0	28

Artykuł KK Kwalifikacja prawna przestępstw

2017 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	16	10	16
Groźby karalne	6	5	6
Uchylenie się od płacenia alimentów	3	1	3
Inne	91	73	91
2018 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	9	6	9
Groźby karalne	5	1	5
Uchylenie się od płacenia alimentów	50	27	47
Inne	72	63	70

2019 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	10	7	10
Groźby karalne	9	3	9
Uchylanie się od płacenia alimentów	37	19	37
Inne	81	77	80

W związku z procedurą „Niebieskich Kart” do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło:

Liczba formularzy NK			
	2017 r.	2018 r.	2019r.
Sporządzono ogółem wniosków	34	39	37
Ośrodek Pomocy Społecznej	5	1	3
Oświata	-	-	2
Policja	29	38	33

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

	2017	2018	2019
Nazwy	programy rekomendowane z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży, programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży, spektakle imprezy sportowe		
Liczba osób uczestniczących:			
uczniów	1750*	1270*	2430*
nauczycieli	60	58	0

*Uczniowie mogli brać udział w kilku programach.

PUNKT KONSULTACYJNY DLA OSÓB Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM I ICH RODZIN

PUNKT KONSULTACYJNY DLA OSÓB Z PROBLEMEM ALKOHOLOWYM I ICH RODZIN

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba rodzin	35	39	48
Rodziny z problemem alkoholowym	35	39	48

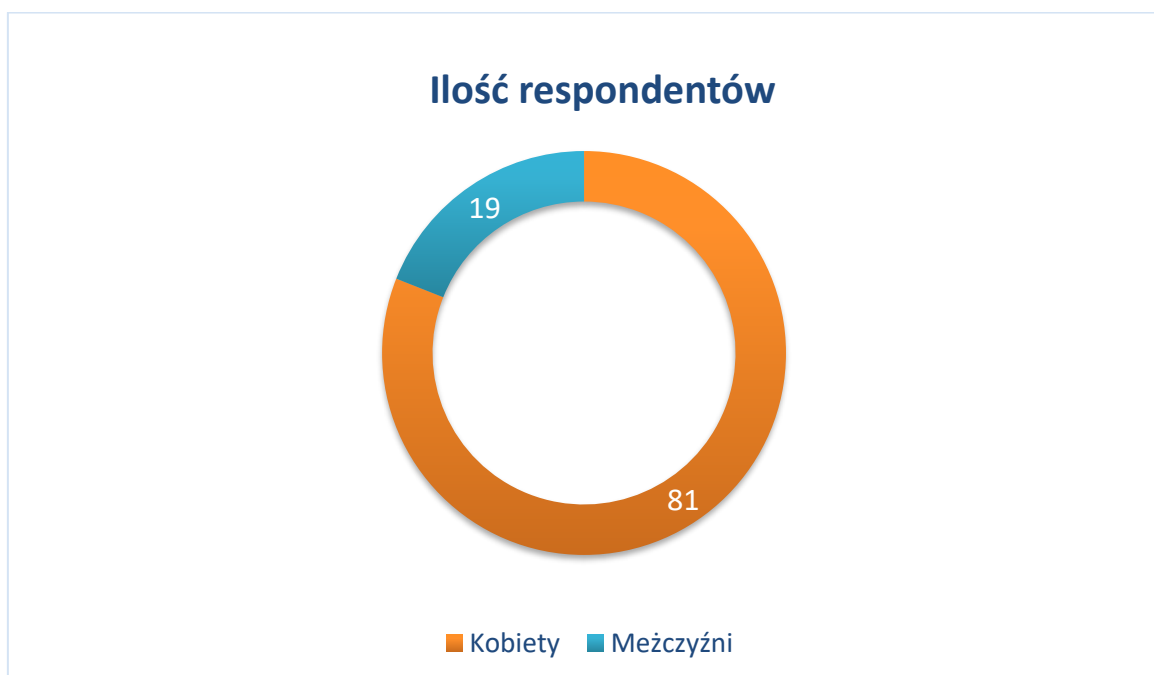
W punkcie konsultacyjnym pracuje pracownik socjalny oraz pedagog. Osoby te to certyfikowani specjaliści terapii uzależnień.

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Szydłowo, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 81 kobiet oraz 19 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 44 lata.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym
- problemy bezrobocia i lokalnego rynku pracy;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych;
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności odmiennych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Szydłowo.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienia od alkoholu	9%	71%	17%	3%
Uzależnienia od narkotyków lub dopalaczy	1%	14%	42%	43%
Przemoc w rodzinie	4%	34%	51%	11%
Bezrobocie	4%	42%	50%	4%
Bieda, ubóstwo	4%	45%	43%	8%
Bezdomność	7%	32%	50%	11%
Wzrost przestępczości	0%	10%	60%	30%
Kryzys rodziny	9%	61%	26%	4%
Kryzys norm moralnych	7%	36%	43%	14%

Do najpoważniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców można uznać: **uzależnienie od alkoholu – łącznie 80%² oraz kryzys rodziny (70%).**

² Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

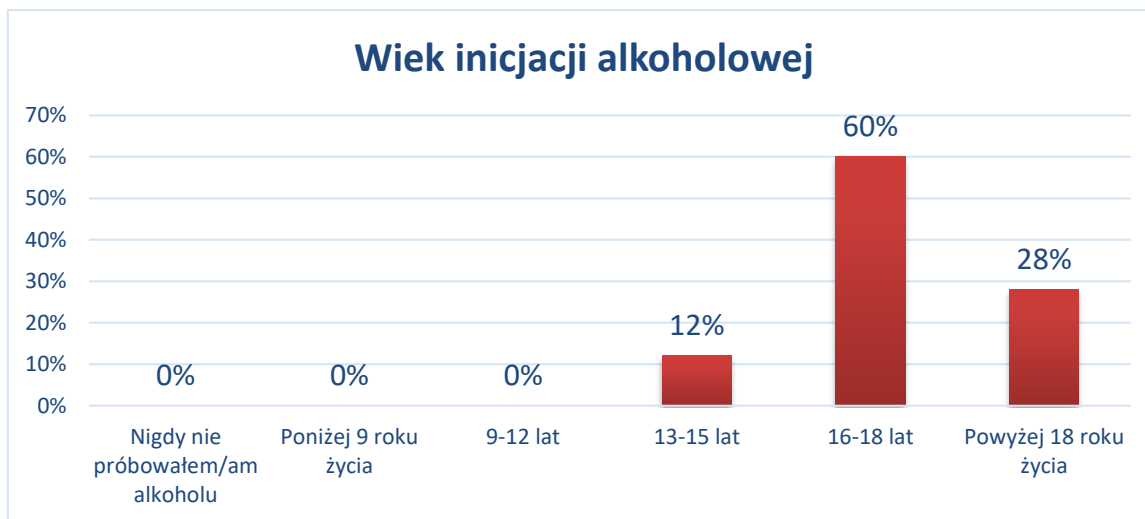
Badania CBOSu z 2019 pokazują, że Ponad połowa Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, mniej niż co dziesiąty badany spożywa go często (8%), a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle nie bierze go do ust (33%). W stosunku do badania z 2010 roku nieznacznie zmniejszył się odsetek deklarujących częste picie (z 11% do 8%), a nieco więcej ubyło całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Wzrósł więc udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%). Odsetek ten jest obecnie najwyższy (...).

W kwestii rodzaju spożywanego alkoholu Najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo, ale jego udział znacząco zmalał od 2010 roku. Wówczas co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% osób, które nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku, whisky – obecnie co dziewiąta osoba (11%) pijąca alkohol deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem.³

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Okazuje się, że **12% ankietowanych spróbowało alkoholu poniżej 15 roku życia**. Pozostałe odpowiedzi dotyczą: po uzyskaniu pełnoletności – 28% oraz wiek między 16 a 18 rokiem życia – 60%.

³ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Konsumpcja alkoholu w Polsce, Grudzień 2019
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_151_19.PDF (dostęp: 7.07.2020)

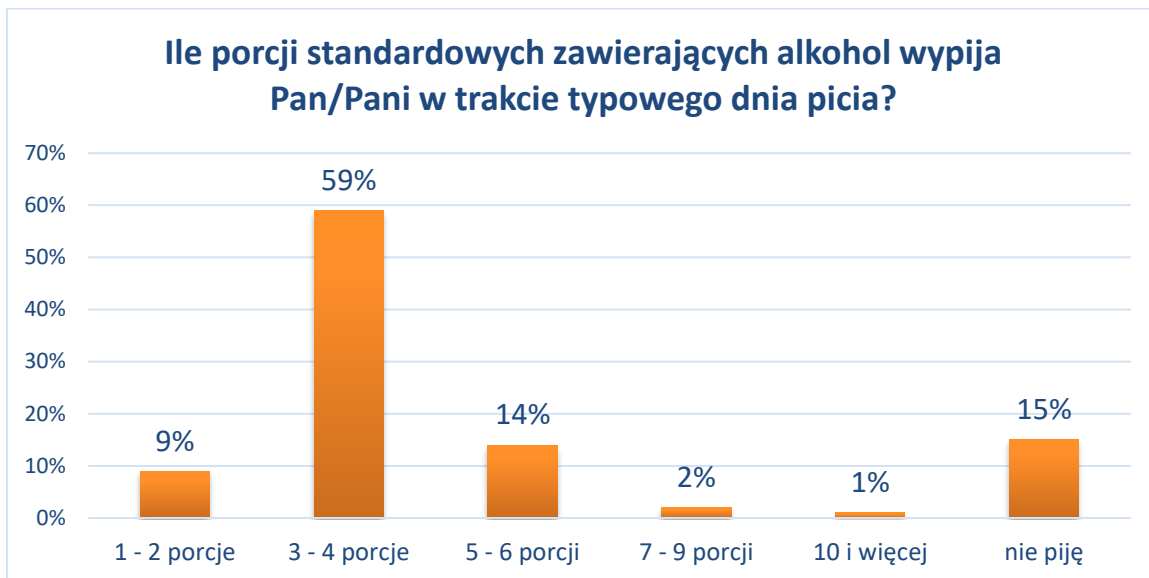
Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **4% respondentów to osoby deklarujące abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol raz w tygodniu - 43%, kolejna najwyższa wartość odnosiła się do spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu - 30%. Nieliczni przyznali, że zdarza im się to kilka razy w tygodniu – 8%. Wobec tego, można podsumować ten wynik stwierdzeniem, że część **mieszkańców spożywa alkohol częściej niż okazjonalnie**.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

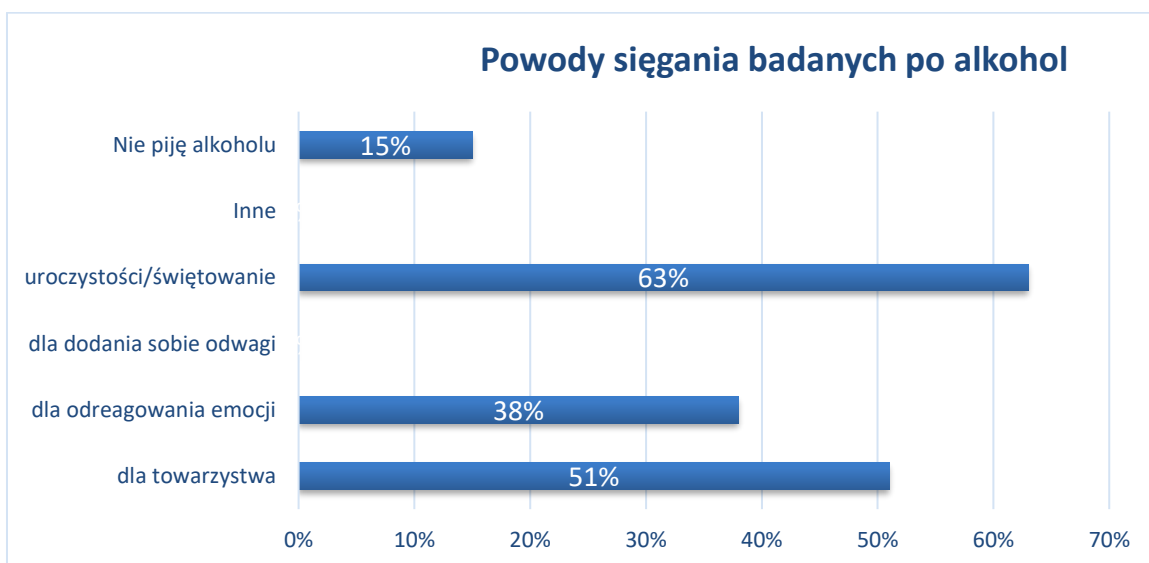
Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu (59%). W tym pytaniu 15% mieszkańców zadeklarowało abstynencję. **W związku**

z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Szydłowo odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu na niskim poziomie ryzyka.

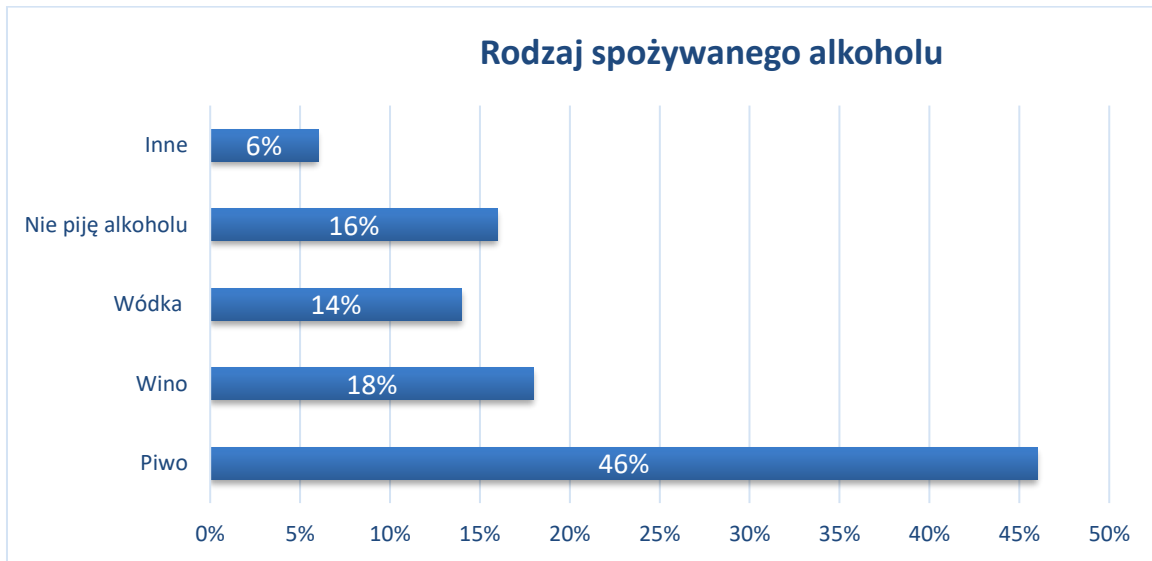
Nie tylko ilości oraz częstotliwość spożywanego alkoholu, ale także powody po jego **sięgnięciu** przez dorosłych są istotne dla oceny ich postaw. Do najczęściej wskazywanych okazji i motywów sięgnięcia po alkohol mieszkańcy wskazują kolejno:

uroczystości/świętowanie – 63%; dla towarzystwa – 51% i dla odreagowania emocji – 38%. Pierwsze dwie okazje wydają się dość powszechne dla spożywania alkoholu. **Niepokojący wydaje się wskaźnik sugerujący, że dla 38% badanych alkohol jest źródłem radzenia sobie z przeżywanymi emocjami⁴.**

⁴ Suma odpowiedzi: dla odreagowania emocji i dla dodania sobie odwagi.

Mieszkańcy gminy Szydło najczęściej sięgają po piwo (46%) oraz wino (18%). W tym pytaniu 16% respondentów wskazuje abstynencję.

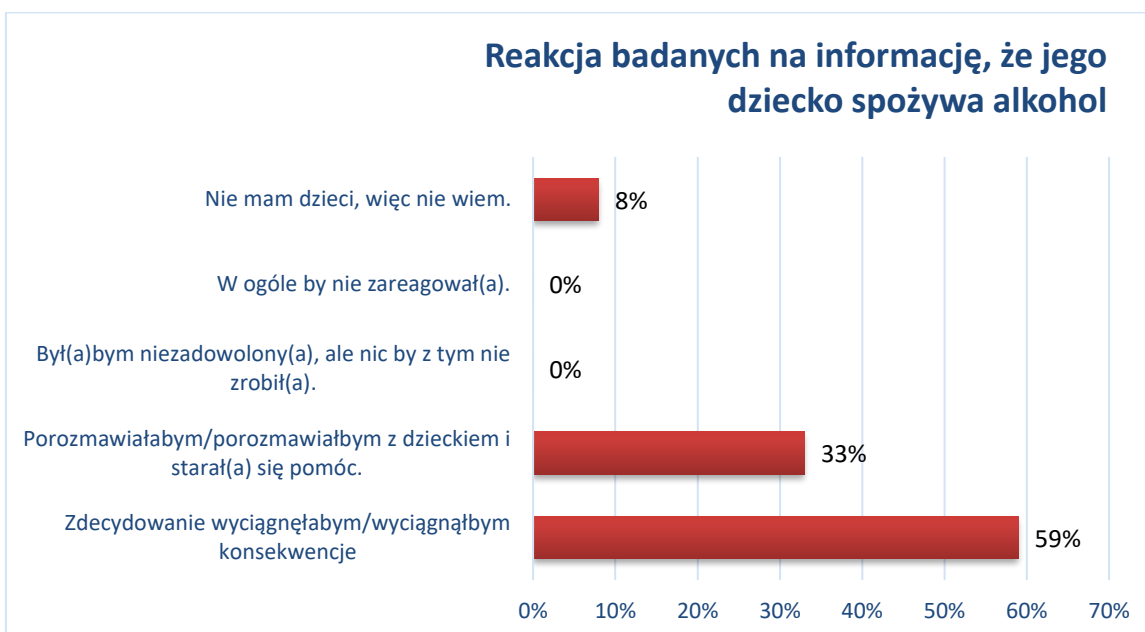
24% ankietowanych mieszkańców deklaruje, że wie, gdzie może zgłosić się osoba mająca problem z uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Respondenci wskazują MOPS w Pile oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

75% mieszkańców gminy Szydłowo uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol. **7%** respondentów deklaruje, że na terenie gminy jest ich **za dużo**, a **18%** jest zdania, że **jest ich za mało**.

W kwestionariuszu zadaliśmy także pytanie o reakcję badanego na informację, że jego **dziecko spożywa alkohol**. **33% respondentów deklaruje, że porozmawiałoby z dzieckiem na ten temat i starało mu się pomóc**, a **59% wyciągnęłoby konsekwencje**.

Następne pytanie odnosi się do opinii badanych na temat dynamiki spożywania alkoholu w lokalnej społeczności na przestrzeni ostatnich 10 lat. Mieszkańcy w swoich odpowiedziach wskazali, że:

- obecnie dorośli i nieletni piją **rzadziej** - 65%;
- przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol są **rzadsze** – 70%;
- widok osób pijących w miejscach publicznych jest **rzadszy** – 64%;
- widok osób awanturujących się pod sklepem i będących pod wpływem alkoholu jest **rzadszy** – 68%.

TWIERDZENIA	Częstszy	Podobny	Rzadszy	Nie widzę zmiany
Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest...	2%	18%	64%	16%
Widok osób pijanych lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest...	1%	9%	68%	22%
Przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol („płacenie alkoholem”, „opijanie spraw”) są...	0%	11%	70%	19%
Obecnie dorośli i nieletni piją...	0%	19%	65%	16%

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie występuje wśród dorosłej społeczności gminy Szydłowo, ale nie jest rozpowszechnione, ponieważ **łącznie 12% mieszkańców udzieliło błędnej odpowiedzi**⁵.

⁵ Oznacza to wskazanie odpowiedzi *raczej zgadzam się* i *zdecydowanie zgadzam się*.

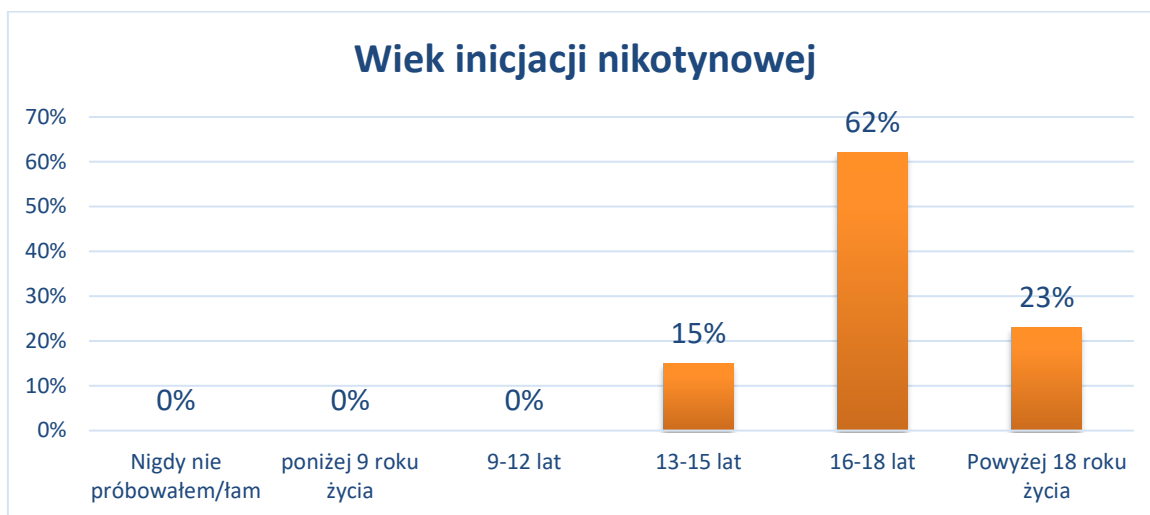
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **39% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż, 61% osób jest zdania, że nie ma takiej potrzeby.** Jednocześnie, łącznie 30% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. **Niepokojące jest, że 41% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.**

Respondenci uważają, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu (100%) oraz 100% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu. Również 96% ankietowanych nie uważa, że alkohol pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

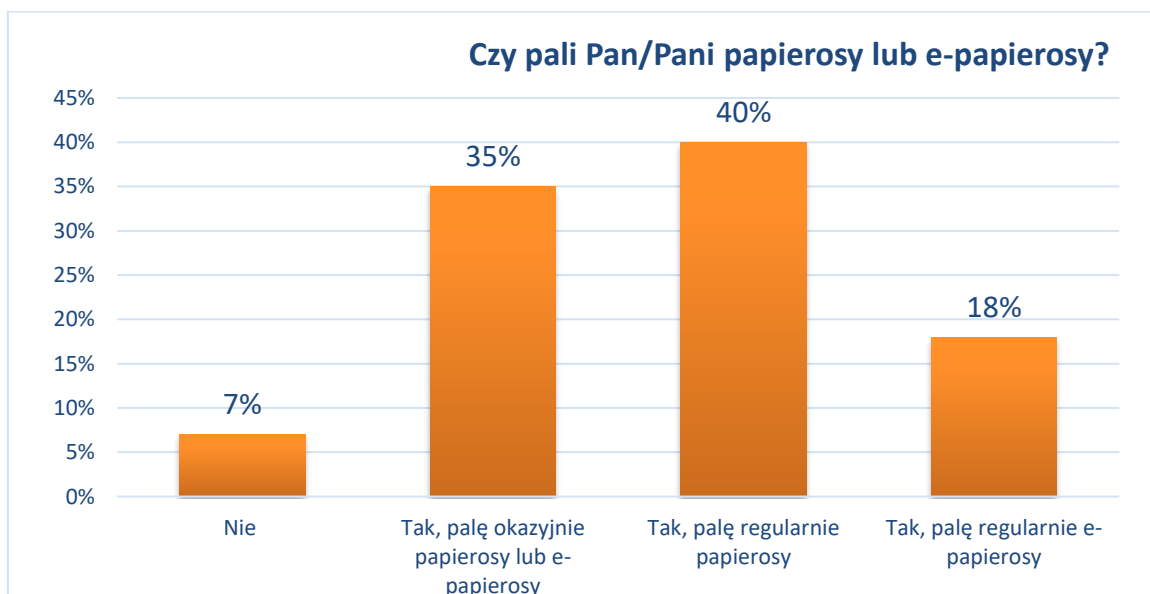
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	2%	10%	51%	37%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	5%	34%	52%	9%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	4%	26%	56%	14%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	10%	31%	39%	20%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	0%	4%	46%	50%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	0%	0%	6%	94%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	0%	0%	100%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

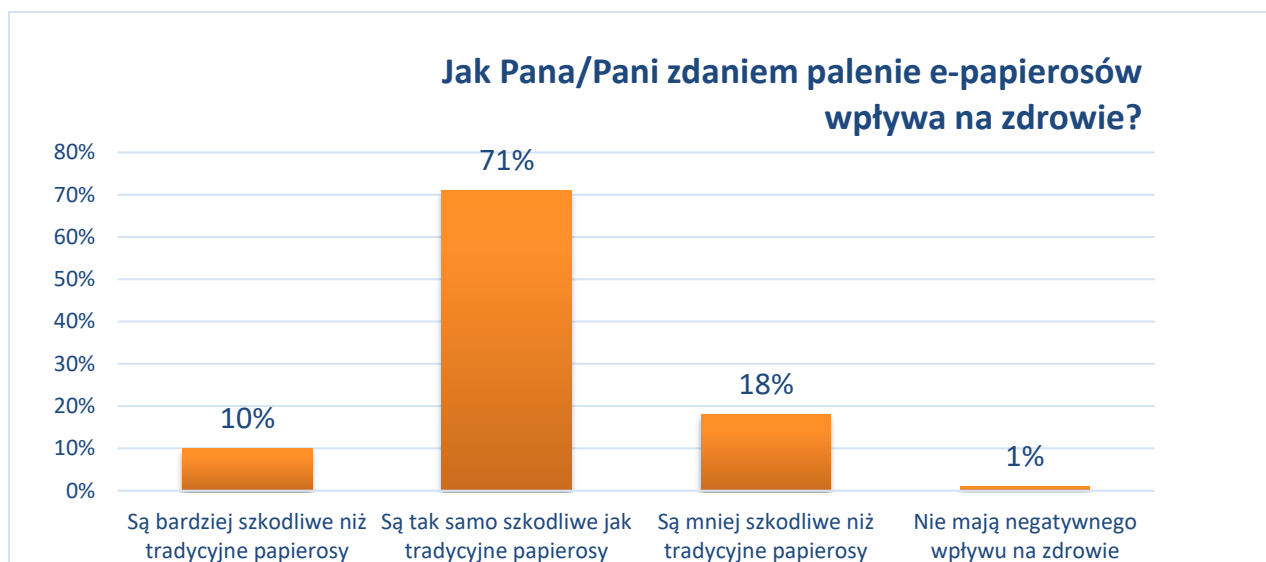
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że 23% zapaliło pierwszego papierosa jako osoby pełnoletnie, 62% mieszkańców wskazało na wiek między 16 a 18 rokiem życia, a łącznie 15% poniżej 15 roku życia.

40% mieszkańców gminy Szydłowo wskazało, że regularnie pali papierosy, a 18% e-papierosy. Okazyjnie robi to 35%, a tylko 7% nie znajduje się obecnie w nałogu nikotynowym.

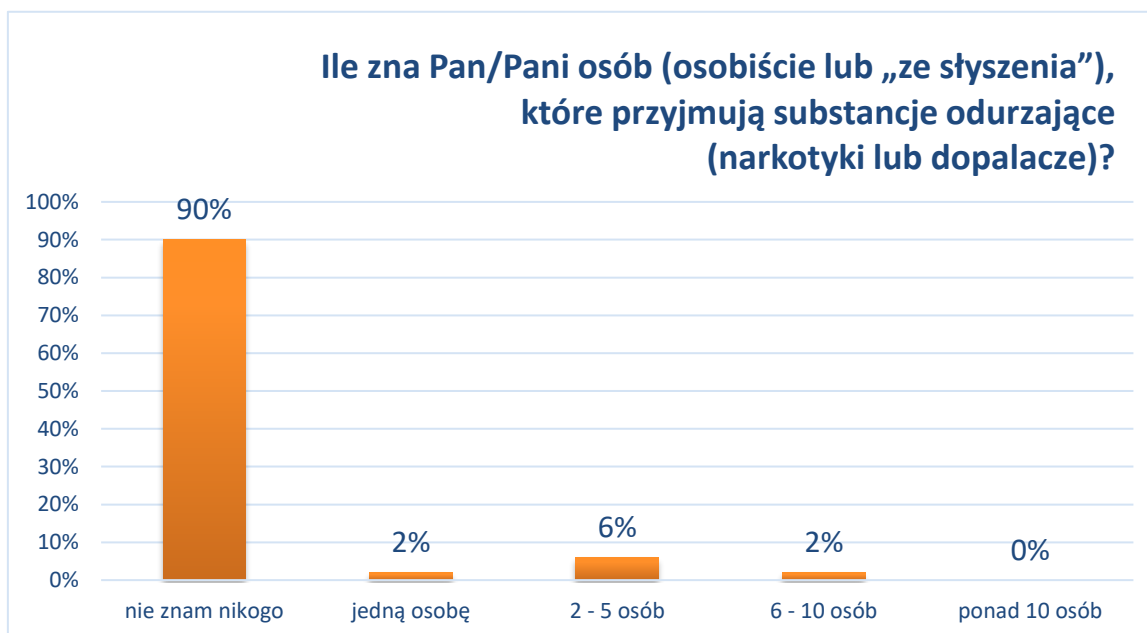
Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy się mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. **71% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy.** Aczkolwiek, **18% uważa, że są one mniej szkodliwe** niż tradycyjne papierosy, a 10% badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że **mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka** niż tradycyjne papierosy.

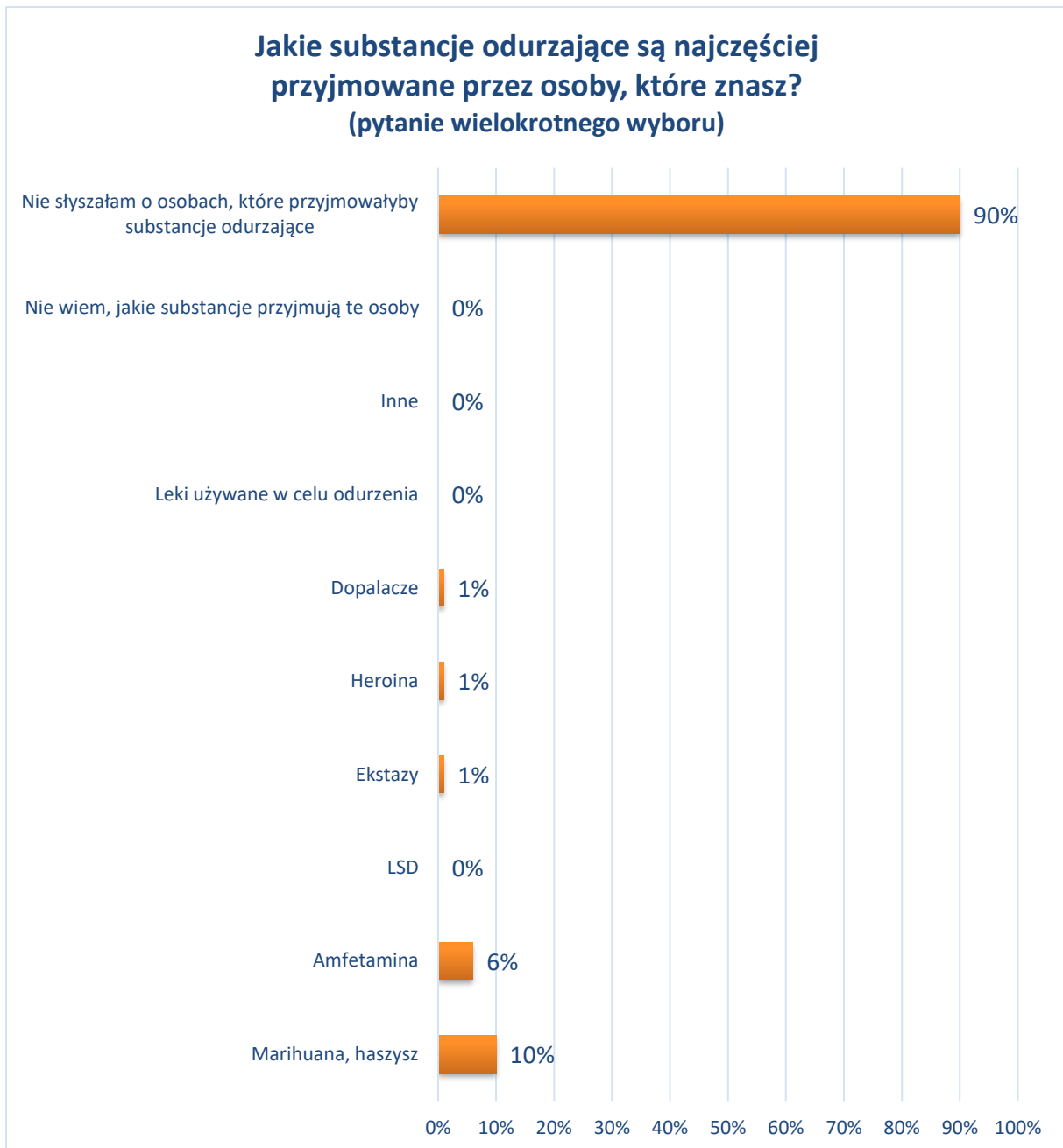
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

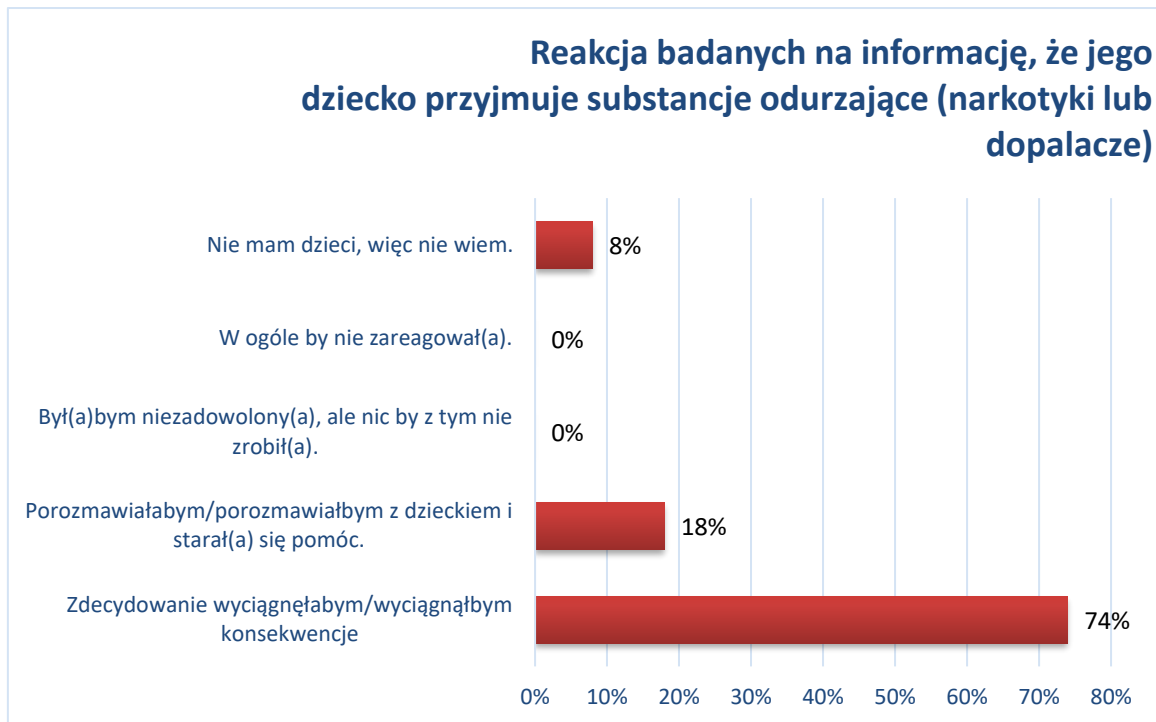
Łącznie 10% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. 90% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: **marihuana – 10% oraz amfetamina – 6%.**

W kwestionariuszu zadaliśmy także pytanie o reakcję badanego na informację, że jego **dziecko przyjmuje substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)**. **18% respondentów deklaruje, że porozmawiałoby z dzieckiem na ten temat i starało mu się pomóc, a 74% wyciągnęłoby konsekwencje.**

97% z respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

PRZEMOC W RODZINIE

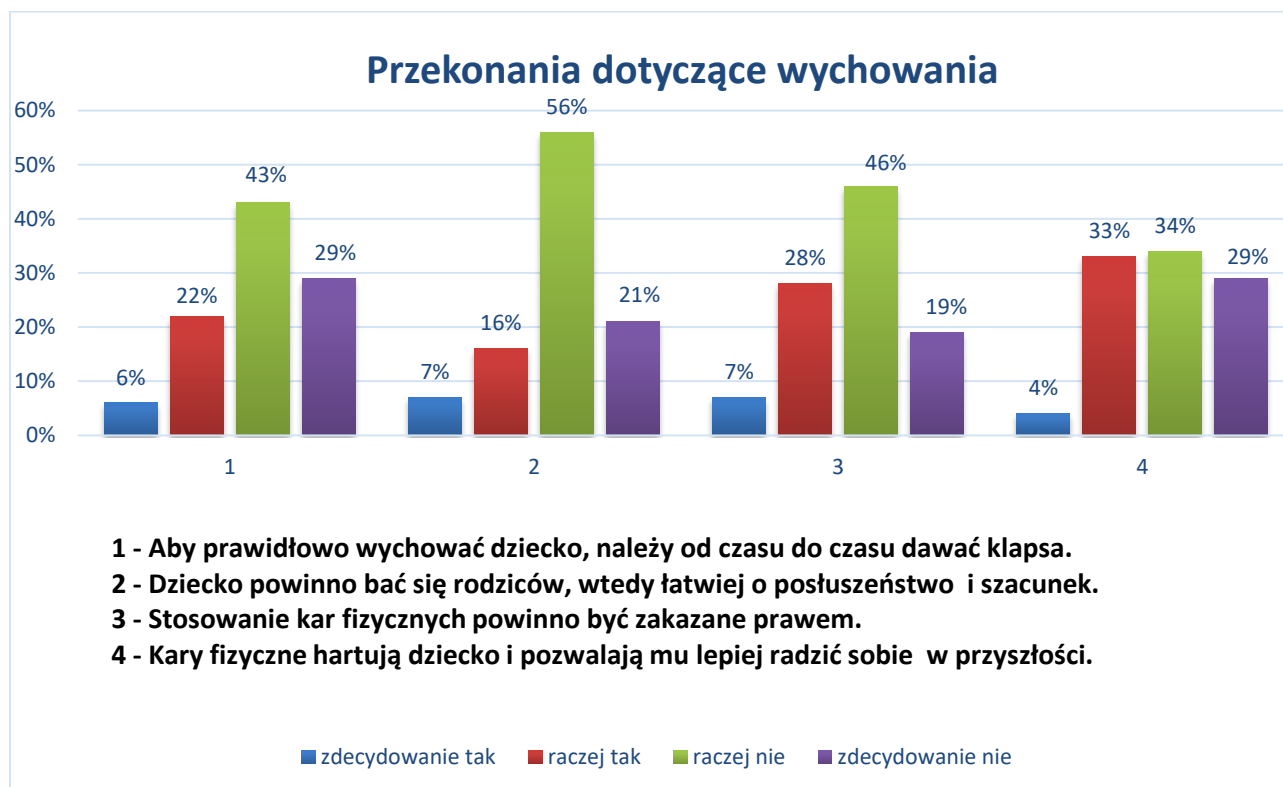
PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie: **„Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa”** w 72% spotkało się z brakiem akceptacji wśród respondentów.

Kolejne twierdzenie: **„Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek”** również w pewnym stopniu odzwierciedla pozytywne podejście badanych do wychowania. **Łącznie 77% respondentów zdecydowanie lub raczej nie zgodziło się z tym, że rodzice powinni budzić w dziecku strach.**

Poglądy mieszkańców na temat delegalizacji kar fizycznych prezentują się następująco: **łącznie 35% badanych opowiada się za prawnym zakazem stosowania kar fizycznych.** Co więcej, **63% mieszkańców nie zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.**

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

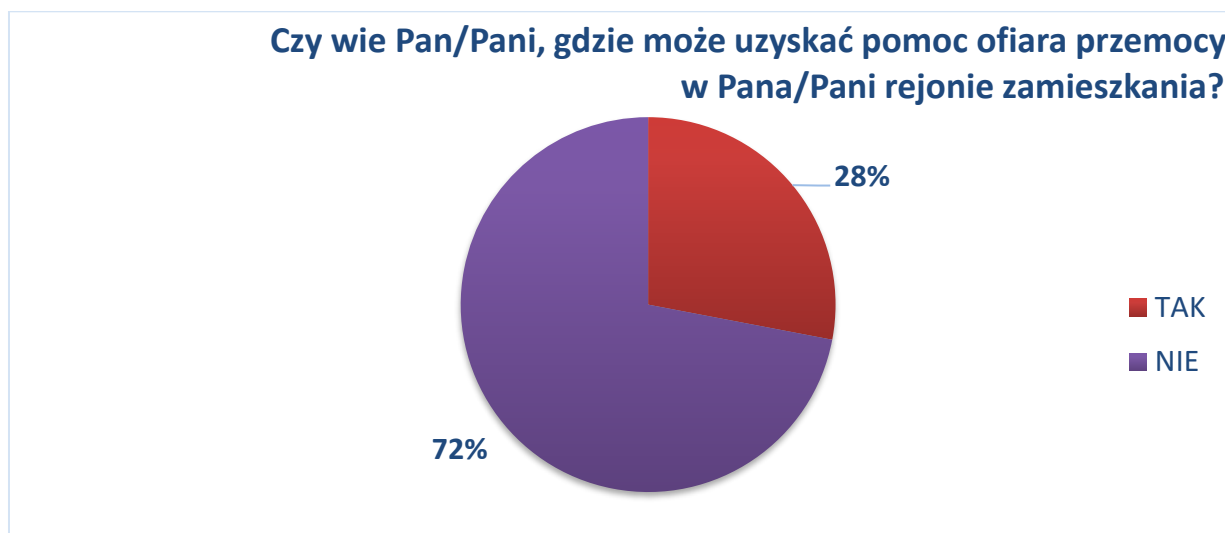
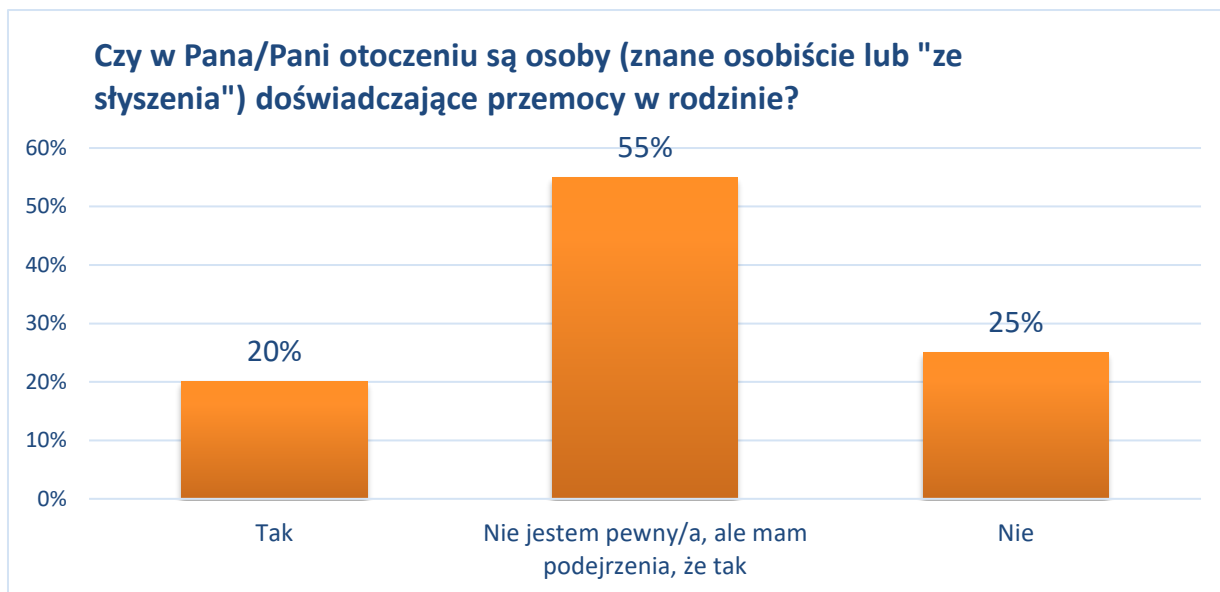
Jak wynika z deklaracji badanych, dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecce (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%). W sumie co czwarty badany (26%) zadeklarował, że padł ofiarą przemocy w którymś z tych miejsc. W porównaniu z wynikami uzyskanymi w roku 2012 odnotowujemy wzrost odsetka badanych, którzy doświadczyli przemocy w pracy lub w szkole. Pozostałe rezultaty są zbliżone do tych sprzed siedmiu lat. ⁶

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 20% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 55% ma podejrzenia, że tak się dzieje.

Zaledwie 28% mieszkańców deklaruje posiadanie wiedzy do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Ankietowani wskazują przede wszystkim GOPS.

⁶ CBOS, Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, kwiecień 2019.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 94% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W opinii mieszkańców gminy Szydłowo przemoc występuje nie tylko w domach z marginesu społecznego (99%). **99% mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości wskazują na wysoką świadomość badanych mieszkańców na temat specyfiki przemocy.

Poniżej wartości wskazują, że badani nie zgadzają się z takimi szkodliwymi przekonaniem jak:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” (łącznie 96%);
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” (łącznie 100%);
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” (łącznie 93%).

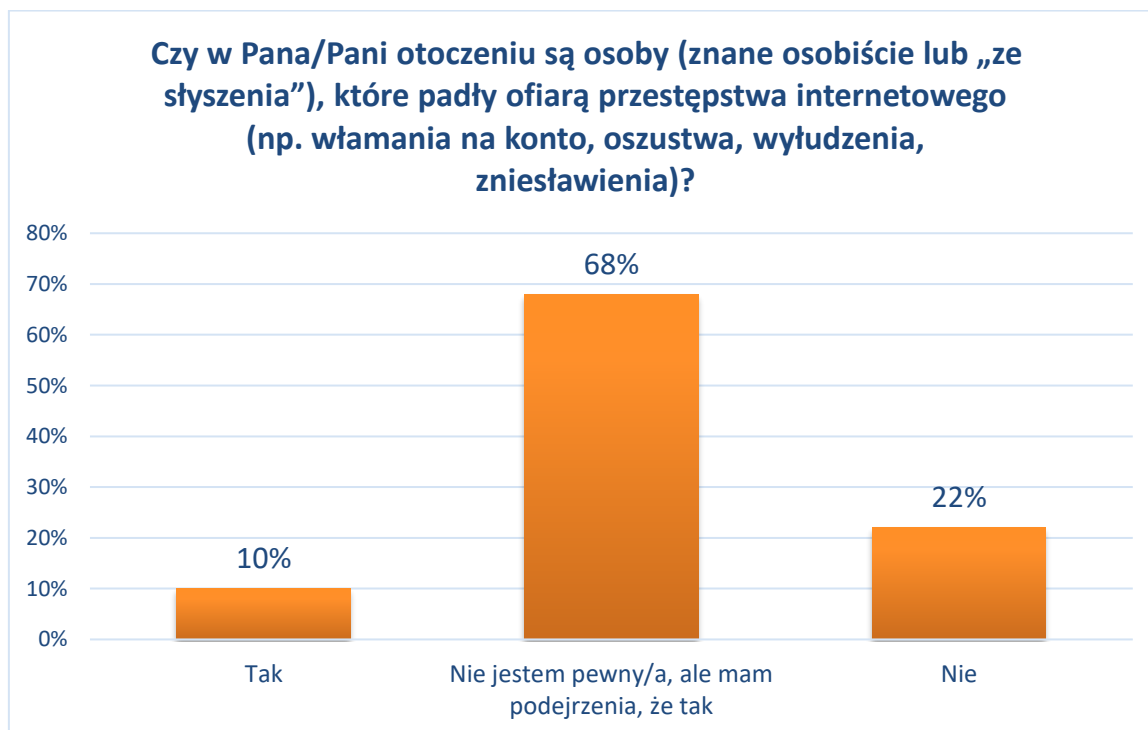
Powyższe odpowiedzi świadczą o wysokiej świadomości mieszkańców gminy Szydłowo w tematyce przemocy.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	23%	71%	5%	1%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	1%	26%	73%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	35%	64%	1%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	4%	65%	31%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	0%	23%	77%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	7%	74%	19%

CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

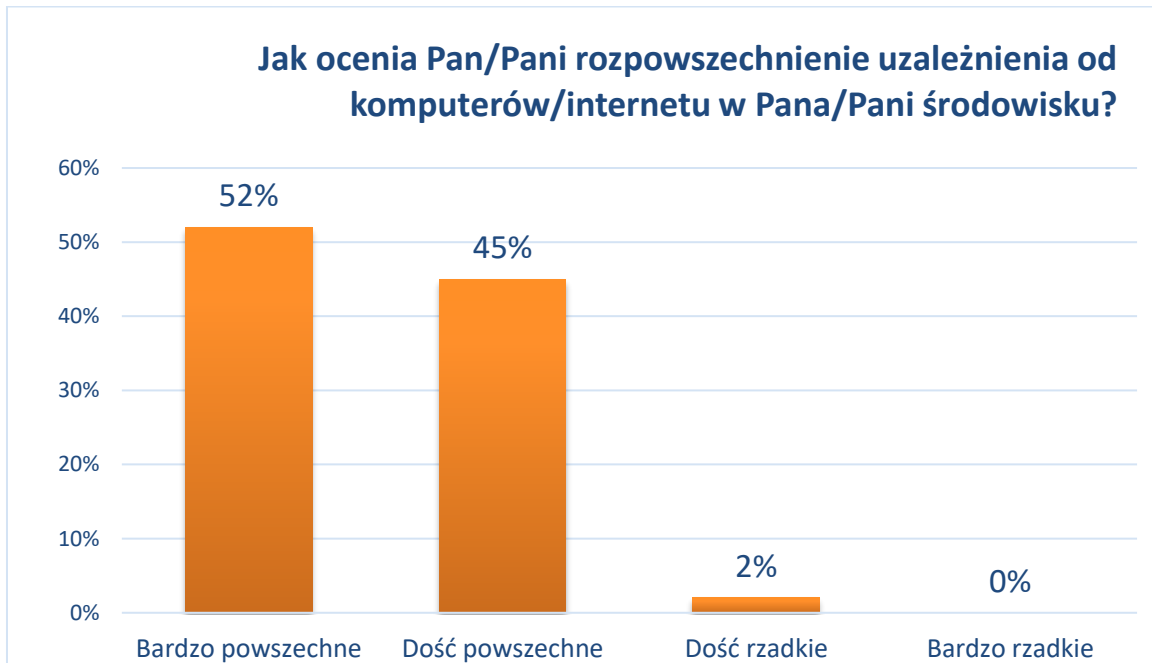
Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁷.*

Badania wykazały, że **10% badanych uważa, że ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniestawienia), **68% nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało**, a **22% nie zna takich osób**.

⁷ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska*.

Bardziej niepokojące są dane związane z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **98% ankietowanych mieszkańców uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym.**

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Szydłowo. Grupa badana stanowiła 20 osób: 18 kobiet i 2 mężczyzn. Wszyscy respondenci to pracownicy punktów. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 36 lat.

CEL BADANIA

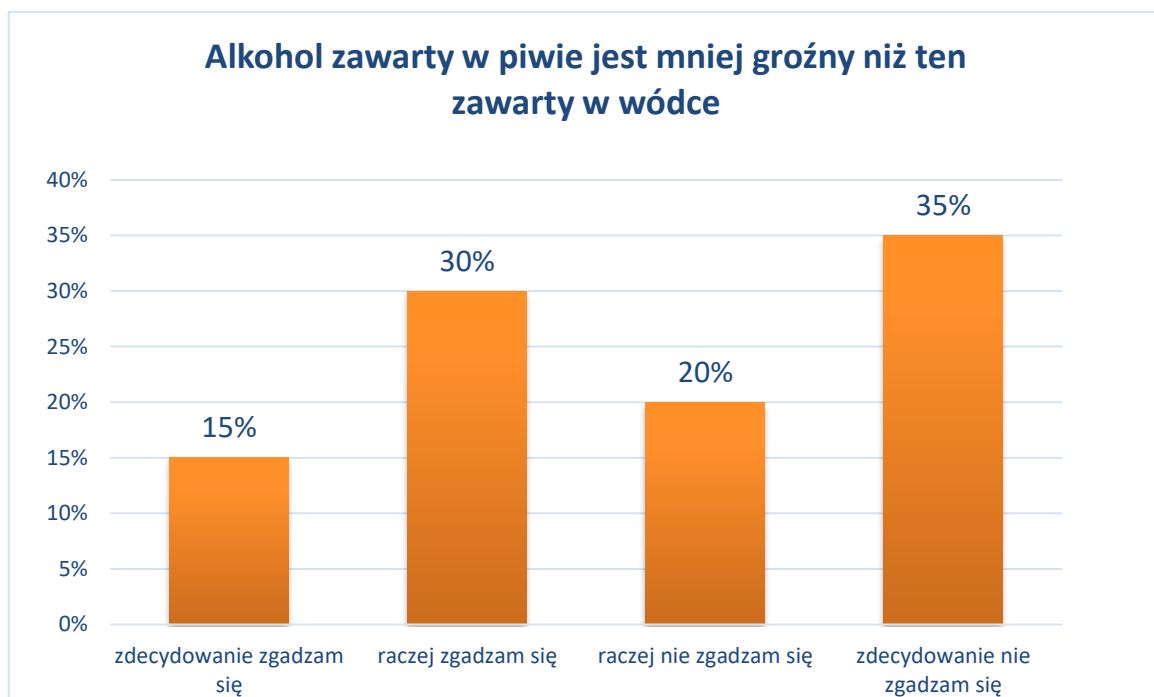
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

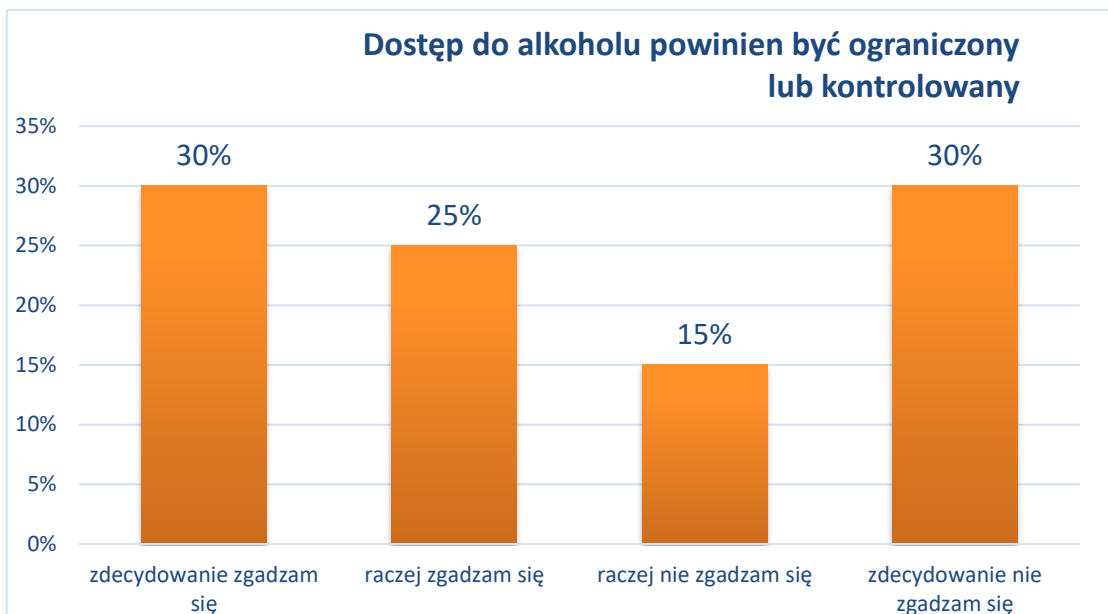
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

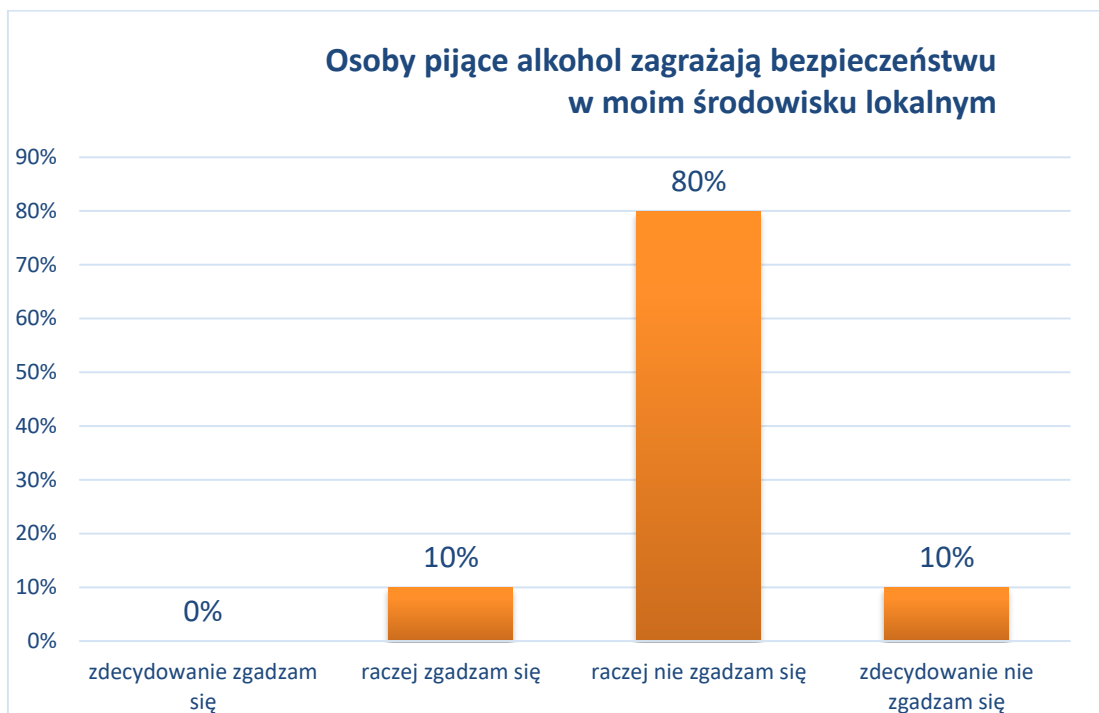
Łącznie 45% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny, niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to konieczności edukacji na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

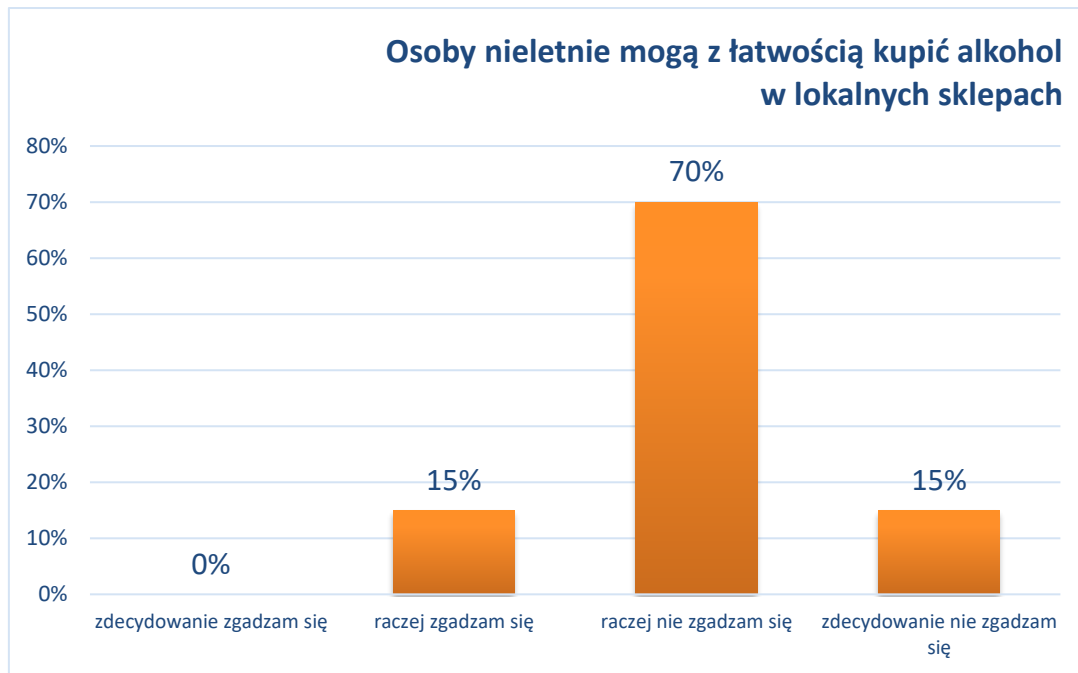
Łącznie 55% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 45% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli nie jest raczej przekonana, że dostęp ten powinien podlegać kontroli.

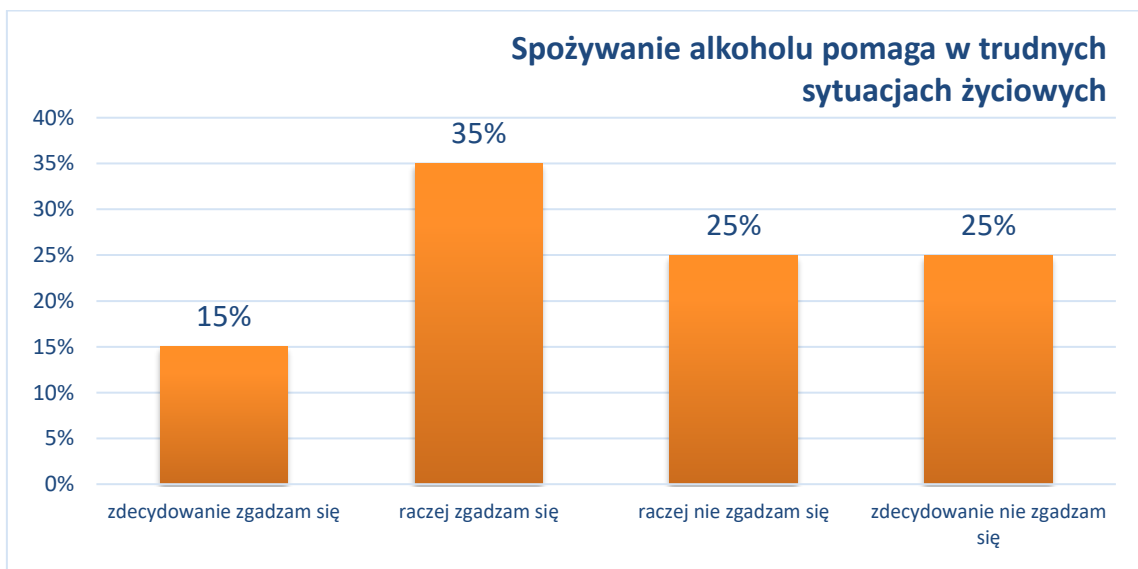
Łącznie 90% respondentów nie uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

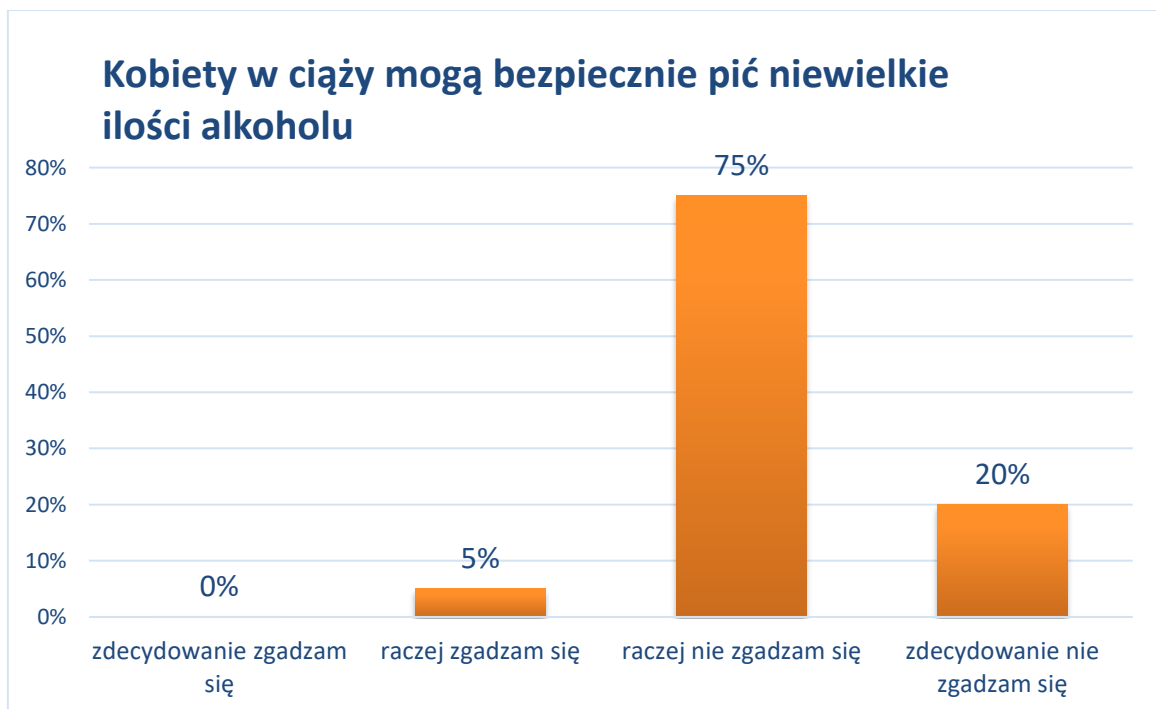
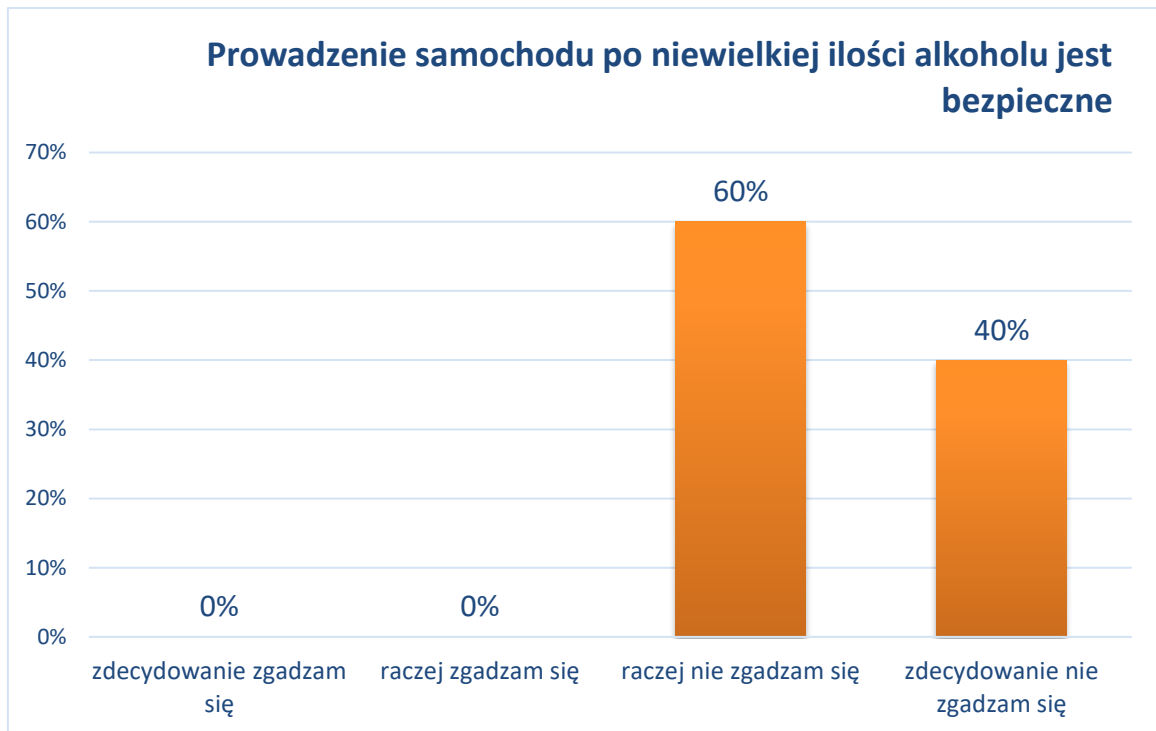

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **85% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu**, natomiast 15% ankietowanych przychyliło się do stwierdzenia, że zakup ten jest łatwy.

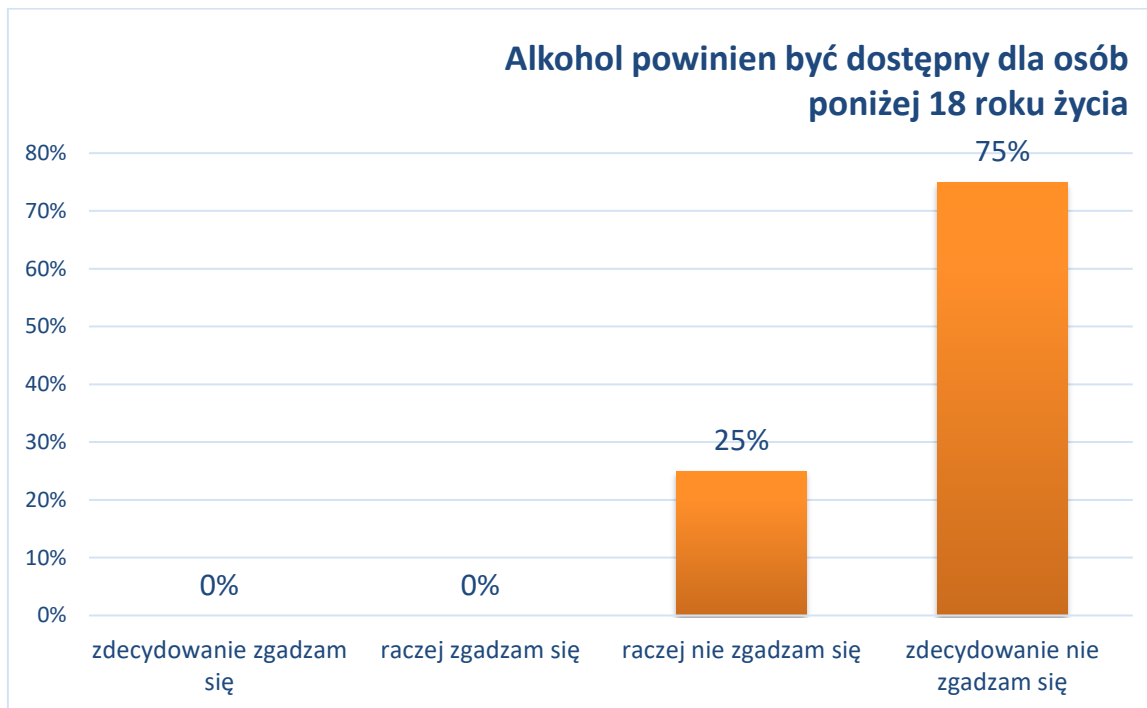

Łącznie 50% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie 100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne oraz sprzedawcy nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu (95%).

Sprzedawcy w gminie Szydłowo **uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia (100%).**

Badani uważają, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych **(85%).**

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Szydłowo deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w miesiącu (45%)**. Niepokojące jest, że część ankietowanych wskazała, że do takich sytuacji dochodzi kilka razy w tygodniu (30%), a nawet kilka razy dziennie (20%).

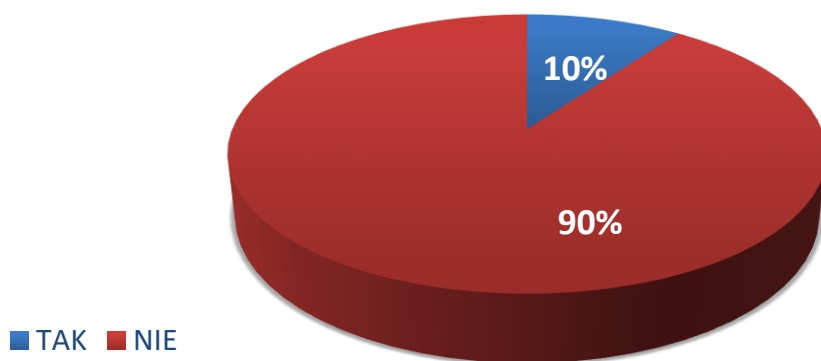

Również spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w gminie Szydłowo wydaje się być rozpowszechnionym zjawiskiem: aż 85% poznaje, że takie sytuacje zdarzają się kilka razy dziennie.

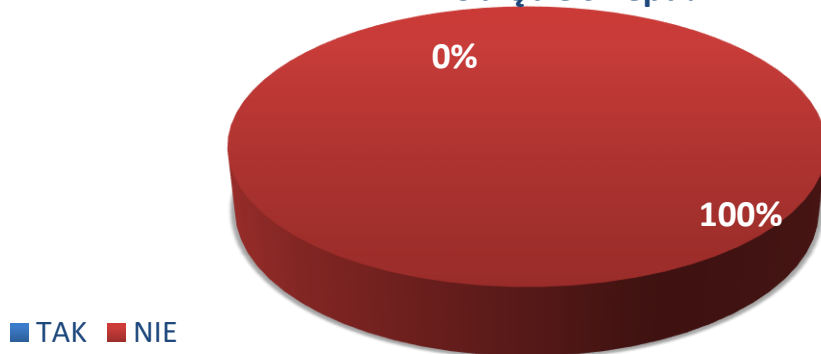

10% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało styczność z nieprzyjemnym zajściem związanym ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu, jednakże w żadnym wypadku nie wymagało to wzywania policji z prośbą o interwencję.

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

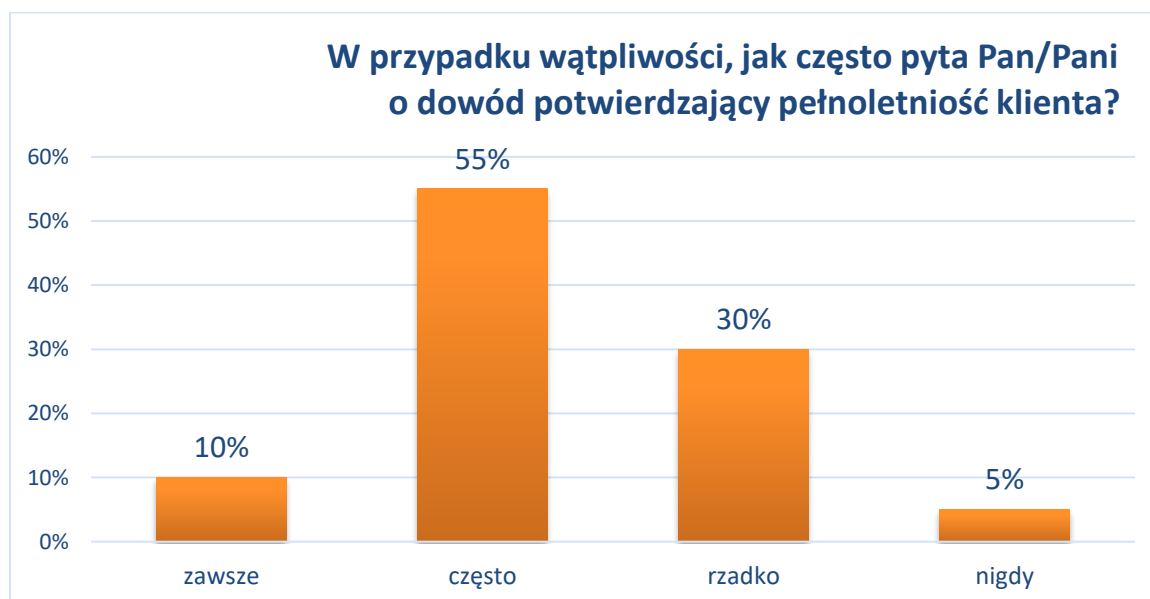
Czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy trzeba było wezwać policję/straż miejską z prośbą o interwencję w sprawie nieprzyjemnego zajścia związanego z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

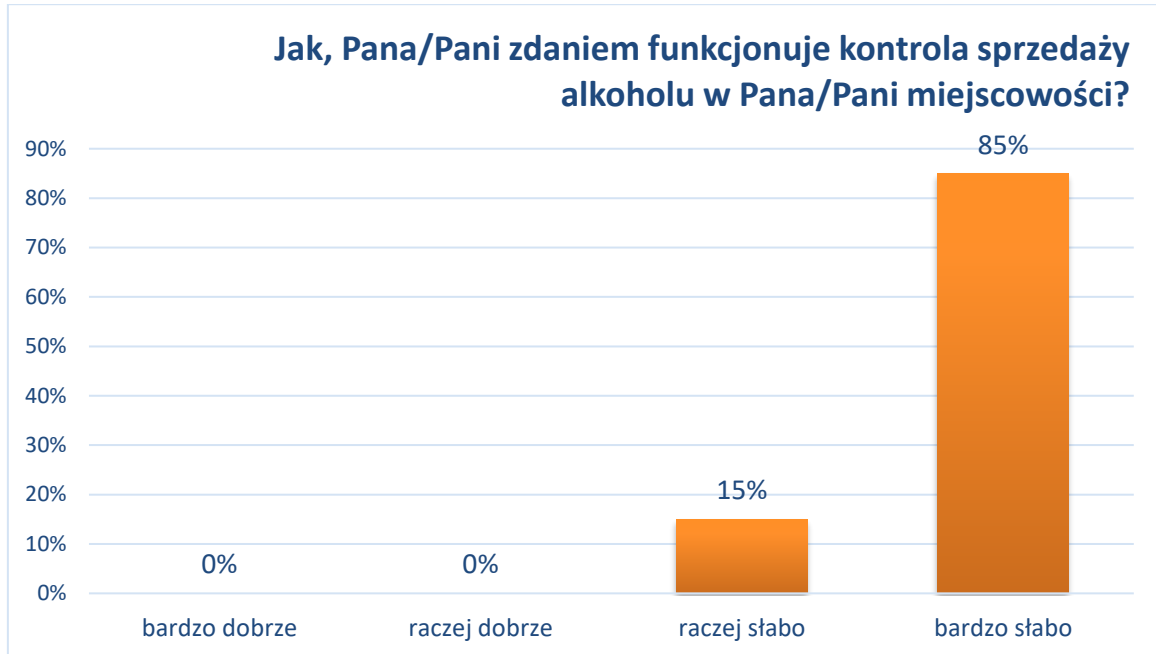
30% badanych sprzedawców wskazało, że nie sprzedało alkoholu osobom, co, do których miały podejrzenie, że są nieletnie, 55% nie miało pewności co do wieku osoby której sprzedali alkohol, a 15% ankietowanych przyznało, że kilka razy im się to zdarzyło.

W przypadku wątpliwości, co do wieku, zaledwie **10% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a często robi to 55% ankietowanych. 30% robi to rzadko, a 5% nigdy.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Szydłowo. **100% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej i bardzo słabo.**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych w przedziałach wiekowych: klasy 4-6 i klasy 7-8.

Liczebność grup badanych

Szkoły Podstawowe (4-6)	126
Szkoły Podstawowe (7-8)	111
ŁĄCZNIE	237

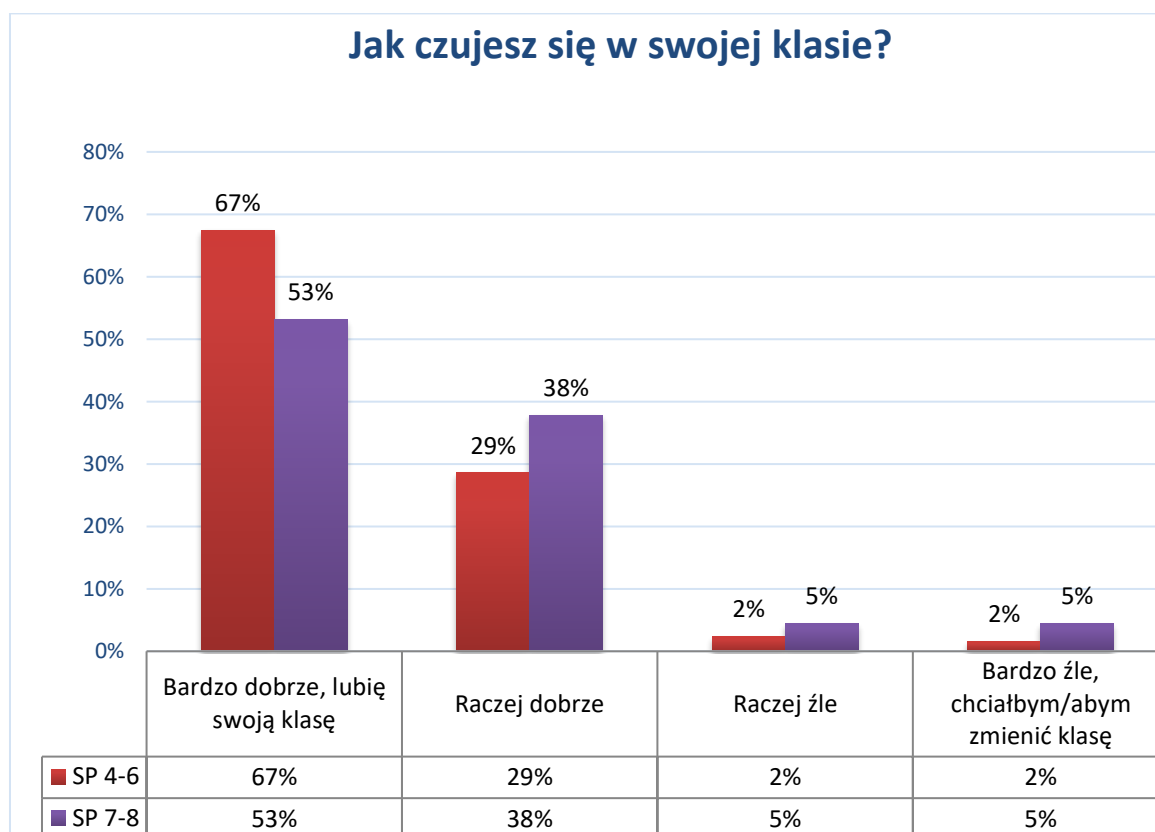
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

WYNIKI

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W SZKOLE

Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

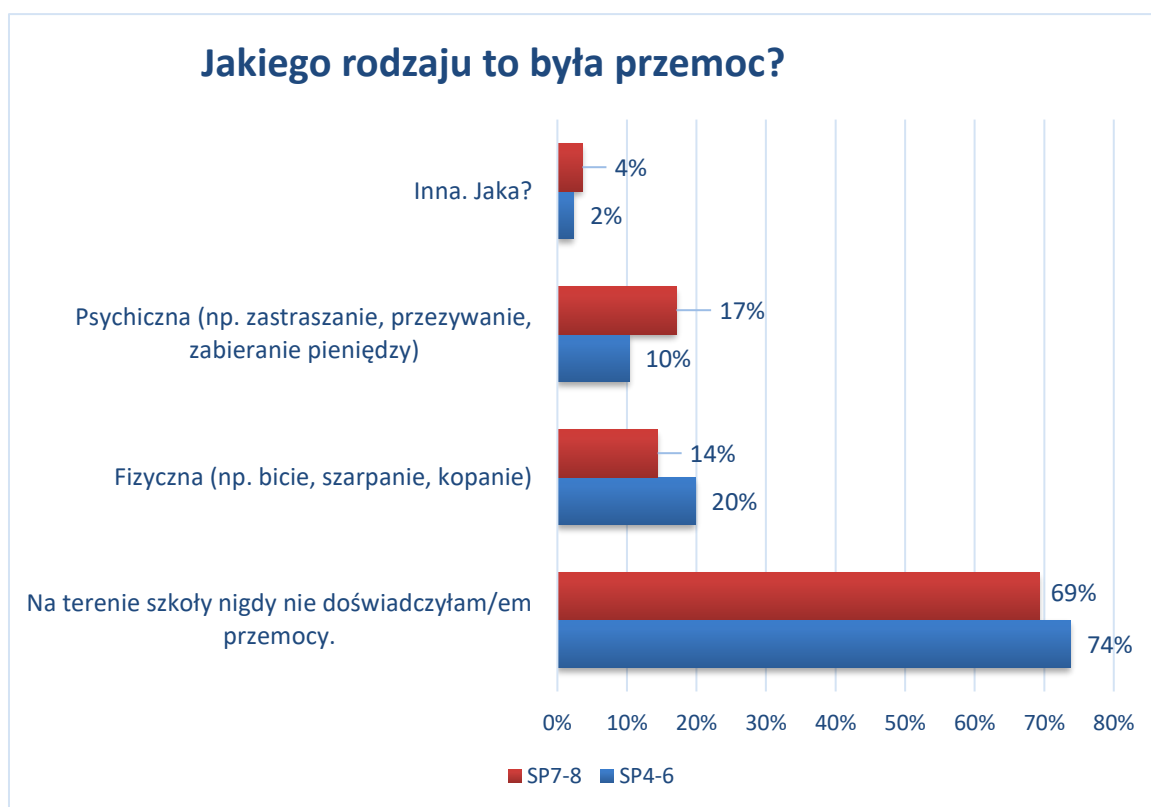
W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające, ponieważ zdecydowana większość lubi swoją klasę i raczej czuje się w niej dobrze: uczniowie klas 4-6 - łącznie 96%⁸. Takiego samego zdania jest 91% uczniów klas 7-8. Należy jednak zwrócić uwagę, że 2% w klasach 4-6 oraz 5% w klasach 7-8 przeciwnie określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chciałoby zmienić klasę.

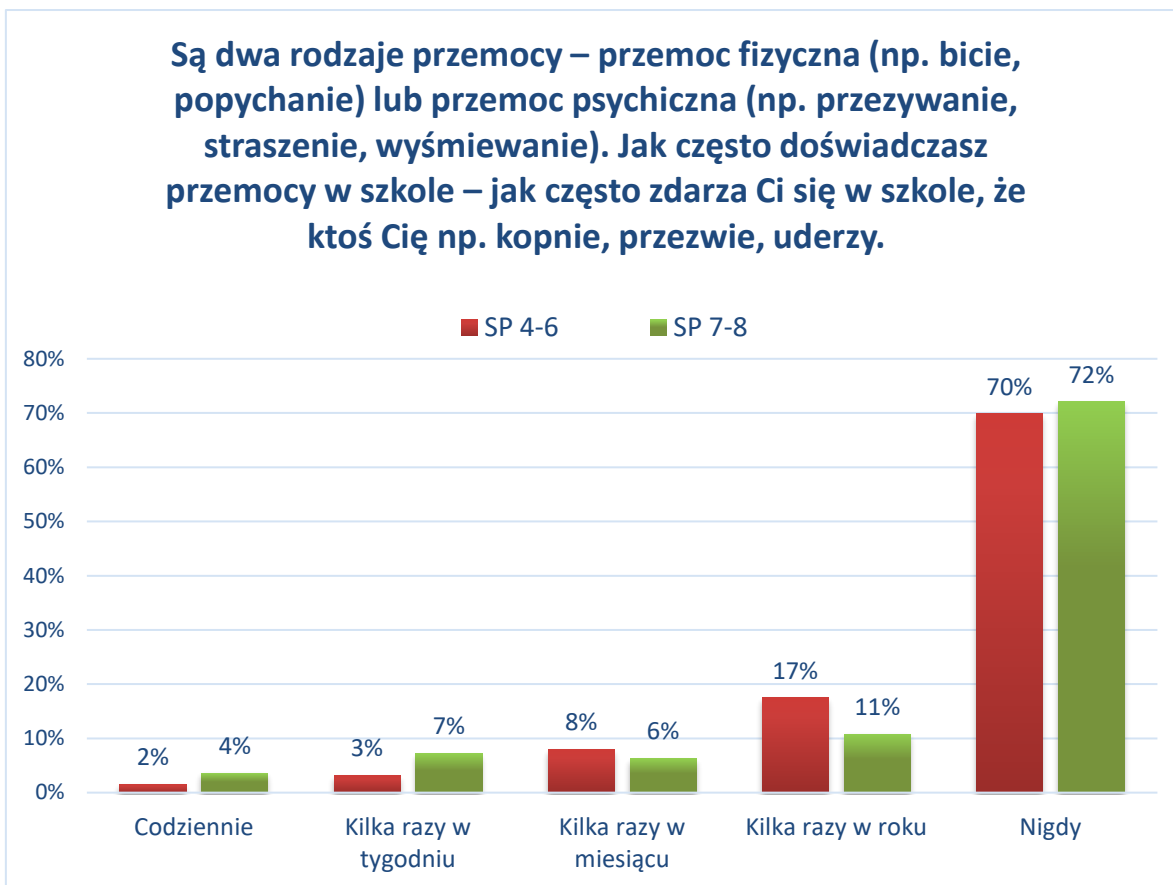
⁸ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę* i *raczej dobrze*.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Starsi uczniowie najczęściej doświadczają przemocy psychicznej (SP 7-8 - 17%), natomiast młodsi częściej deklarują doświadczenia związane z przemocą fizyczną (SP 4-6 - 20%).

Uczniowie odpowiadali, że są ofiarami przemocy fizycznej ze strony innych uczniów kilka razy w roku (SP 4-6 - 17%; SP 7-8 - 11%), kilka razy w miesiącu (SP 4-6 - 8%; SP 7-8 - 6%), kilka razy w tygodniu (SP 4-6 - 3%; SP 7-8 - 7%) **oraz nawet codziennie (SP 4-6 - 2%; SP 7-8 - 4%)**. Zdecydowana większość uczniów nigdy nie doświadczyła tej formy przemocy (SP 4-6 - 70%; SP 7-8 - 72%).

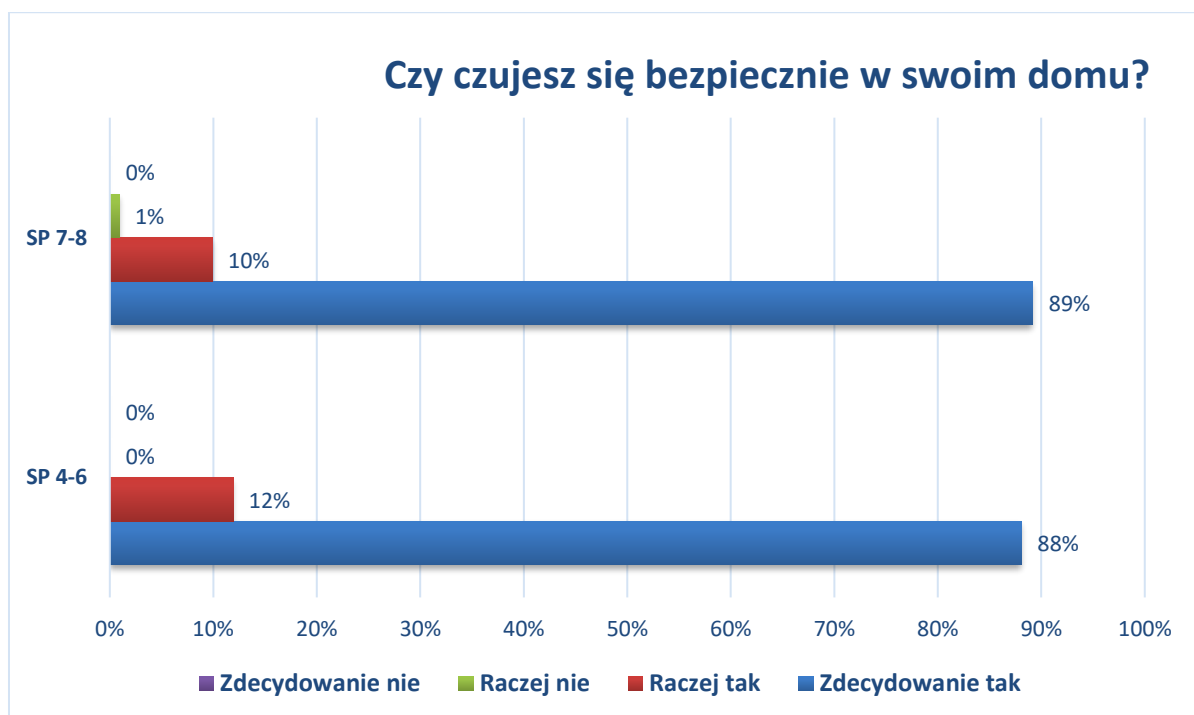

Na koniec zapytaliśmy uczniów o ich zdanie co mogłoby pomóc w zmniejszeniu agresji między rówieśnikami. Dokładne dane przedstawiono w tabeli poniżej.

	SP 4-6	SP 7-8
Sprawiedliwe karanie winnych	40%	57%
Wyrzucanie ze szkoły agresywnych uczniów	22%	26%
Zainstalowanie kamer na korytarzach	28%	22%
Zajęcia sportowe, podczas których można wyładować negatywne emocje	25%	32%
Nieodpowiadanie na zaczepki	7%	17%
Spotkania z pedagogiem lub psychologiem, żeby porozmawiać o tym, co się dzieje	60%	43%

ŚRODOWISKO RODZINNE

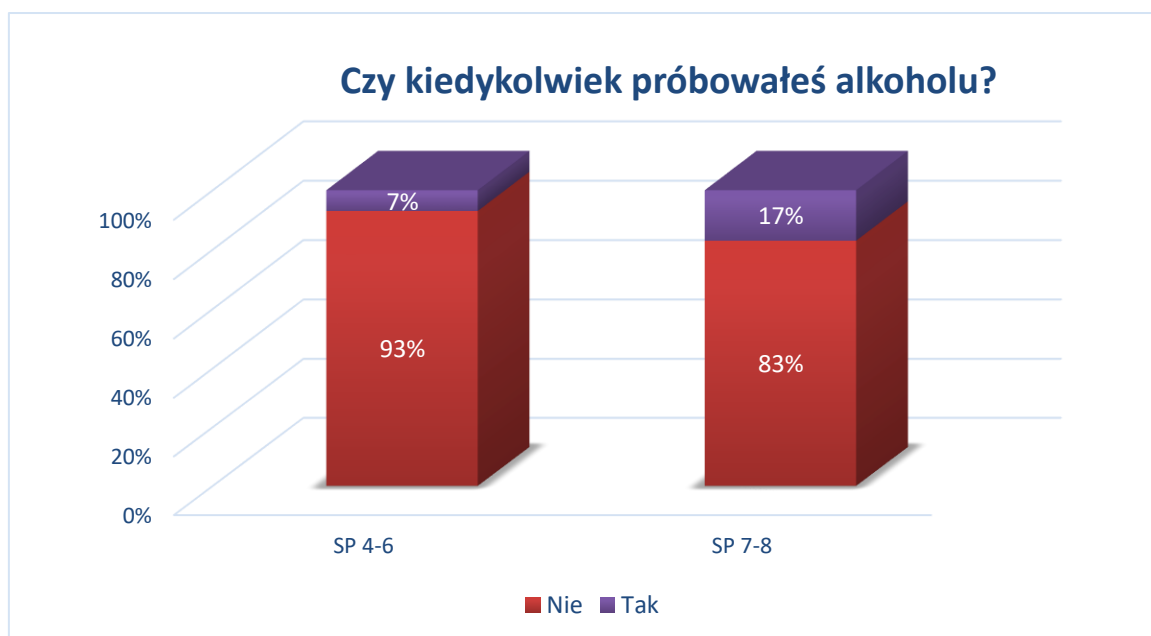
Zapytaliśmy młodych ludzi, również o poczucie bezpieczeństwa oraz doświadczenie przemocy w domu. Rozkład odpowiedzi wskazuje, że nieliczni uczniowie doświadczali przemocy w rodzinie (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 5%), jednakże 100% młodszych i 99% starszych uczniów czuje się w domu bezpiecznie.

 SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankiety w Szkołach ESPAD z 2019r.⁹ Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków.

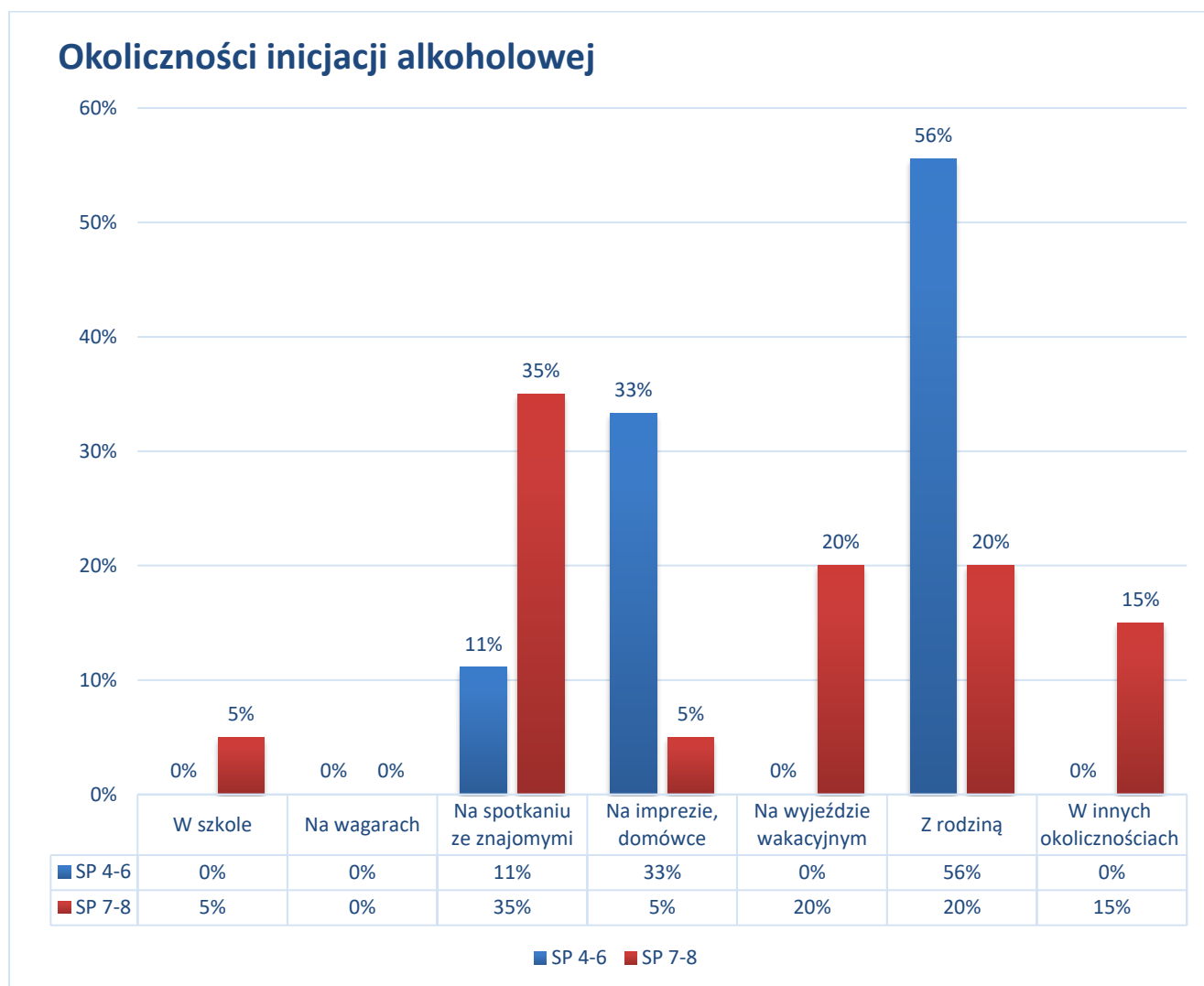
Inicjację alkoholową ma za sobą: 7% badanych uczniów klas młodszych oraz 17% uczniów klas starszych.

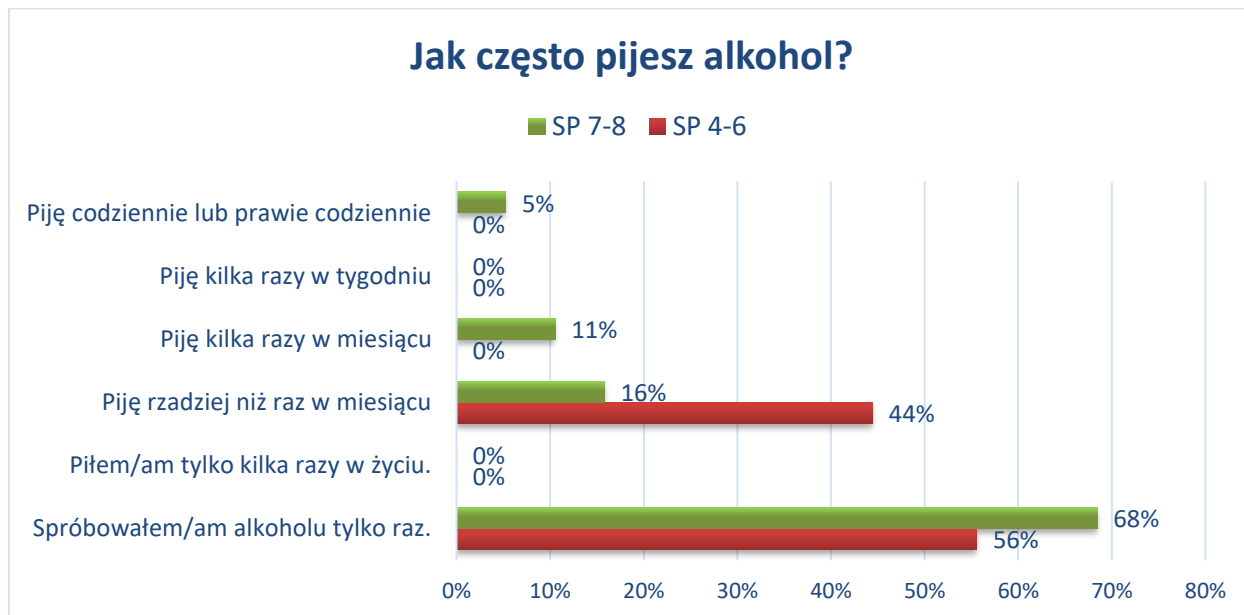
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów jest **towarzystwo rodziny** (SP 4-6 - 56%; SP 7-8 - 20%), spotkania ze znajomymi (SP 4-6 - 11%; SP 7-8 - 35%), impreza domówka (SP 4-6 - 33%; SP 7-8 - 5%) oraz wyjazd wakacyjny (SP 7-8 - 20%). **Niepokojący jest fakt, że 5% starszych uczniów wskazało w tym pytaniu szkołę.**

⁹ Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r.; KBPN, PARPA; Warszawa 2020.

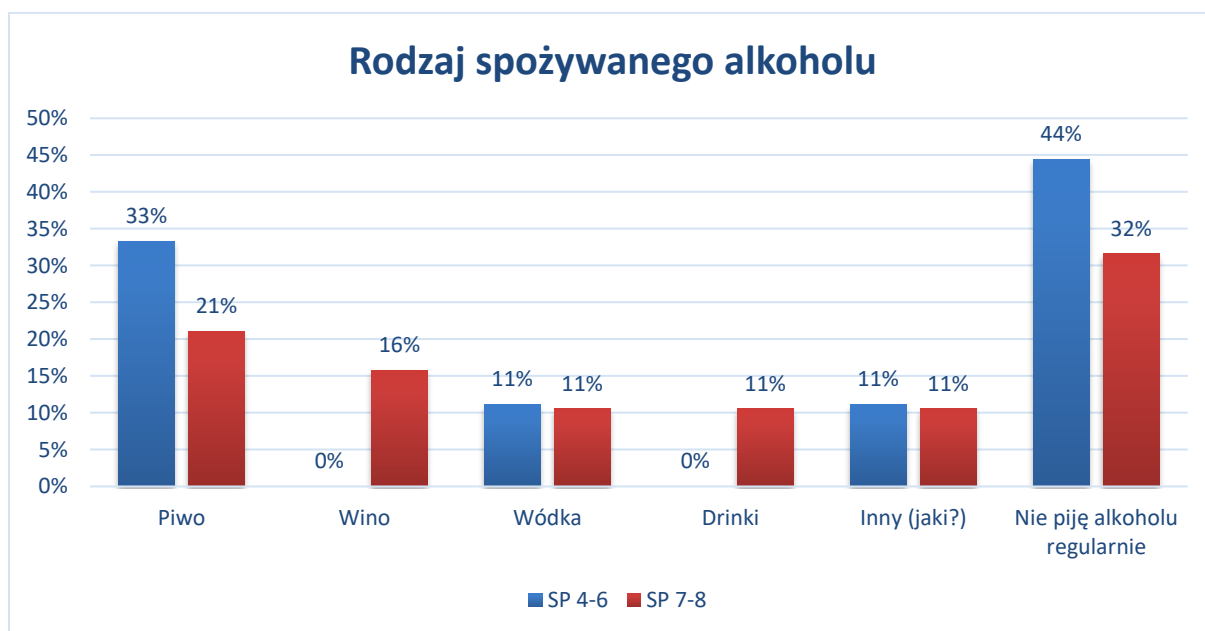
Powyższe wyniki mogą świadczyć o społecznym przyzwoleniu na spożywanie alkoholu oraz wydają się potwierdzać prawidłowość związana z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

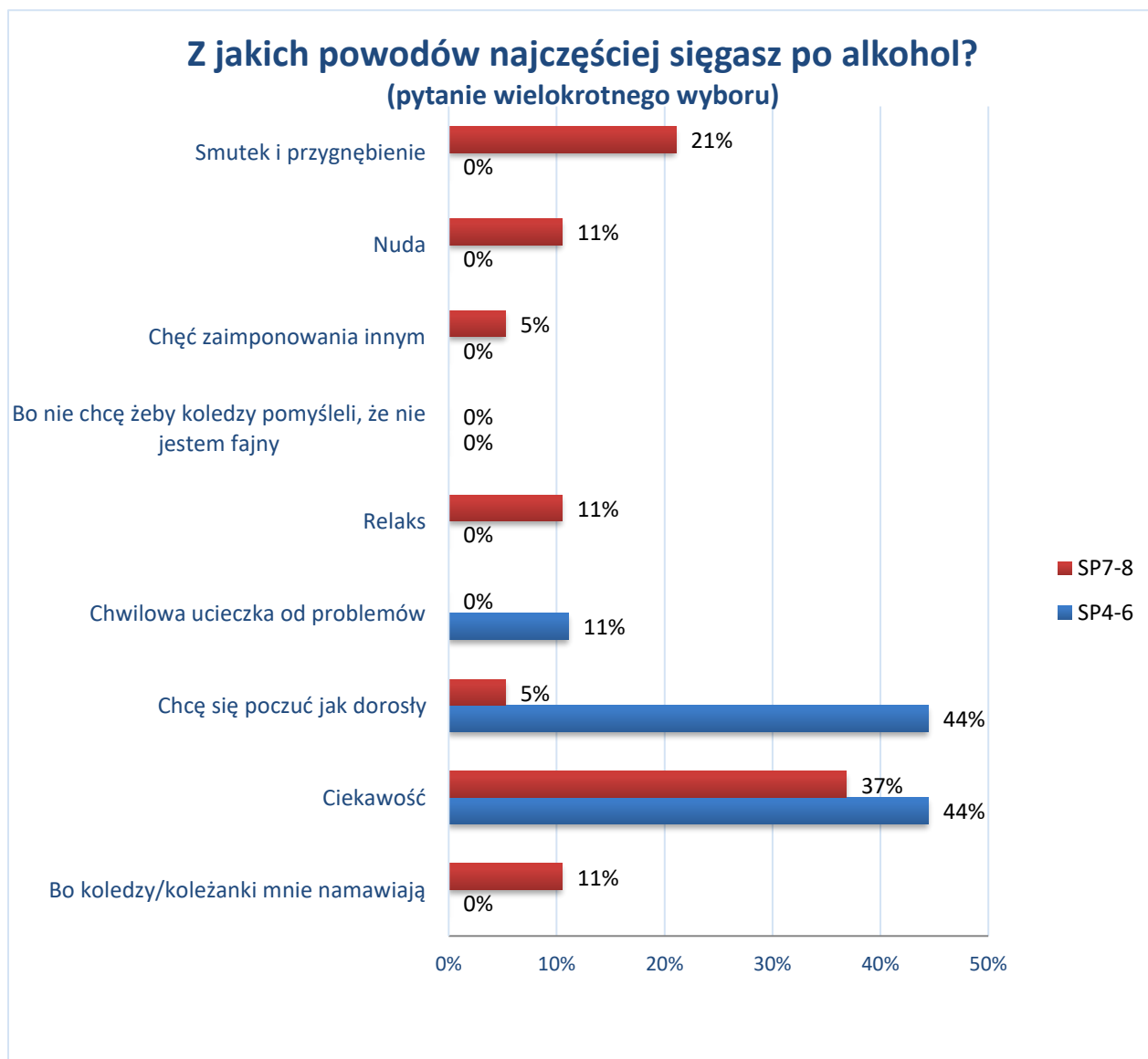
Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. Uczniowie przyznają, że zdarzyło im się to tylko raz w życiu (SP 4-6 – 56%; SP 7-8 – 68%). Część uczniów przyznaje się do spożywania rzadziej niż raz w miesiącu (SP 4-6 – 44%; SP 7-8 – 16%), kilka razy w miesiącu (SP 7-8 – 11%), a nawet **codziennie (SP 7-8 – 5%)**.

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6 – 33%; SP 7-8 - 21%) oraz wódkę (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 11%).

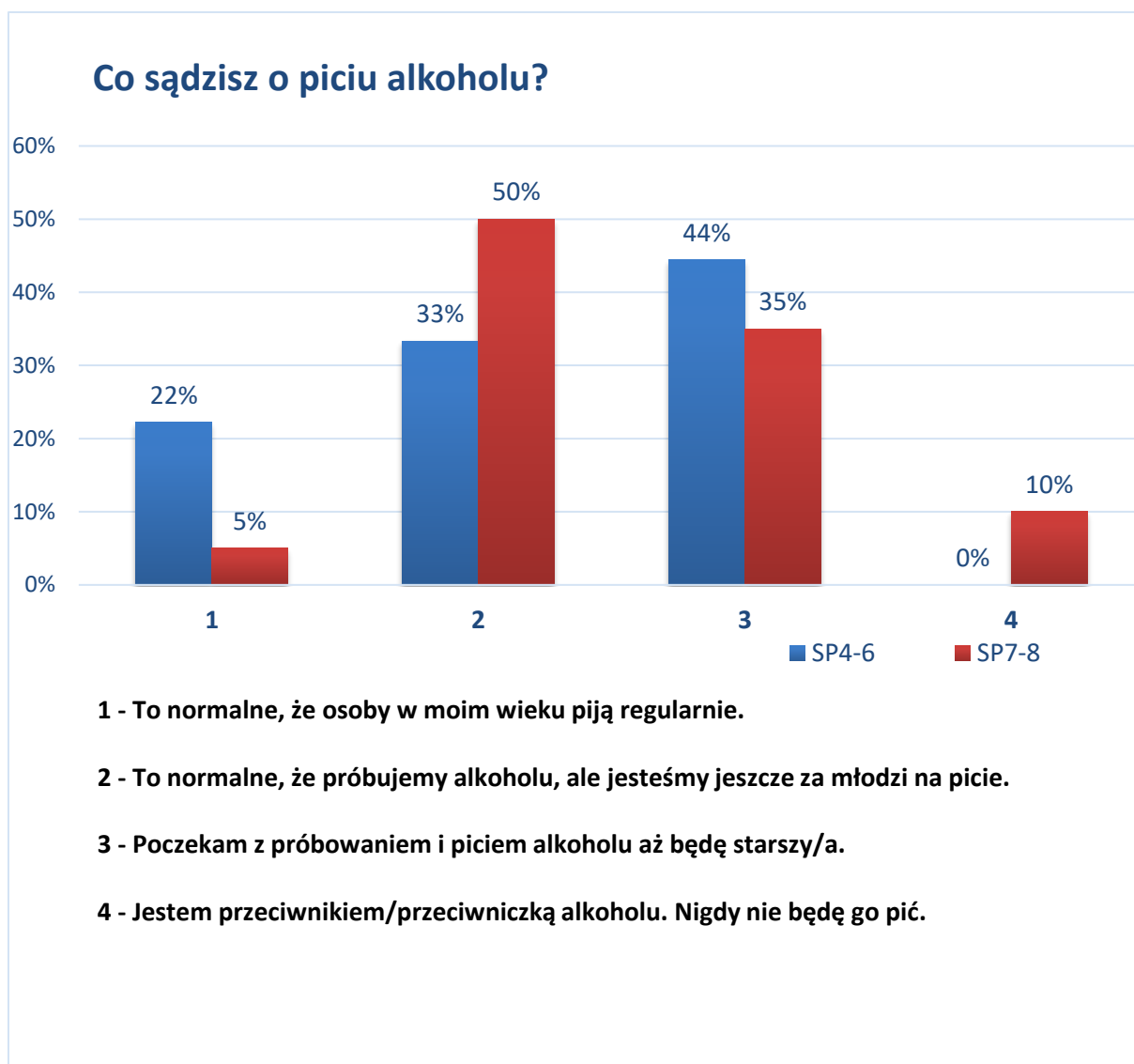

Powody sięgania przez uczniów po alkohol są bardzo ważne przy projektowaniu działań profilaktycznych. **Uczniowie wskazywali najczęściej ciekawość** (SP 4-6 - 44%; SP 7-8 – 37%). **W drugiej kolejności powodem dla młodszych uczniów była chęć pocucia się jak dorośli (44%), a dla starszych smutek i przygnębienie (21%).**

Dla oceny postaw badanych uczniów wobec alkoholu istotna jest wiedza na temat, jaką opinię mają uczniowie na temat jego spożywania. 44% uczniów SP 4-6 i 35% SP 7-8 zadeklarowało, że poczeka z próbowaniem i piciem alkoholu jak będą starsi, a 33% młodszych i 50% starszych uczniów uważa za normalne próbowanie alkoholu w ich wieku, jednocześnie uważając, że są za młodzi na picie.

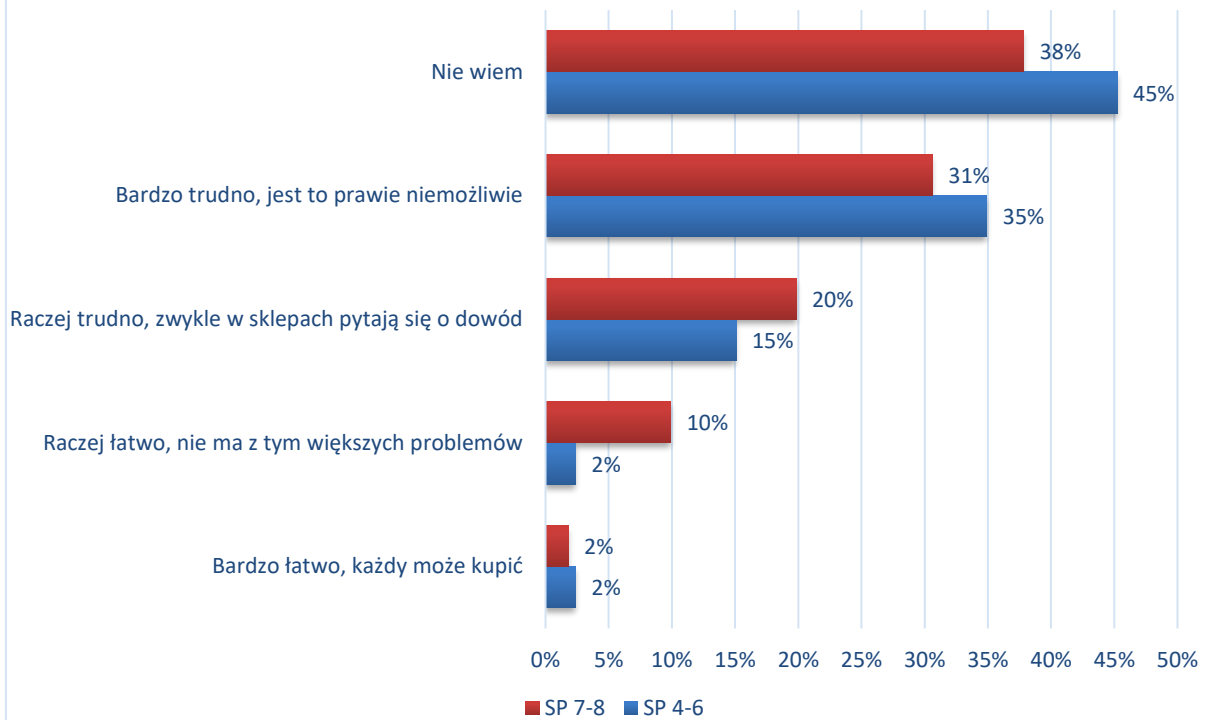
Niepokojące jest że 22% uczniów klas 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 uważa spożywanie alkoholu w ich wieku za normalne.

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 45% uczniów klas 4-6 SP oraz 38% 7-8 SP nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma ukończonego 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu.**

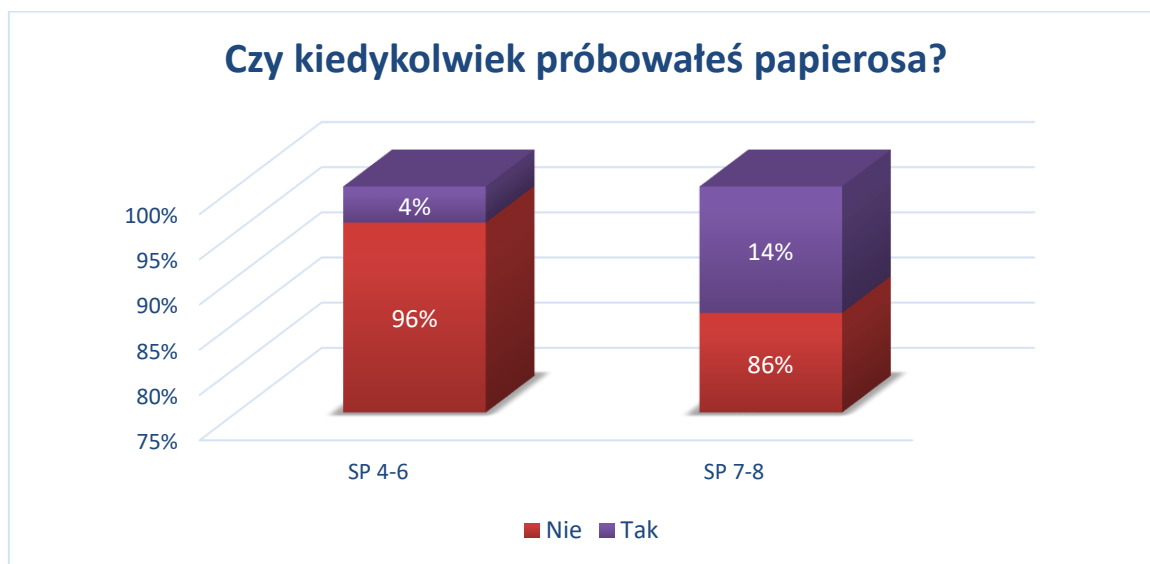
Jednakże łącznie 4% młodszych i 12% starszych uczniów wskazuje, że jest to bardzo łatwe i raczej łatwe, co oznacza, że oni lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

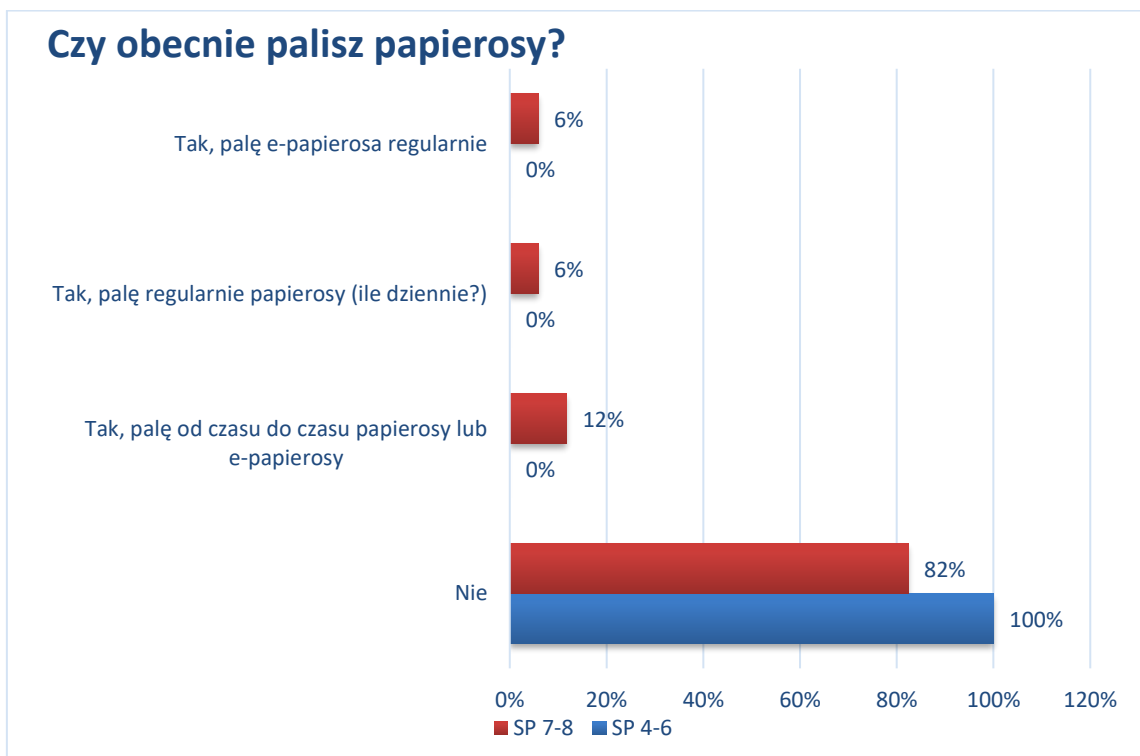
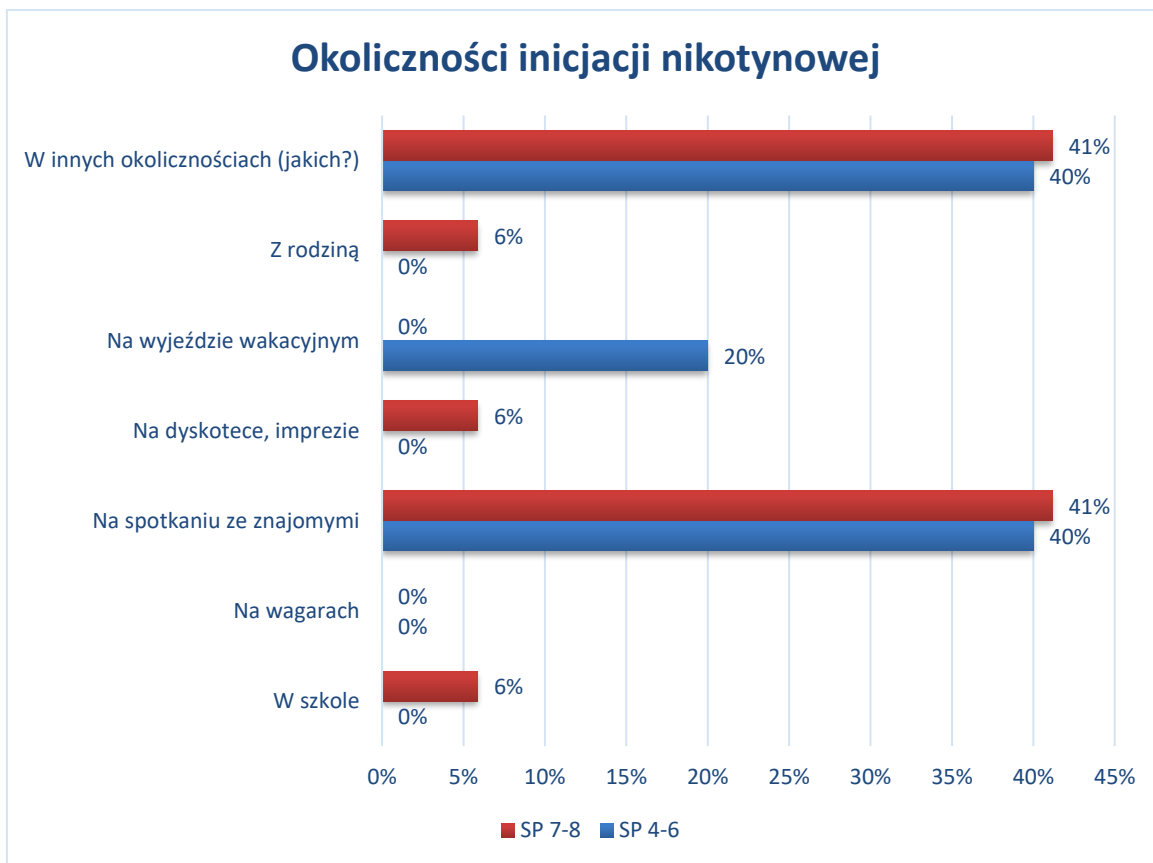
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 4% uczniów klas 4-6 i 14% uczniów klas 7-8.**

Wśród odpowiedzi twierdzących najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 4-6 – 40%; SP 7-8 – 41%). Niepokojące jest, że część uczniów w tym pytaniu wskazała szkołę (SP 7-8 – 6%).

Zdecydowana większość uczniów deklaruje, że pomimo prób palenia tytoniu aktualnie tego nie robią (SP 4-6 – 100%; SP 7-8 – 82%). 12% starszych uczniów przyznaje, że pali od czasu do czasu, a 6% regularnie pali tradycyjne i e-papierosy.

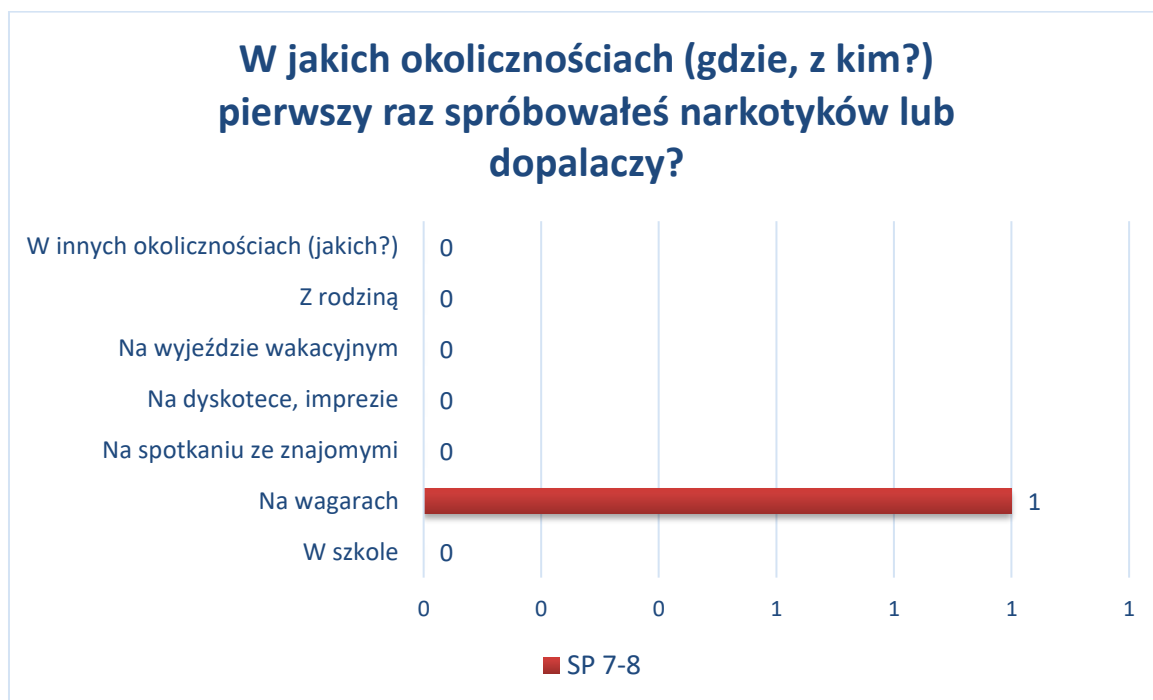
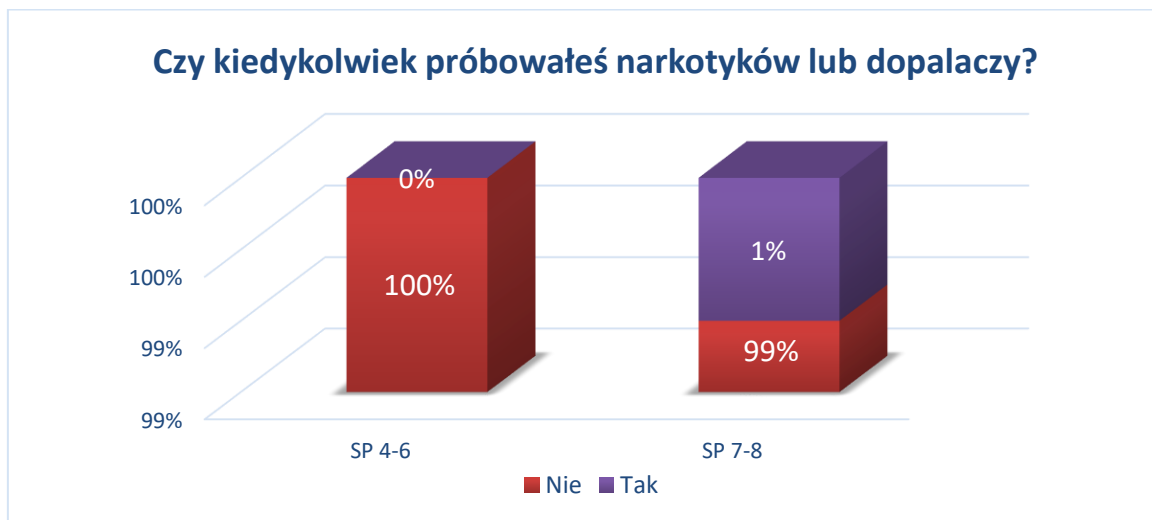

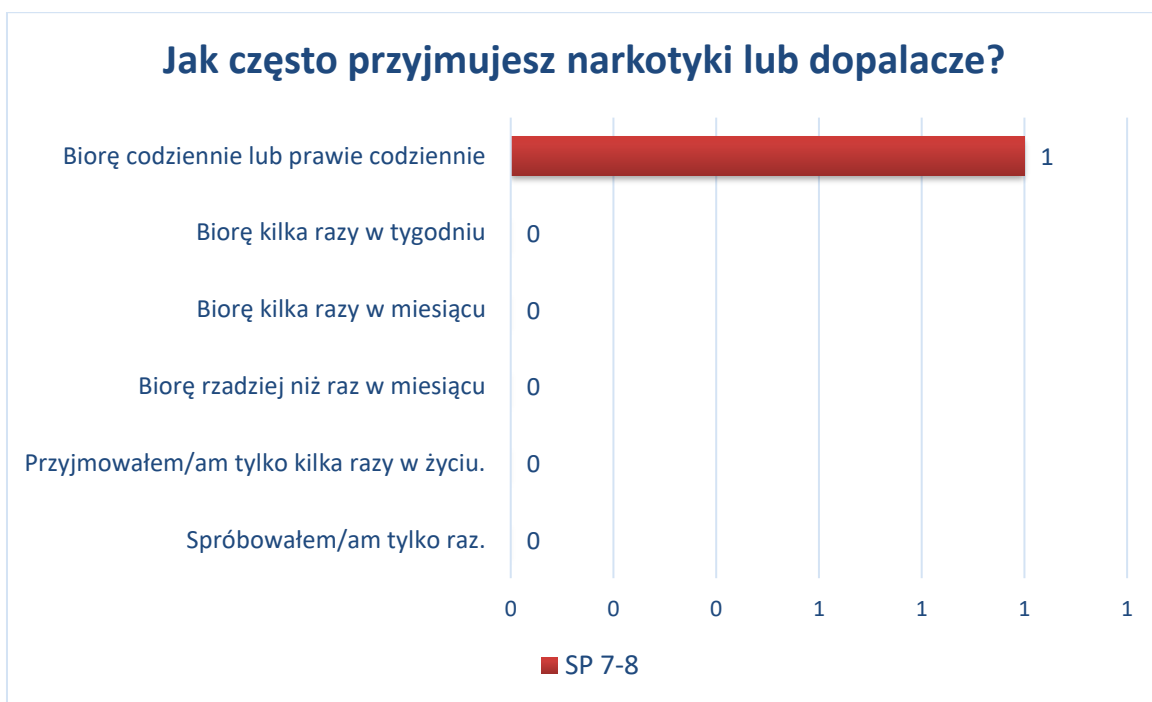
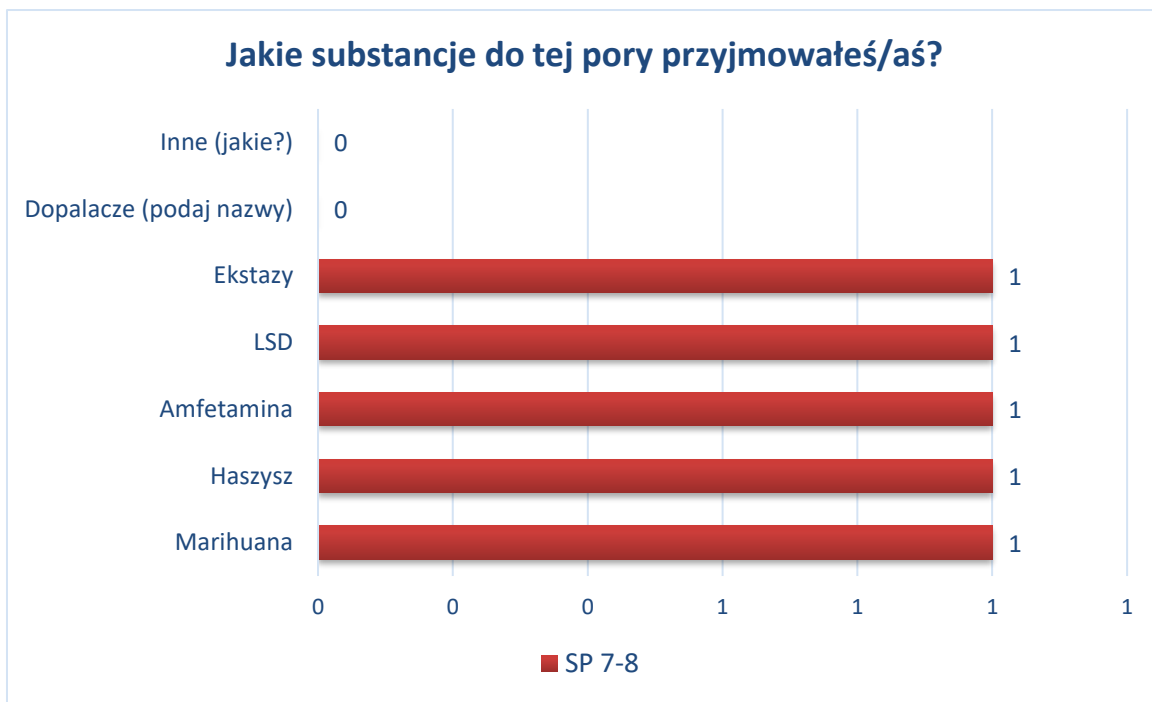
W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. 65% uczniów klas 4-6 oraz 59% uczniów klas 7-8 uważa, że jest to raczej i bardzo trudne, jednakże odsetek młodych ludzi uważających, że nie ma z tym większego problemu jest zauważalny (SP 4-6 – 4%; SP 7-8 – 16%).

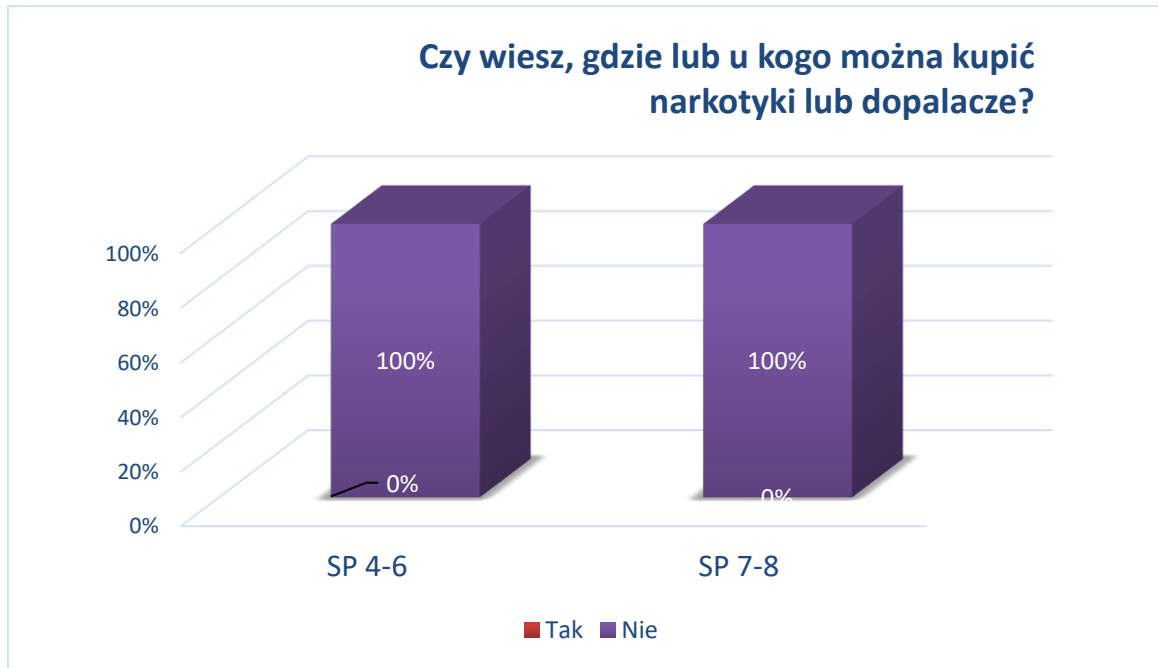
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Nieliczni, czyli 1% starszych uczniów deklaruje inicjację narkotykami lub dopalaczami. Jako okoliczności uczeń podał wagar. Osoba ta deklarowała przyjmowanie marihuany, haszyszu, amfetaminę, LSD, ekstazy, a jako częstotliwość wskazała codziennie.

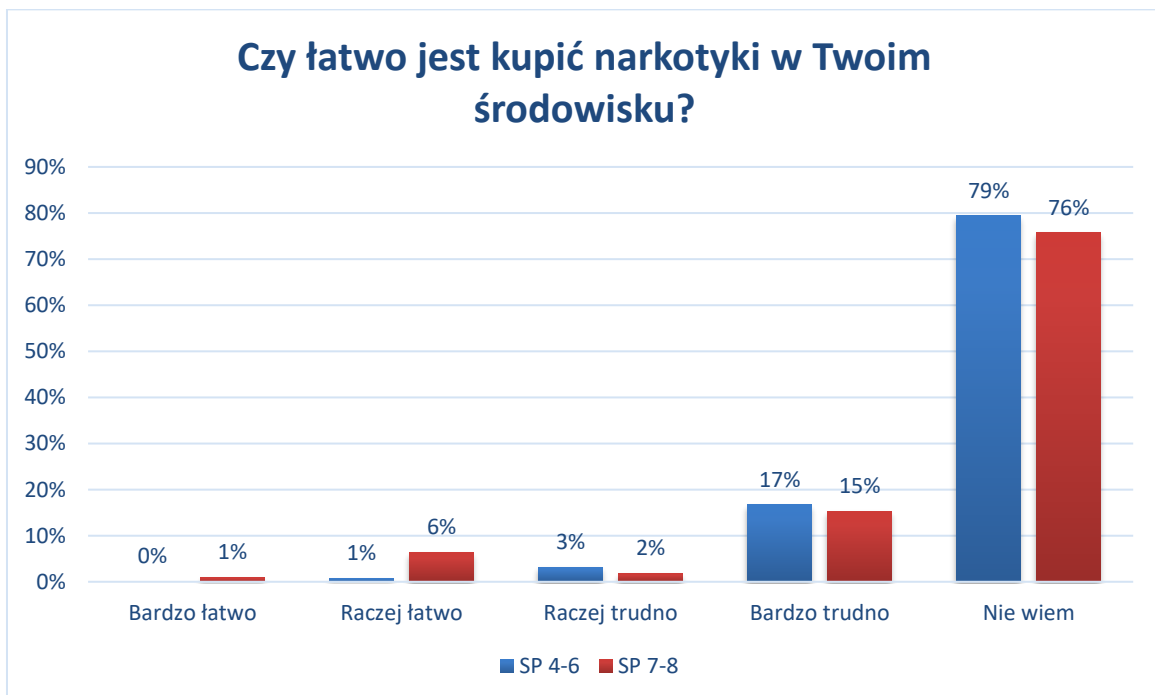

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Uczniowie nie wiedzą, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (SP 4-6 - 100%; SP 7-8 - 100%).**

W subiektywnym pytaniu czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w Twoim otoczeniu 1% młodszych i 7% starszych uczniów przyznaje, że jest to bardzo lub raczej łatwe.

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. **Młodzi ludzie w większości przyjmują konstruktywne postawy. Mają świadomość szkodliwości alkoholu oraz substancji psychoaktywnych. Jednocześnie nie uważają, że ich spróbowanie oraz przyjmowanie jest modne wśród rówieśników ze szkoły.** Dokładne wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 4-6

Twierdzenia	Zdecydowanie nie zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Zdecydowanie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	14%	17%	13%	56%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	5%	10%	16%	69%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	71%	6%	6%	16%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	2%	3%	10%	85%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	8%	7%	10%	75%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	3%	11%	14%	71%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	2%	1%	10%	87%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	74%	7%	4%	15%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	7%	3%	12%	78%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	1%	3%	14%	82%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP 7-8

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	9%	16%	15%	59%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	5%	13%	14%	68%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	68%	14%	4%	15%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	3%	6%	11%	80%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	5%	5%	19%	70%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	6%	5%	14%	76%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	1%	6%	8%	85%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	73%	7%	6%	14%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	4%	4%	11%	82%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	5%	4%	14%	77%

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%).¹⁰

Poczynając od 2013 roku coraz więcej czasu spędzają w Internecie – w 2018 roku było to przeciętnie ponad cztery godziny na dobę. Do najpopularniejszych aktywności w sieci należy kontaktowanie się ze znajomymi, co deklaruje trzy czwarte badanych, a trzy piąte twierdzi, że w zasadzie cały czas są online, na bieżąco otrzymując wiadomości i reagując na nie. Trzy czwarte słucha muzyki, ponad połowa głównie ogląda seriale, połowa spędza czas na portalach społecznościowych (z których najpopularniejszy jest Facebook – 98% badanych deklaruje, że ma konto na Facebooku), jedna trzecia badanych szuka tam informacji potrzebnych do nauki.

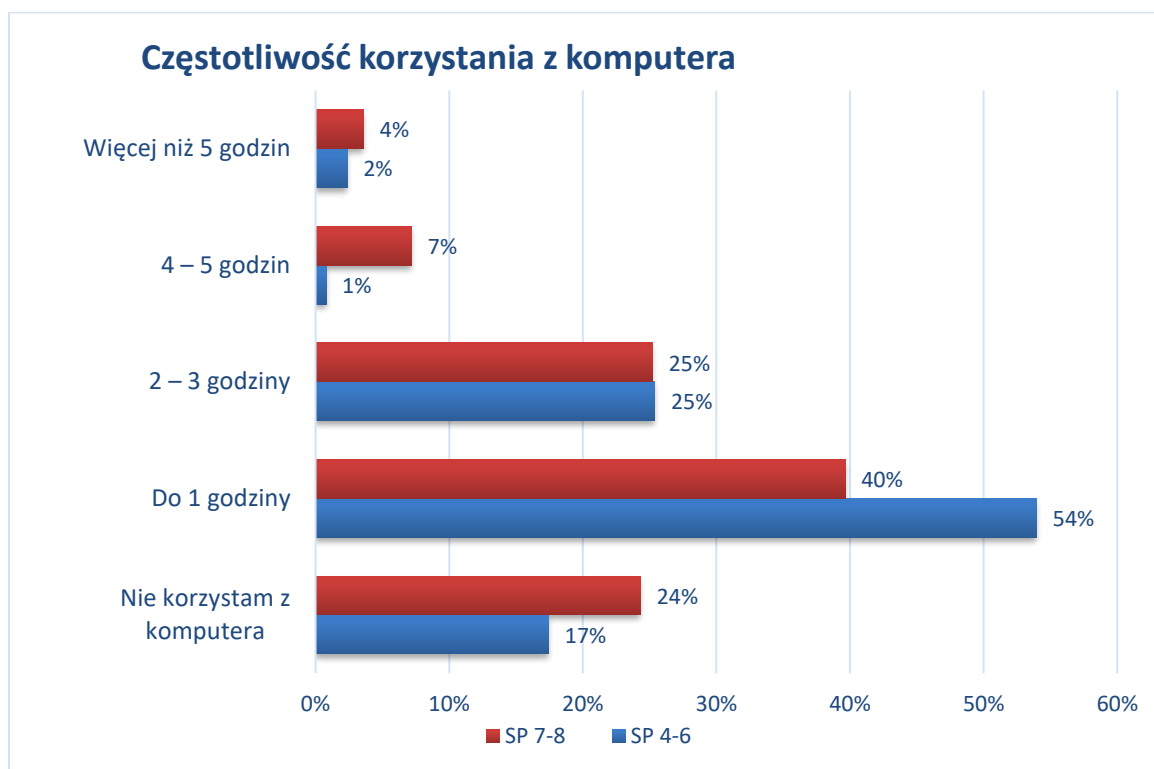
W tym „życiu w sieci” na pewno pomagają smartfony – posiadane przez niemal wszystkich badanych uczniów – które łączą w sobie funkcje telefonu komórkowego i komputera. O tym, jak bardzo „wrósł” on w życie młodych ludzi, świadczy choćby fakt, że ponad połowa uczniów nie uważa za niewłaściwe używania smartfonów do przeglądania Internetu, portali społecznościowych lub aplikacji podczas lekcji.¹¹

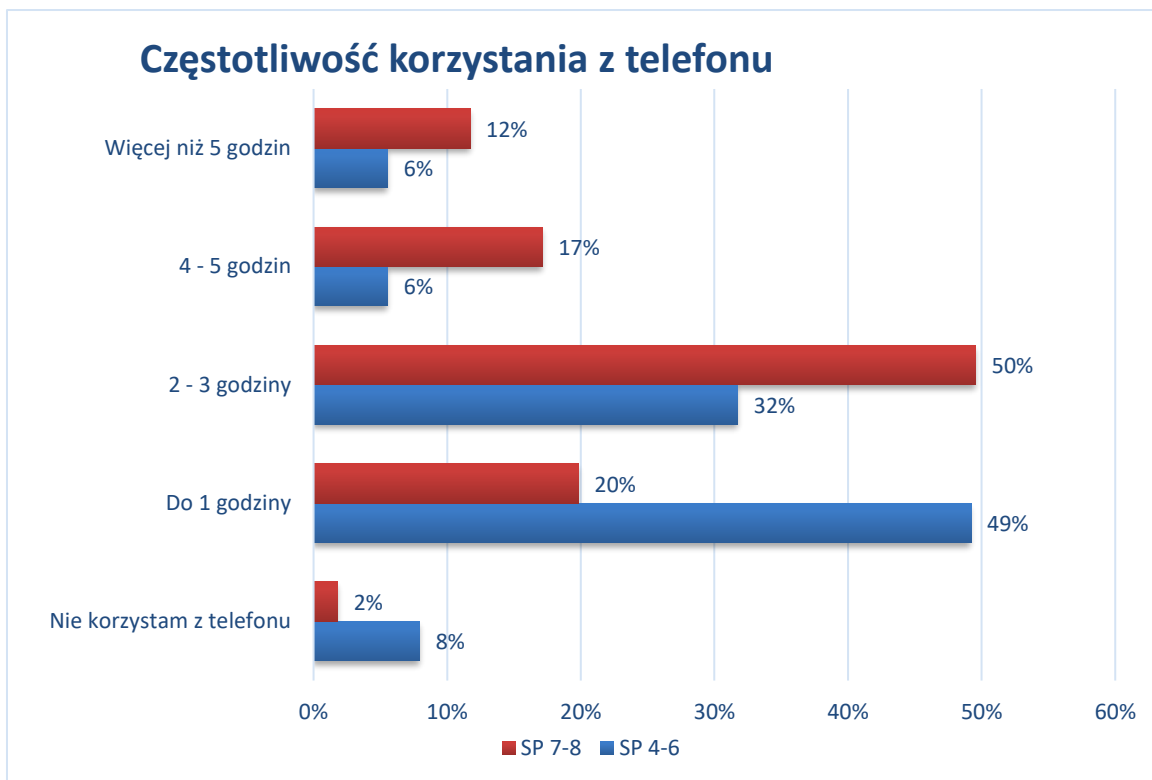
¹⁰ L. Kirwil L., Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II, SWPS, Warszawa 2011.

¹¹ Mirosława Grabowska, Magdalena Gwiazda, na podstawie danych Centrum Badania Opinii Społecznej oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Młodzież 2018, Warszawa 2019

Większość uczniów spędza przed komputerem poniżej 3 godziny dziennie (poza szkołą): łącznie SP 4-6: 79%; SP 7-8 – 65%. Podobnie wyglądają odpowiedzi odnoszące się do korzystaniu z telefonu poniżej 3 godziny dziennie: łącznie SP 4-6 – 81%; SP 7-8 – 69%. Zauważalna część starszych uczniów zadeklarowała czas powyżej 4 godzin – 29%.

Zsumowanie powyższych wyników w praktyce może oznaczać, że po przyjeździe ze szkoły korzystanie z komputera i telefonu jest dla uczniów jedyną formą spędzania czasu.

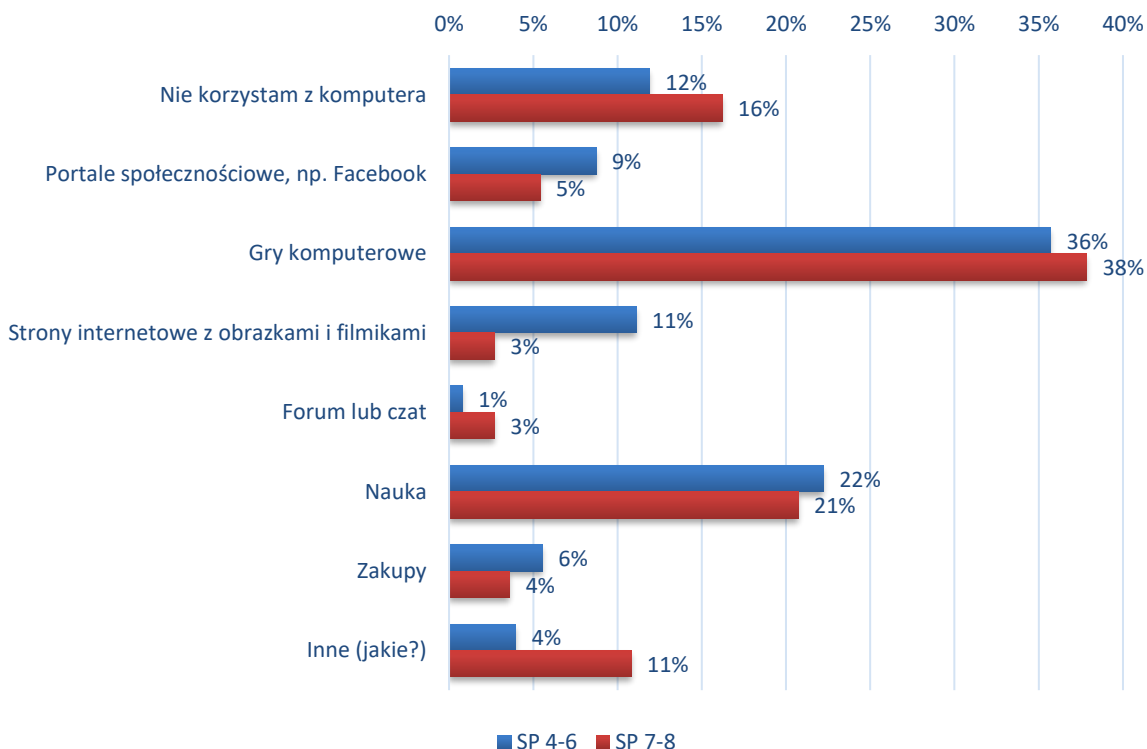

Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer oraz telefon, kiedy spędzają przy nim czas.

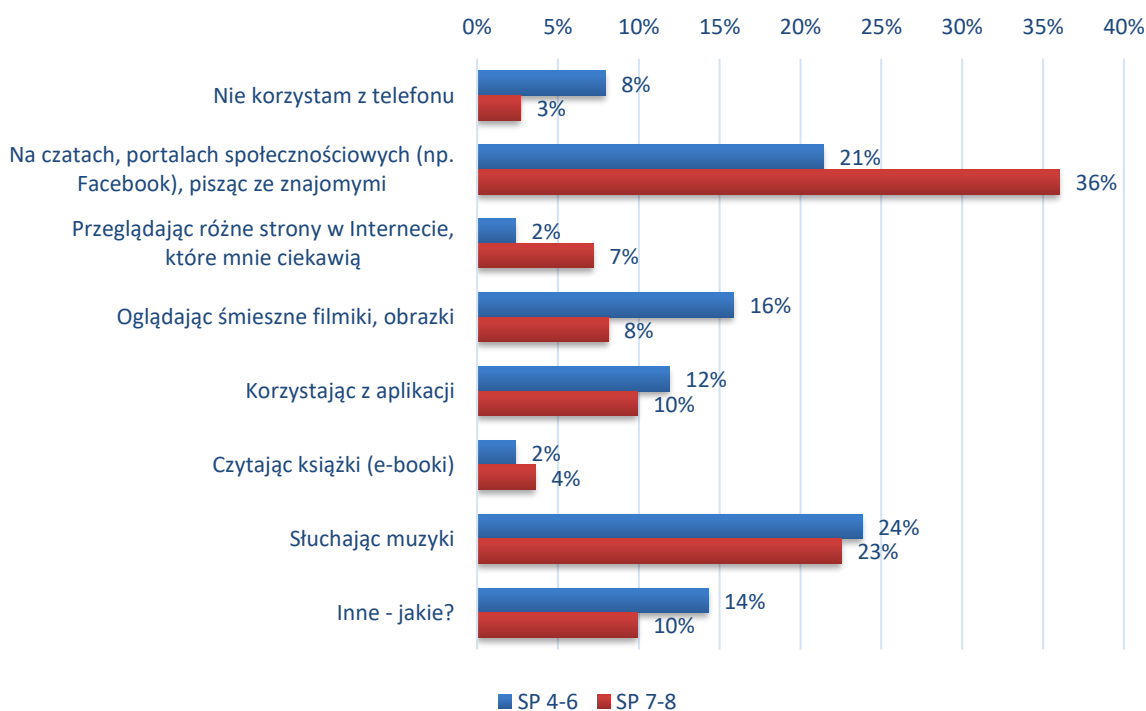
Najbardziej popularnymi formami na komputerze okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 - 36%; SP 7-8 - 38%). 22% młodszych uczniów oraz 21% starszych przeznaczają czas na naukę. Zauważalna część ankietowanych uczniów wskazała również zakupy (SP 4-6 - 6%; SP 7-8 - 4%).

Natomiast podczas korzystania z telefonu na pierwszym miejscu znajdują się portale społecznościowe (SP 4-6 - 21%; SP 7-8 - 36%), na drugim miejscu jest słuchanie muzyki (SP 4-6 - 24%; SP 7-8 - 23%), korzystanie z różnego rodzaju aplikacji (SP 4-6 - 12%; SP 7-8 - 10%) oraz oglądanie śmiesznych filmików/obrazków (SP 4-6 - 16%; SP 7-8 - 8%).

Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?

Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z telefonu?

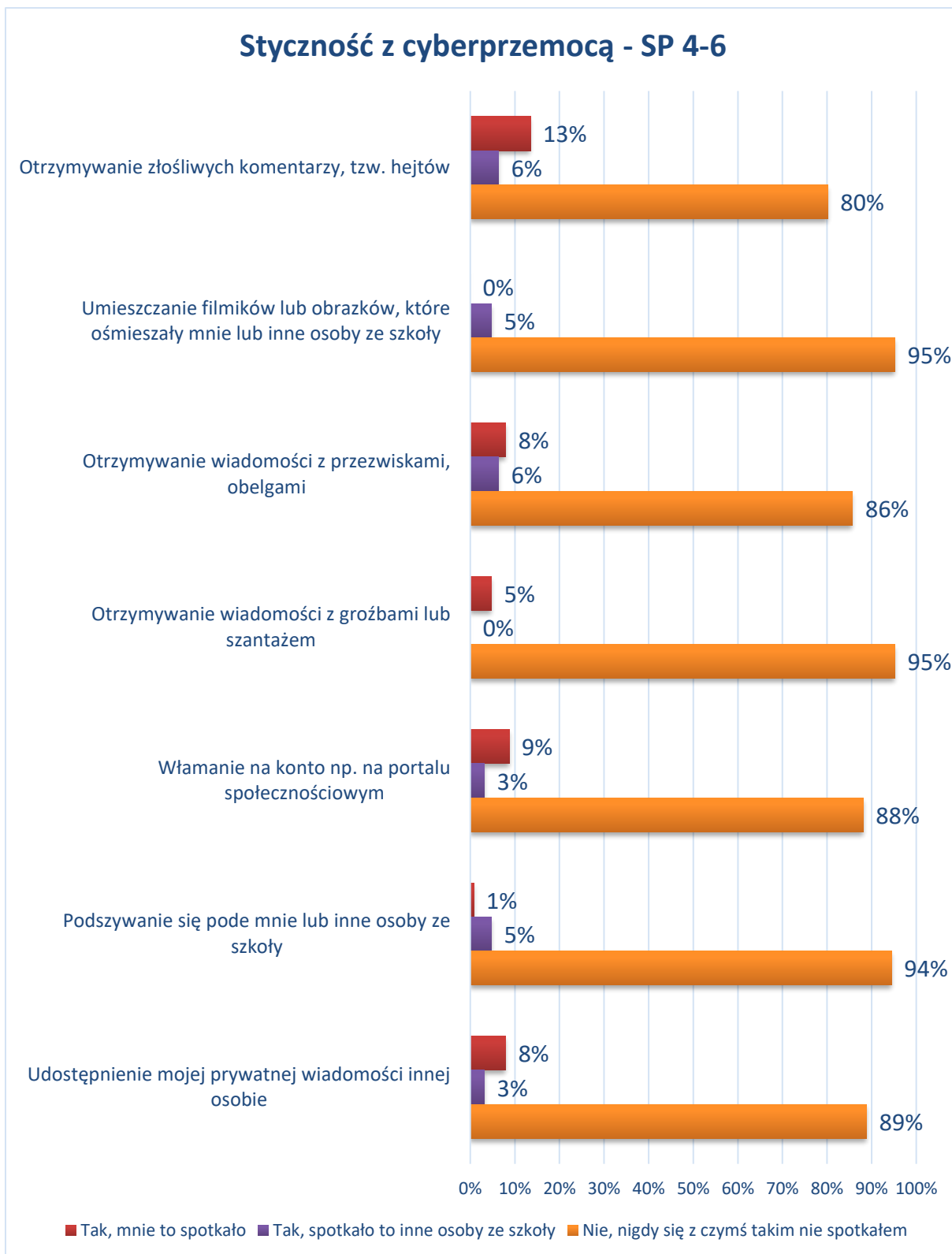

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

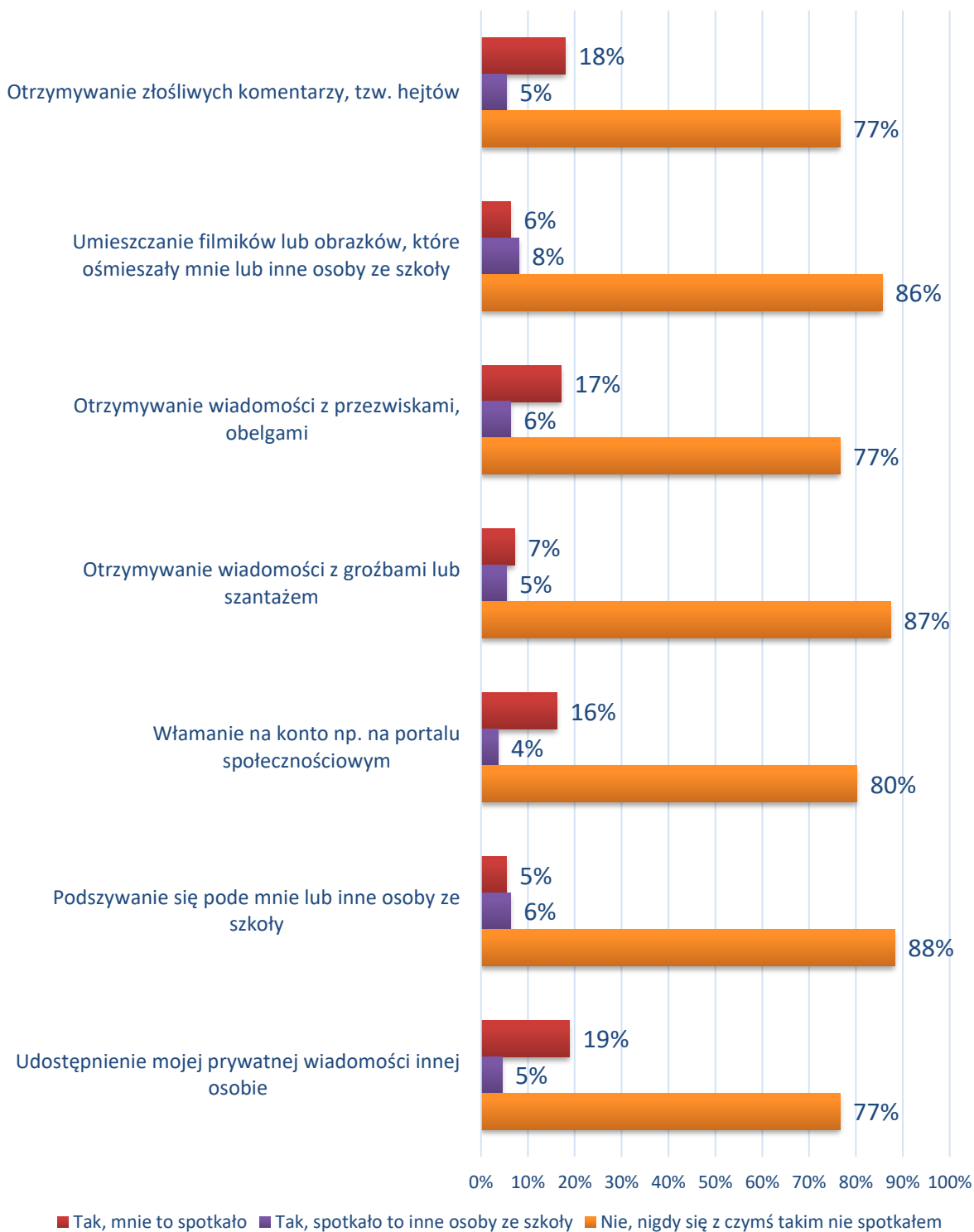
13% uczniów klas 4-6 i 18% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie również często otrzymywali wiadomości z przezwiskami i obelgami (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 17%), ich prywatne wiadomości zostały udostępnione innej osobie (SP 4-6 - 8%; SP 7-8 - 19%) oraz doświadczyli włamań na konto (SP 4-6 - 9%; SP 7-8 - 16%)

Wskazuje to na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą - SP 7-8

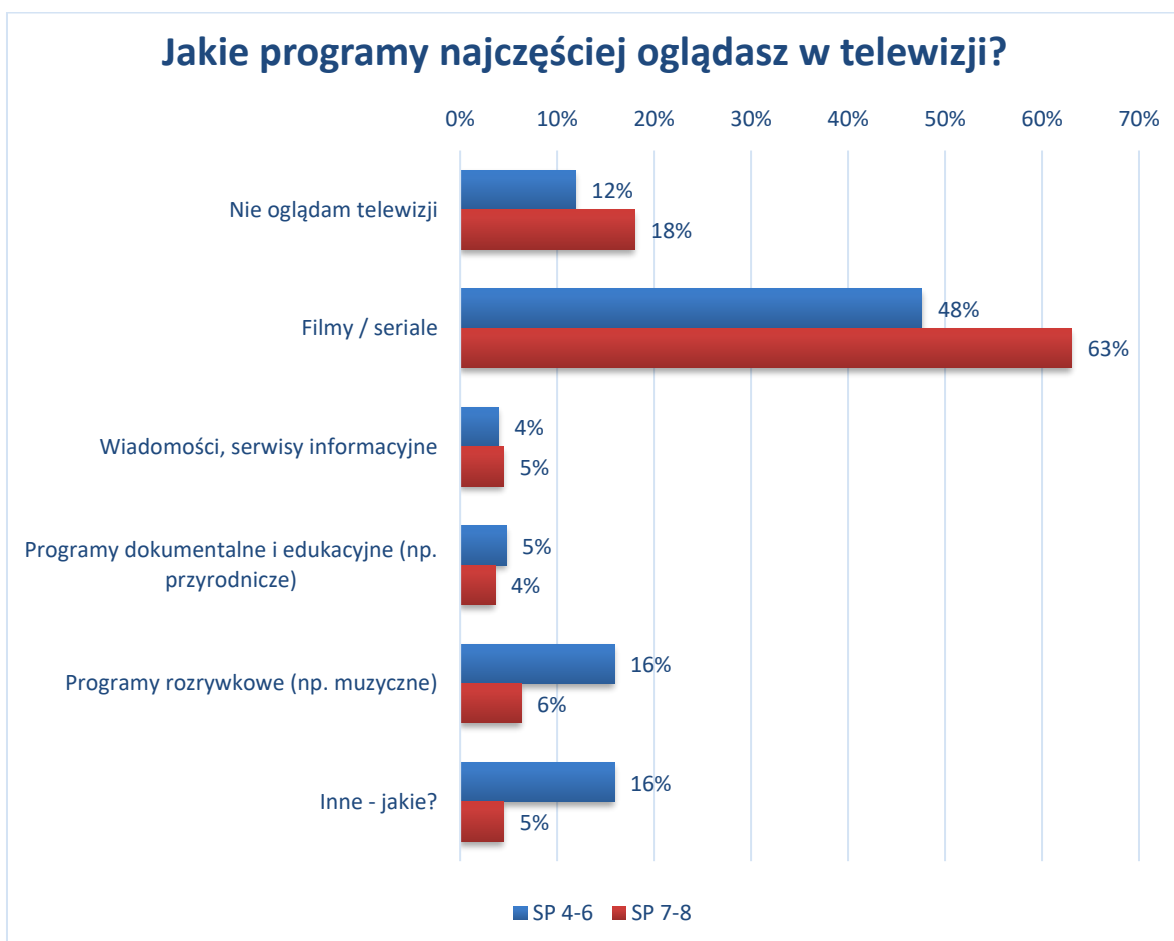
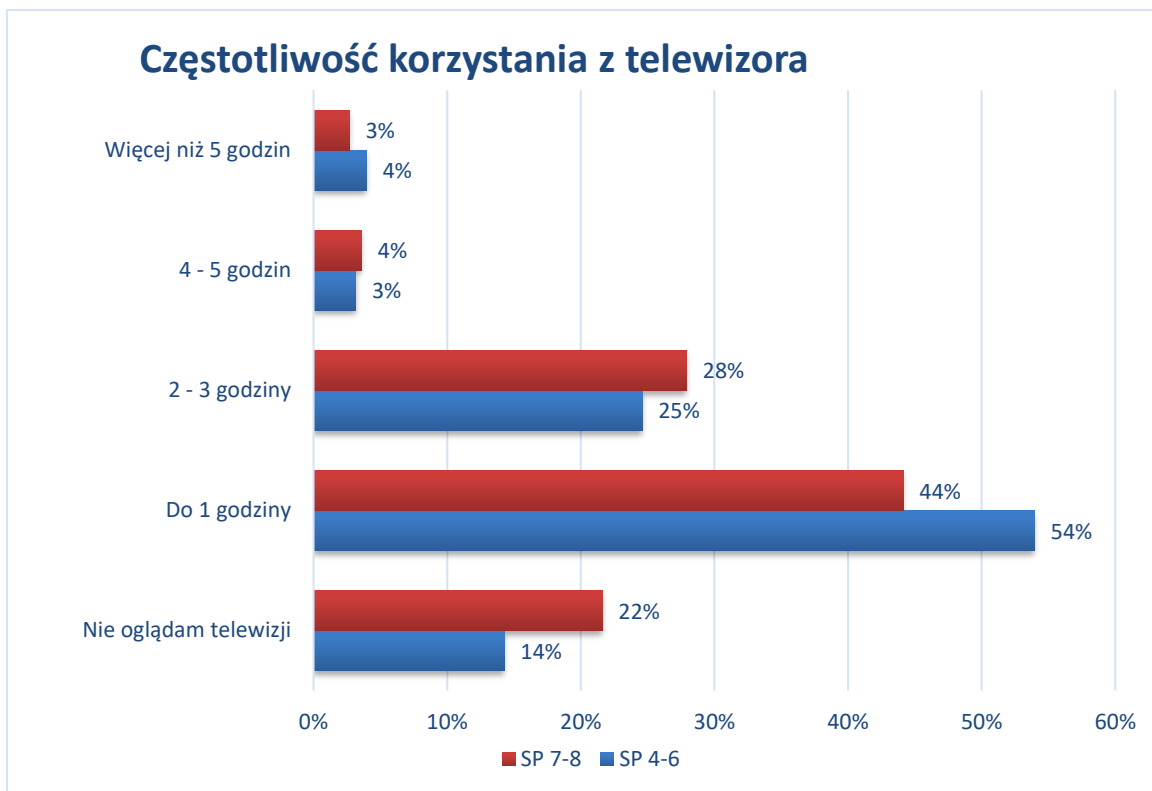
TELEWIZJA

We fragmencie opracowania „Telewizja a poziom agresji” przede wszystkim podano liczne przykłady programów telewizyjnych, skutkujące wzrostem poziomu niepokoju, a nawet agresji wśród dzieci i młodzieży. Wynika to stąd, że korzystając z nieskrępowanego dostępu do wielu kanałów, najmłodszy telewidz napotyka na duże trudności z odnalezieniem audycji o miłości, przyjaźni czy bezinteresowności. Z drugiej strony, z łatwością odnajduje programy ukazujące konflikty, bójkę, prostytutkę, rozwody, zdrady, molestowanie seksualne, gwałty, zabójstwa, szantaż itp. Przemoc i agresja są na porządku dziennym i to nie tylko w filmach skierowanych do dorosłych, ale co zatrważające – również do dzieci. Zwrócono uwagę także na złudny obraz piękna, lansowany przez telewizję. Młodzi telewidzowie za wszelką cenę często starają się upodobnić do postaci „ze szklanego ekranu”, co często wiąże się z konsumpcyjnym stylem życia.¹²

Zapytaliśmy anektowanych uczniów, ile czasu spędzają przed telewizorem. Uczniowie deklarowali najczęściej 2-3 godziny (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 28%) oraz poniżej 1 godzinny dziennie (SP 4-6 – 54%; SP 7-8 – 44%).

Zapytaliśmy uczniów, również o to jakie programy najczęściej oglądają. Najbardziej popularnymi programami w telewizji są filmy i seriale (SP 4-6 – 48%; SP 7-8 – 63%).

¹² Rola telewizji w kształtowaniu zachowań zdrowotnych dzieci i młodzieży. Cz. III. Zachowania antyzdrowotne, Hygeia Public Health 2011, źródło: <http://www.h-ph.pl/pdf/hyg-2011/hyg-2011-2-235.pdf> (dostęp: 6.10.2020)

WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW Z GMINY SZYDŁOWO Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2019 ROKU

METODOLOGIA

W niniejszym rozdziale zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego w gminie Szydłowo z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co cztery lata według tych samych wystandardyzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2019 roku objęło 5903 uczniów.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2020 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2019. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj.: 15-18 lat.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2019.

GRUPA BADANA

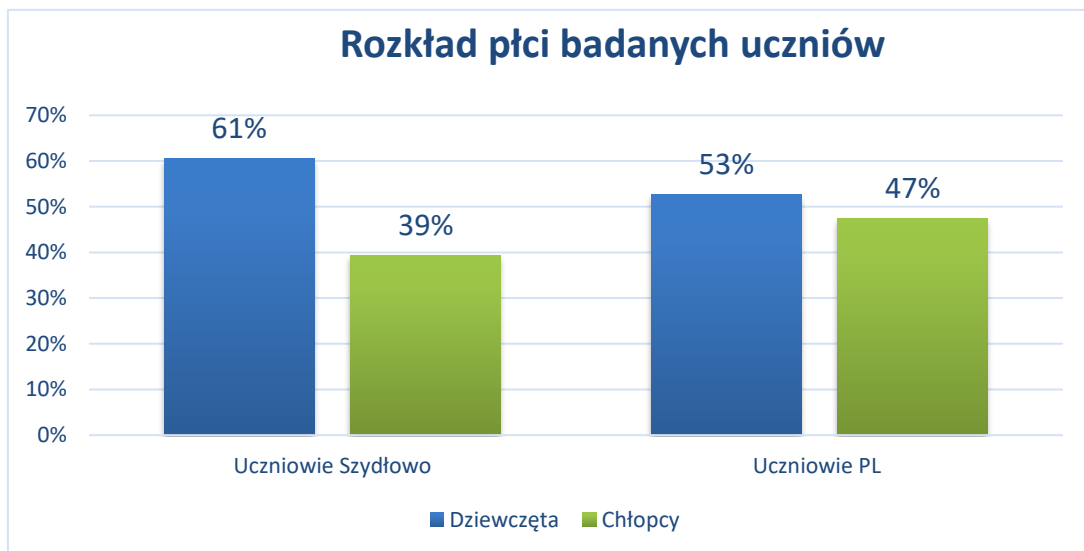
Badaniami objęto uczniów w wieku 15-18 lat.

Liczebność grup badanych

Uczniowie 15-18 lat

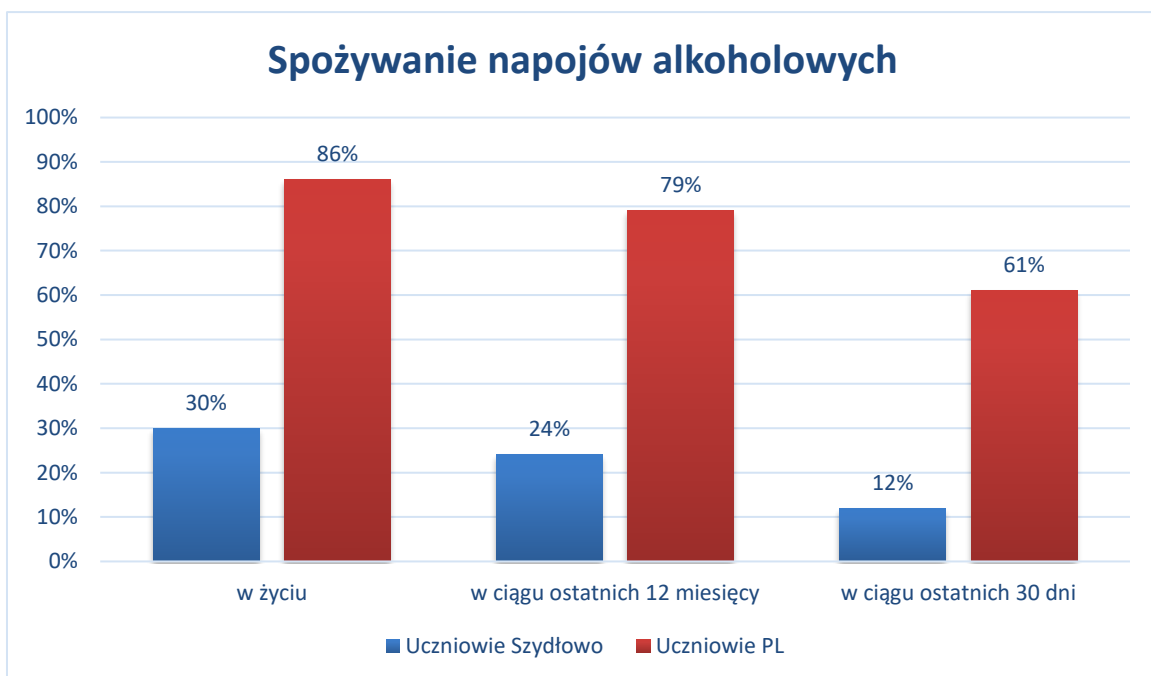
33

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych. Zawarto na nim rozkład płci osób badanych w ramach ESPAD-u oraz uczniów z gminy Szydłowo.

WYNIKI

Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów gminy Szydłowo, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. **Uczniowie w gminie Szydłowo sięgają po alkohol zdecydowanie rzadziej niż ich rówieśnicy na terenie Polski**, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Szydłowo z zakresu spożywania napojów alkoholowych.

Spożywanie napojów alkoholowych							
Uczniowie SZYDŁOWO							
	<i>Nie piłem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	70%	18%	6%	3%	3%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	76%	15%	6%	3%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	88%	12%	0%	0%	0%	0%	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

W tabeli znajdującej się na następnej stronie zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Szydłowo z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych wskazuje, iż ankietowani **uczniowie w gminie Szydłowo najczęściej spożywają mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)- 12% oraz mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)- 6%**. Zazwyczaj jednak uczniowie przyznają, że nie piją w ogóle (piwa - 82%; wina - 88%; wódki - 85%).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

PIWO	
	Uczniowie SZYDŁOWO
<i>Nigdy nie piję piwa</i>	82%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	3%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	12%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	0%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	0%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)</i>	3%
WINO	
	Uczniowie SZYDŁOWO
<i>Nigdy nie piję wina</i>	88%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	3%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	3%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	3%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	0%
<i>Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)</i>	3%
WÓDKA	
	Uczniowie SZYDŁOWO
<i>Nigdy nie piję wódki</i>	85%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wódki</i>	3%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)</i>	6%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)</i>	3%
<i>3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)</i>	3%
<i>6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)</i>	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „**Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?**” Oczekiwania uczniów gminy Szydłowo wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

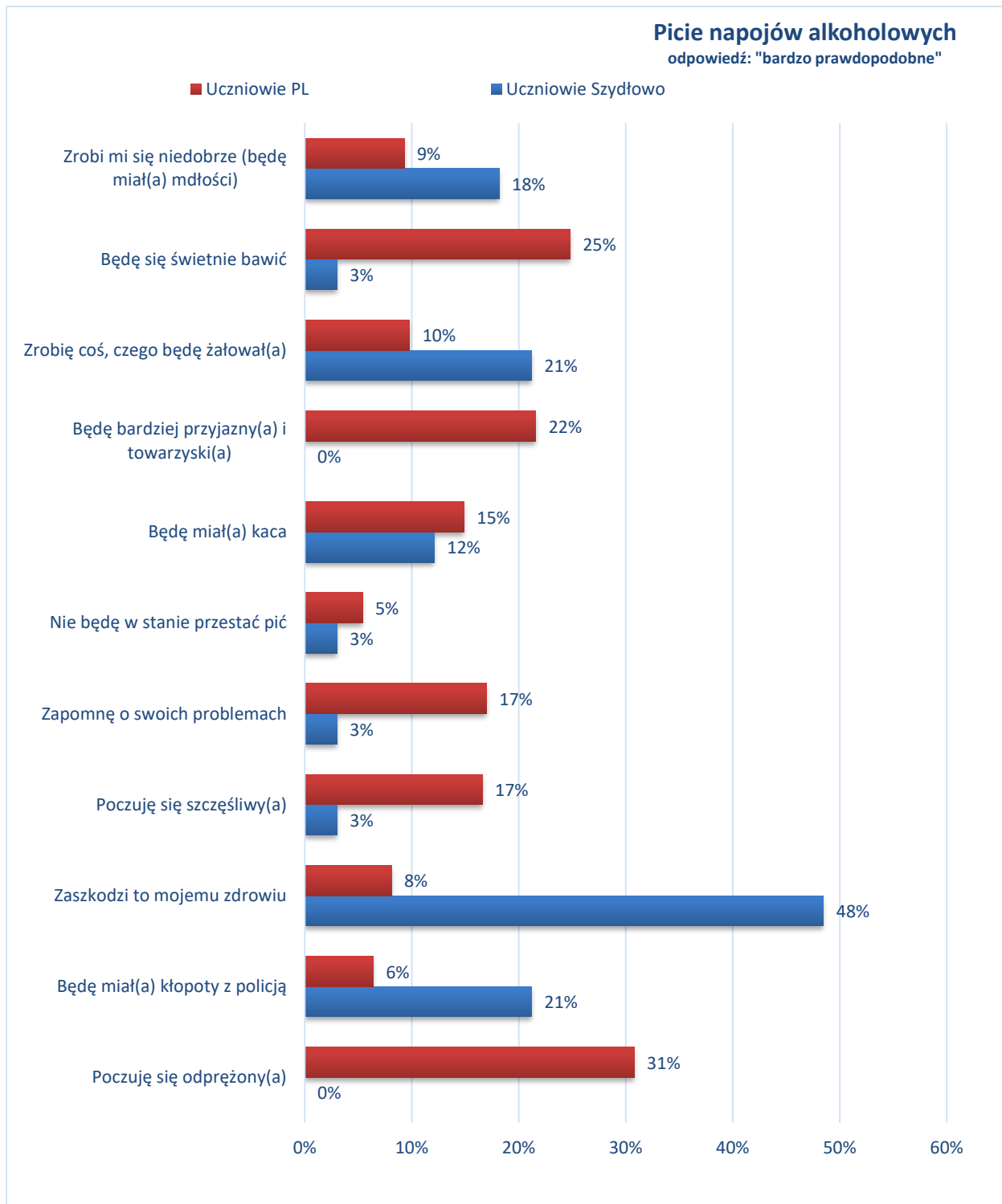
Uczniowie gminy Szydłowo, w porównaniu do uczniów z próby ogólnopolskiej, zgłaszali:

- **częściej:**

- obawy kłopotów z policją (o 21%);
- zaszkodzenie swojemu zdrowiu (o 40%);
- zrobienie czegoś, czego będą żalowali (o 11%);
- obawy przed mdłościami (o 9%).

- **rzadziej:**

- poczucie odprężenia (o 31%);
- poczucie szczęścia (o 14%);
- zapominanie o swoich problemach (o 14%);
- obawy, że nie będą mogli przestać pić (o 2%)
- będą mieć kaca (o 3%);
- bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim (o 22%);
- będą się świetnie bawić (o 22%).

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Szydłowo oraz próby ogólnopolskiej z zakresu **oczekiwań wobec alkoholu**.

Uczniowie gminy Szydłowo najczęściej nie są pewni lub przekonani o tym, że napicie się alkoholu pomoże im się odprężyć, poczuć szczęśliwymi, zapomnieć o problemach lub sprawi, że będą się świetnie bawić, staną się bardziej przyjaźni i towarzyscy, zrobią coś, czego będą później żałowali, będą mieć kaca lub alkohol zaszkodzi ich zdrowiu. Uważają również, że jest mało prawdopodobne, że z powodu picia alkoholu zrobi im się niedobrze lub będą mieli mdłości i zupełnie nieprawdopodobne, że z powodu picia będą mieli kłopoty z policją oraz, że nie będą potrafili przestać pić.

Oczekiwania wobec alkoholu		
1. Poczuję się odprężony(a)		
	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	0%	31%
Prawdopodobne	6%	40%
Nie wiadomo	70%	18%
Mało prawdopodobne	0%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	24%	5%
2. Będę miał kłopoty z policją		
	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	21%	6%
Prawdopodobne	21%	11%
Nie wiadomo	42%	30%
Mało prawdopodobne	3%	26%
Zupełnie nieprawdopodobne	12%	27%

3. Zaszkożdzi to mojemu zdrowiu

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	48%	8%
Prawdopodobne	33%	20%
Nie wiadomo	15%	35%
Mało prawdopodobne	0%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	3%	10%

4. Poczuję się szczęśliwy(a)

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	3%	17%
Prawdopodobne	3%	35%
Nie wiadomo	70%	31%
Mało prawdopodobne	0%	11%
Zupełnie nieprawdopodobne	24%	6%

5. Zapomnę o swoich problemach

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	3%	17%
Prawdopodobne	6%	34%
Nie wiadomo	55%	26%
Mało prawdopodobne	0%	14%
Zupełnie nieprawdopodobne	36%	8%

6. Nie będę w stanie przestać pić

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	3%	5%
Prawdopodobne	6%	8%
Nie wiadomo	64%	24%
Mało prawdopodobne	6%	27%
Zupełnie nieprawdopodobne	21%	36%

7. Będę miał(a) kaca

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	12%	15%
Prawdopodobne	15%	28%
Nie wiadomo	61%	28%
Mało prawdopodobne	0%	19%
Zupełnie nieprawdopodobne	12%	11%

8. Będę bardziej przyjazny(a) i towarzyski(a)

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	0%	22%
Prawdopodobne	6%	40%
Nie wiadomo	67%	25%
Mało prawdopodobne	0%	7%
Zupełnie nieprawdopodobne	27%	6%

9. Zrobię coś, czego będę żałował(a)

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	21%	10%
Prawdopodobne	6%	19%
Nie wiadomo	67%	33%
Mało prawdopodobne	0%	23%
Zupełnie nieprawdopodobne	6%	16%

10. Będę się świetnie bawić

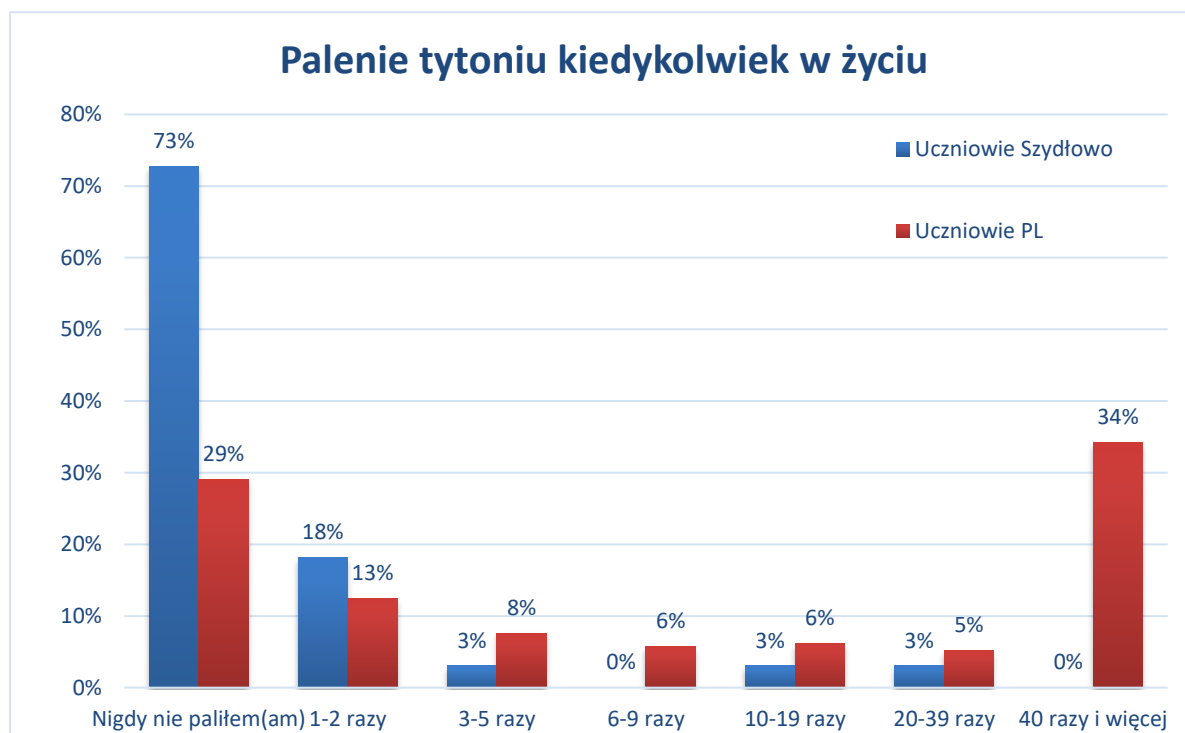
	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	3%	25%
Prawdopodobne	0%	40%
Nie wiadomo	73%	26%
Mało prawdopodobne	0%	5%
Zupełnie nieprawdopodobne	24%	5%

11. Zrobi mi się niedobrze (będę miał(a) mdłości)

	Uczniowie Szydłowo	Uczniowie PL
Bardzo prawdopodobne	18%	9%
Prawdopodobne	9%	21%
Nie wiadomo	58%	35%
Mało prawdopodobne	0%	22%
Zupełnie nieprawdopodobne	15%	13%

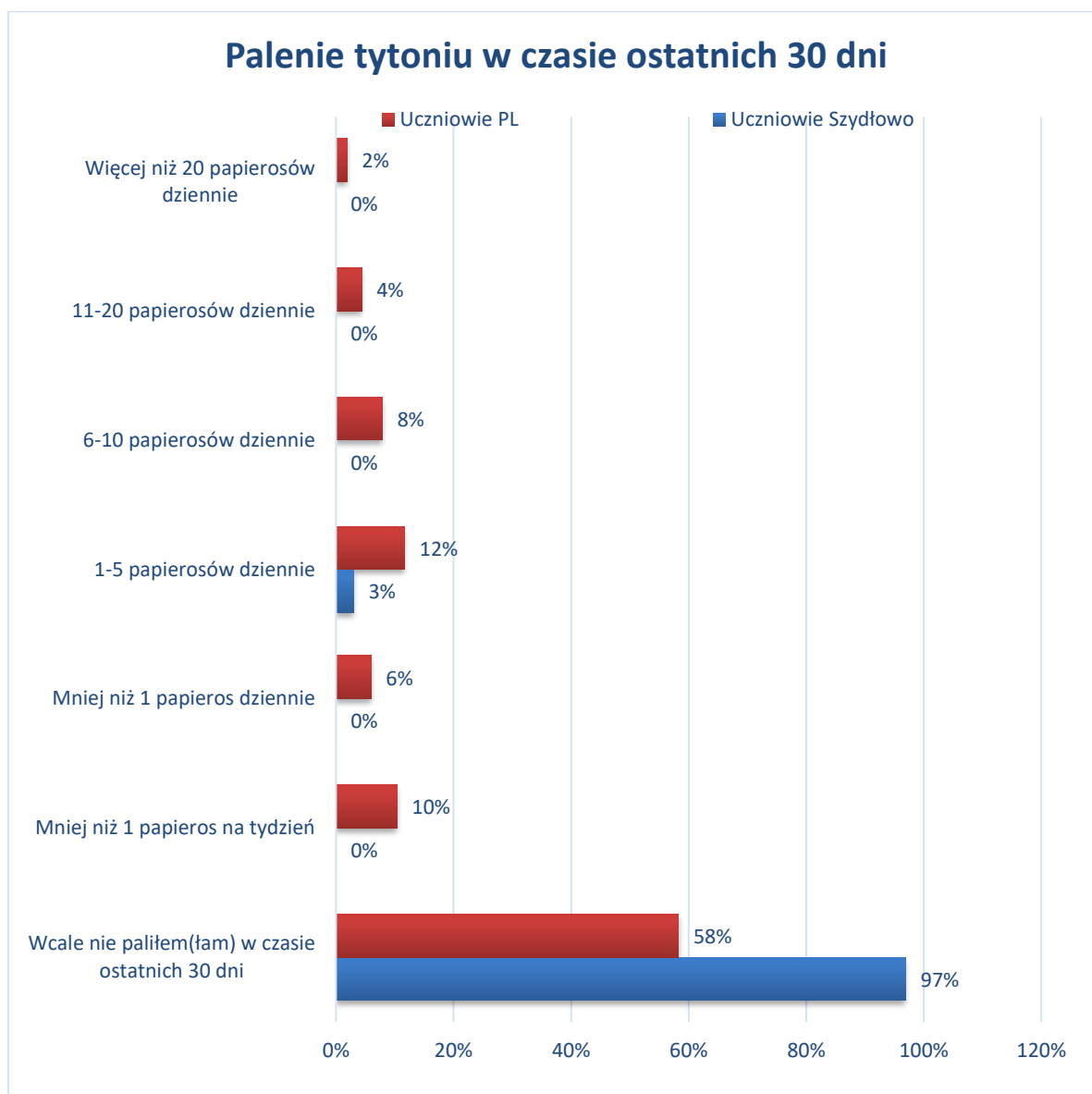
Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów. **73% uczniów z gminy Szydłowo deklaruje, że nigdy nie paliło, jest to o 44% więcej w porównaniu do uczniów z próby ogólnopolskiej (Uczniowie PL - 29%).** Rozkład pozostałych odpowiedzi również wskazuje na to, iż **uczniowie z gminy Szydłowo z reguły palą rzadziej i mniej niż młodzież z próby ogólnopolskiej.**

- **1 – 2 razy:** Uczniowie Szydłowo o 5% częściej (Uczniowie Szydłowo - 18%; Uczniowie PL - 13%);
- **3 – 5 razy:** Uczniowie Szydłowo o 5% rzadziej (Uczniowie Szydłowo - 3%; Uczniowie PL - 8%);
- **10 – 19 razy:** Uczniowie Szydłowo o 3% rzadziej (Uczniowie Szydłowo - 3%; Uczniowie PL - 6%);
- **20 – 39 razy:** Uczniowie Szydłowo o 2% rzadziej (Uczniowie Szydłowo - 3%; Uczniowie PL - 5%);

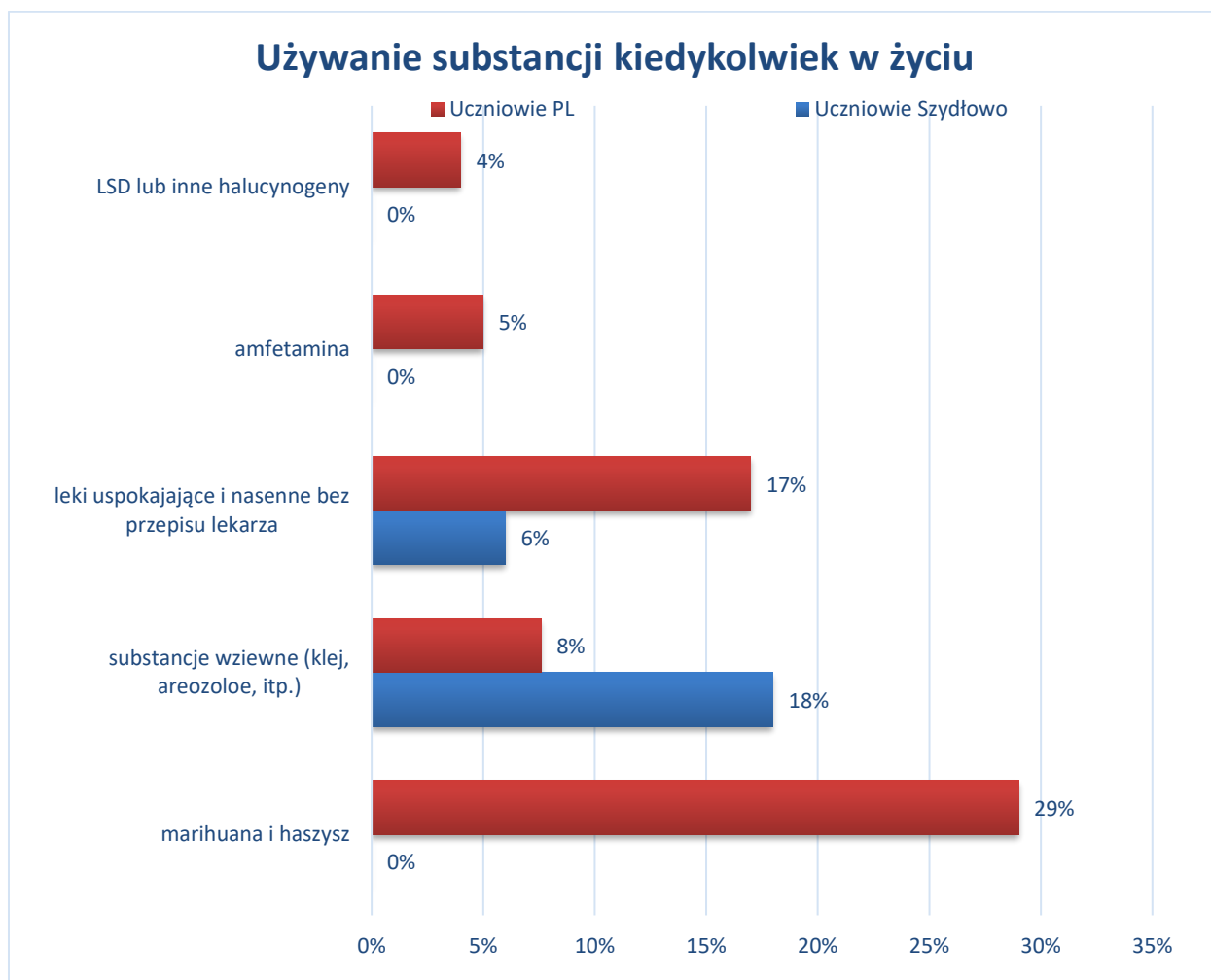

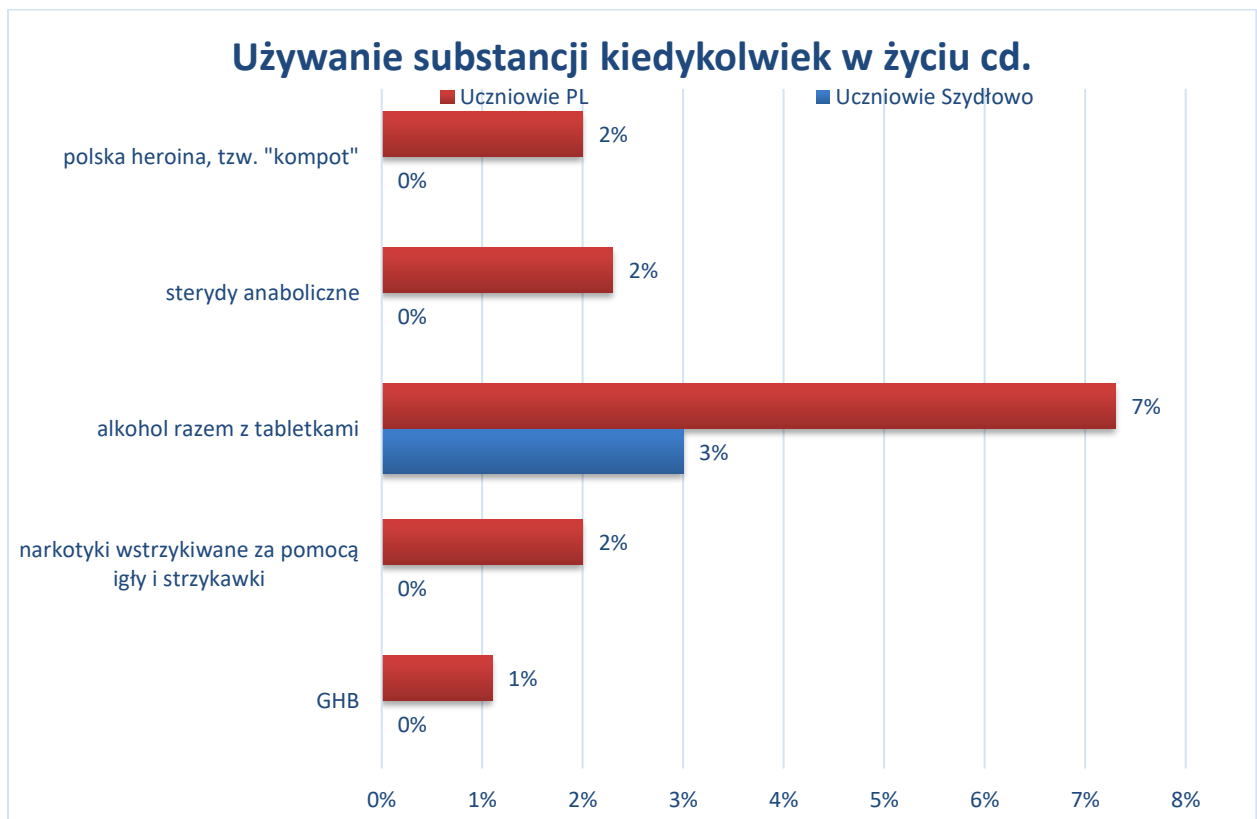
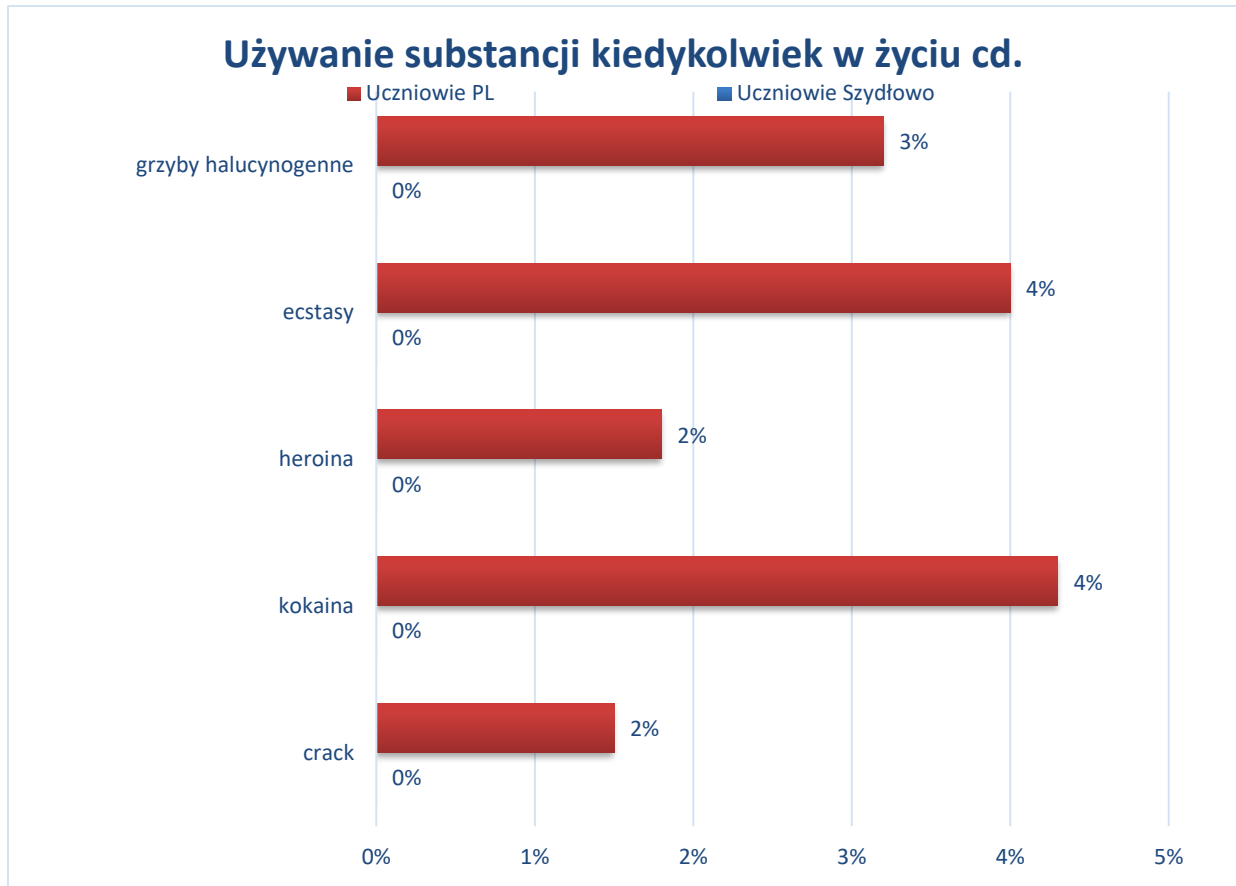
Podobne różnice ujawniają **deklaracje uczniów związane z paleniem papierosów w ciągu miesiąca przed badaniem**. Uczniowie z gminy Szydłowo w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem palili rzadziej i mniej w porównaniu do swoich rówieśników z terenu całej Polski.

Struktura odpowiedzi uczniów: „**wcale nie paliłem(łam) w czasie ostatnich 30 dni**”: Uczniowie Szydłowo o 39% częściej (Uczniowie Szydłowo – 97%; Uczniowie PL – 58%).

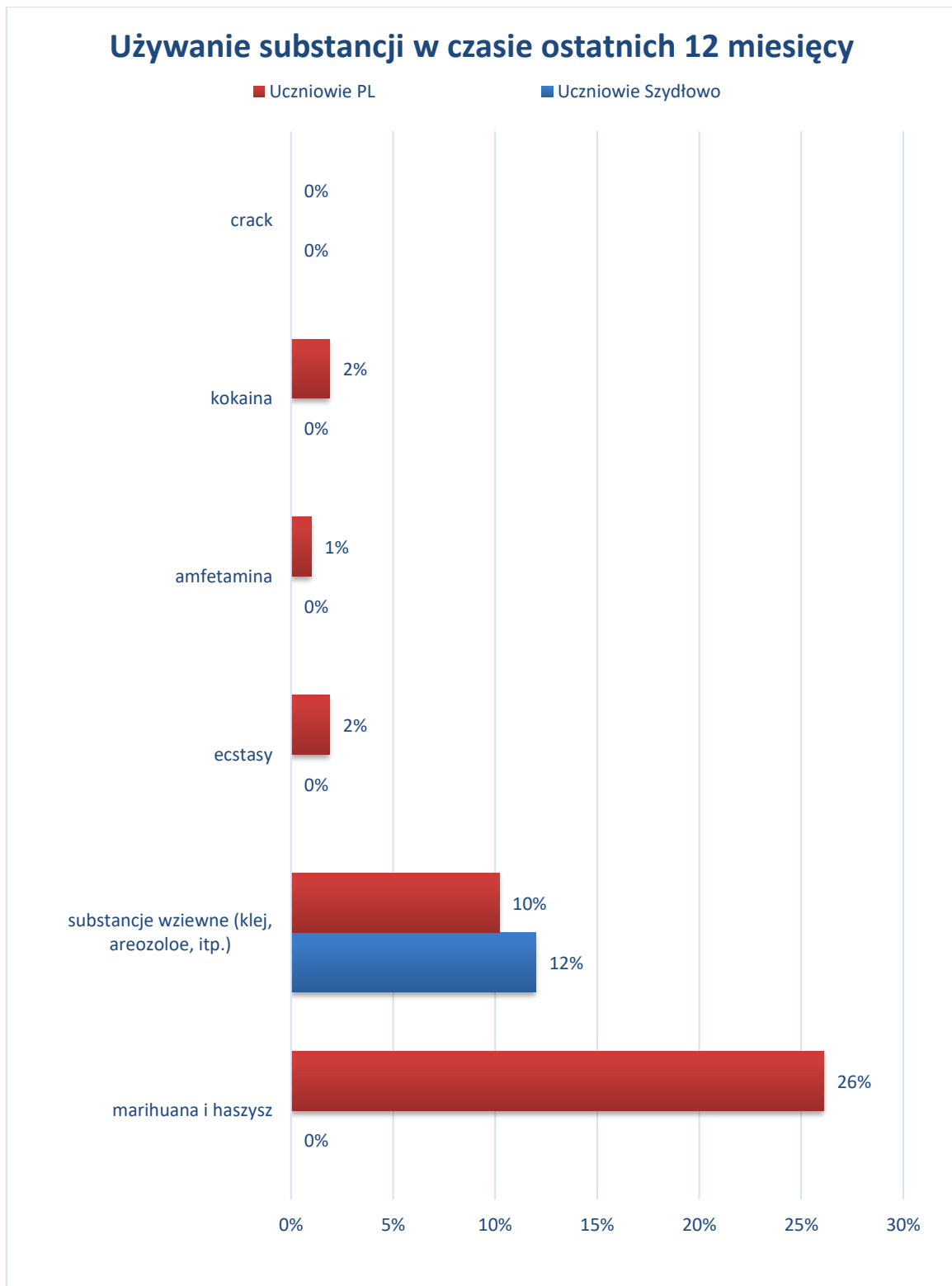

Wśród uczniów w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie chociaż raz w życiu, okazała się marihuana i haszysz (29%), natomiast wśród uczniów gminy Szydłowo to substancje wziewne (klej, aerozole, itp.) - 18% oraz leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza – uczniowie gminy Szydłowo (6%), uczniowie PL (17%). Innymi substancjami przyjmowanymi przez młodych ludzi w gminie Szydłowo jest alkohol razem z tabletkami – 3%.

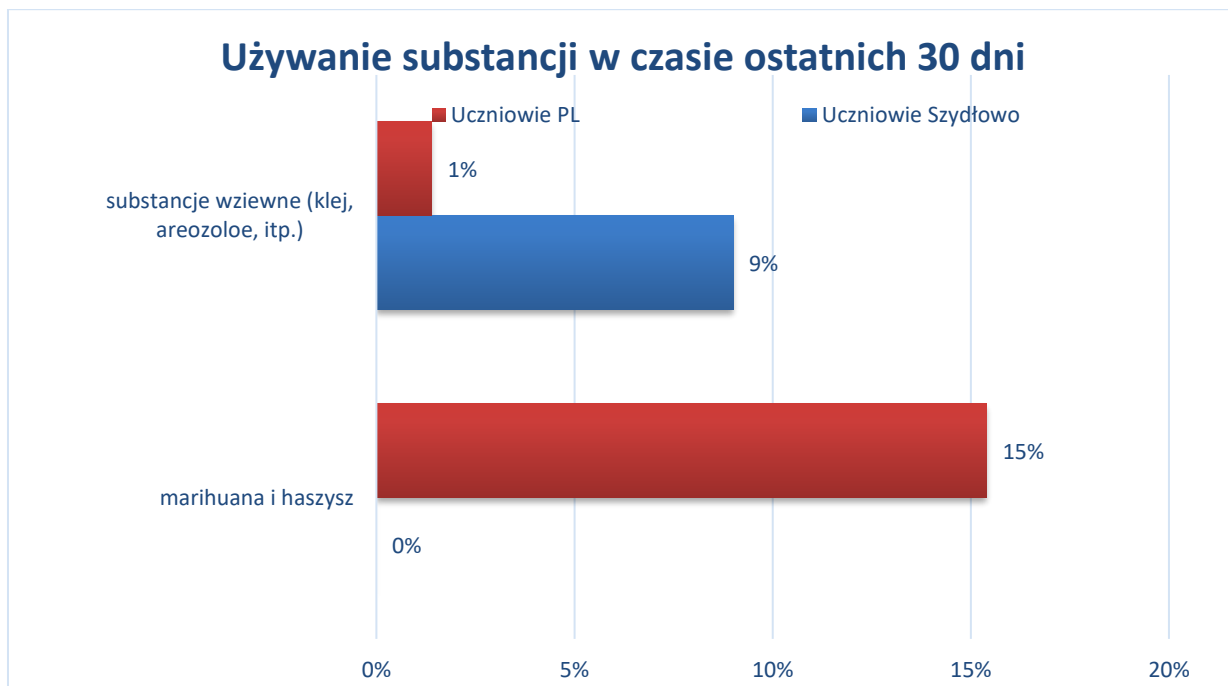

Wśród uczniów w badaniu ogólnopolskim najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie w czasie ostatnich 12 miesięcy nadal są marihuana i haszysz (26%). Również wśród uczniów gminy Szydłowo wartość 12% uzyskały substancje wziewne (klej, aerozole, itp.).

Wśród uczniów, w badaniu ogólnopolskim, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie w czasie ostatnich 30 dni nadal są marihuana i haszysz (15%). Wśród uczniów gminy Szydłowo na pierwszym miejscu plasują się substancje wziewne (9%).

W poniższych tabelach zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z gminy Szydłowo z zakresu użycia środków psychoaktywnych.

Użycie marihuany lub haszyszu							
Uczniowie Szydłowo							
	<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu.

Użycie substancji wziewnych (kleju, aerozoli itp.)

Uczniowie Szydłowo							
	<i>Nie używałem</i>	<i>1-2 razy</i>	<i>3-5 razy</i>	<i>6-9 razy</i>	<i>10-19 razy</i>	<i>20-39 razy</i>	<i>40 razy lub więcej</i>
W życiu	82%	6%	6%	0%	6%	0%	0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	88%	3%	9%	0%	0%	0%	0%
W ciągu ostatnich 30 dni	91%	9%	0%	0%	0%	0%	0%

Na czerwono zaznaczono odpowiedź najczęściej wybieraną przy danym twierdzeniu

W przypadku używania pozostałych substancji psychoaktywnych zauważyć można brak rozpowszechnienia używania tych substancji.

Wśród uczniów gminy Szydłowo, którzy używali substancji psychoaktywnych, najczęściej występowały odpowiedzi:

"w czasie ostatnich 30 dni" :

- Alkohol z tabletkami - 3%,

oraz "kiedykolwiek w życiu":

- leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza - 6%,

Dokładne odpowiedzi zestawiono w tabeli poniżej.

Użycie pozostałych substancji psychoaktywnych
(pytanie wielokrotnego wyboru)

Uczniowie Szydłowo				
	<i>Nie, nigdy</i>	<i>Tak, w czasie ostatnich 30 dni</i>	<i>Tak, w czasie ostatnich 12 miesięcy</i>	<i>Tak, kiedykolwiek w życiu</i>
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	94%	0%	0%	6%
Amfetamina	100%	0%	0%	0%
LSD lub inne halucynogeny	100%	0%	0%	0%

Crack	100%	0%	0%	0%
Kokaina	100%	0%	0%	0%
Heroina	100%	0%	0%	0%
Ecstasy	100%	0%	0%	0%
Grzyby halucynogenne	100%	0%	0%	0%
GHB	100%	0%	0%	0%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	100%	0%	0%	0%
Alkohol razem z tabletkami	97%	3%	0%	0%
Alkohol razem z marihuaną	100%	0%	0%	0%
Sterydy anaboliczne	100%	0%	0%	0%
Polska heroina, tzw. „kompot”	100%	0%	0%	0%

Pierwszą substancję psychoaktywną, jakiej użyli uczniowie w gminie Szydłowo były leki uspokajające i nasenne bez zalecenia lekarza (6%).

Pierwsza użyta substancja psychoaktywna

						Uczniowie Szydłowo	
Nigdy	nie	spróbowałem(am)	żadnej	z	nżej	wymienionych substancji	94%
Leki	uspokajające	lub	nasenne	bez	zalecenia	lekarza	6%
Marihuana lub haszysz						0%	
LSD						0%	

Amfetamina	0%
Crack	0%
Kokaina	0%
Relevin	0%
Heroina	0%
Ecstasy	0%
Grzyby halucynogenne	0%
GHB	0%
Polska heroina, czyli tzw. „kompot”	0%

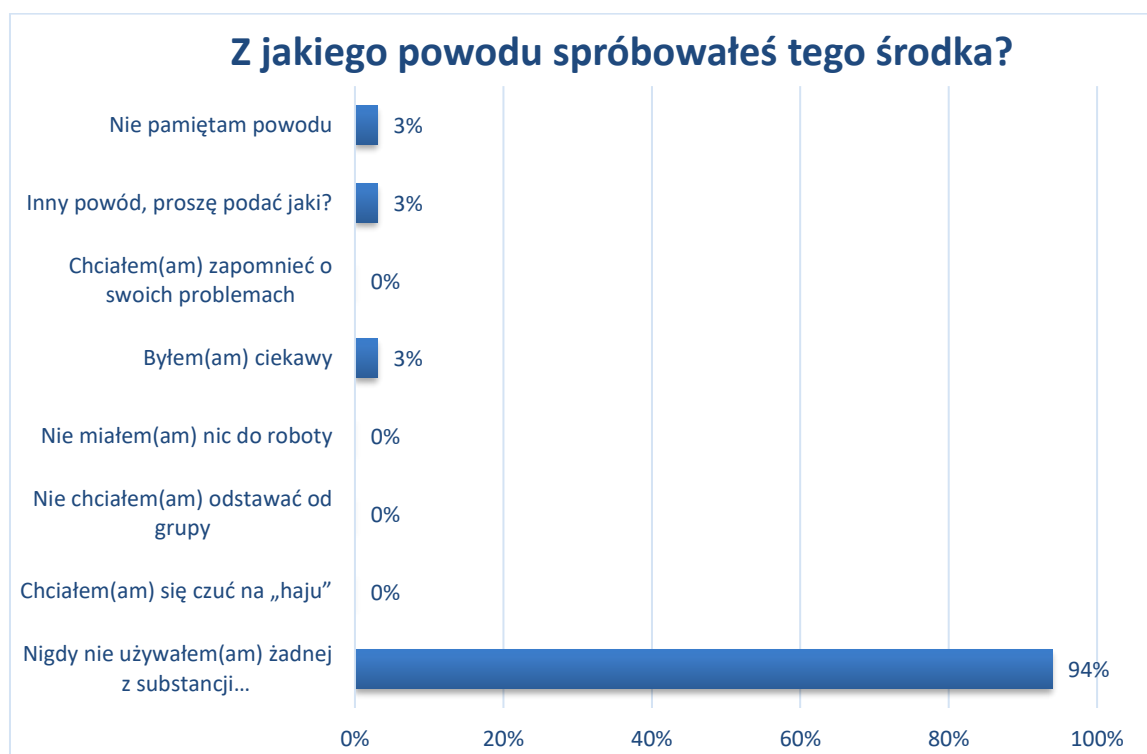
Uczniowie zapytani o **źródło pozyskania substancji psychoaktywnej** wskazali inne – 3%.

Źródło pozyskania substancji psychoaktywnej podczas pierwszego użycia

	Uczniowie Szydłowo
Nigdy nie używałem(am) żadnej z substancji wymienionych w pytaniu 14.	97%
Dostałem(am) od starszego brata lub siostry	0%
Dostałem(am) od starszego kolegi/koleżanki	0%
Dostałem(am) od kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie	0%
Dostałem(am) od kogoś, kogo znałem(am) ze słyszenia, ale nie osobiście	0%
Dostałem(am) od obcej osoby	0%
Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	0%
Kupiłem od kolegi	0%

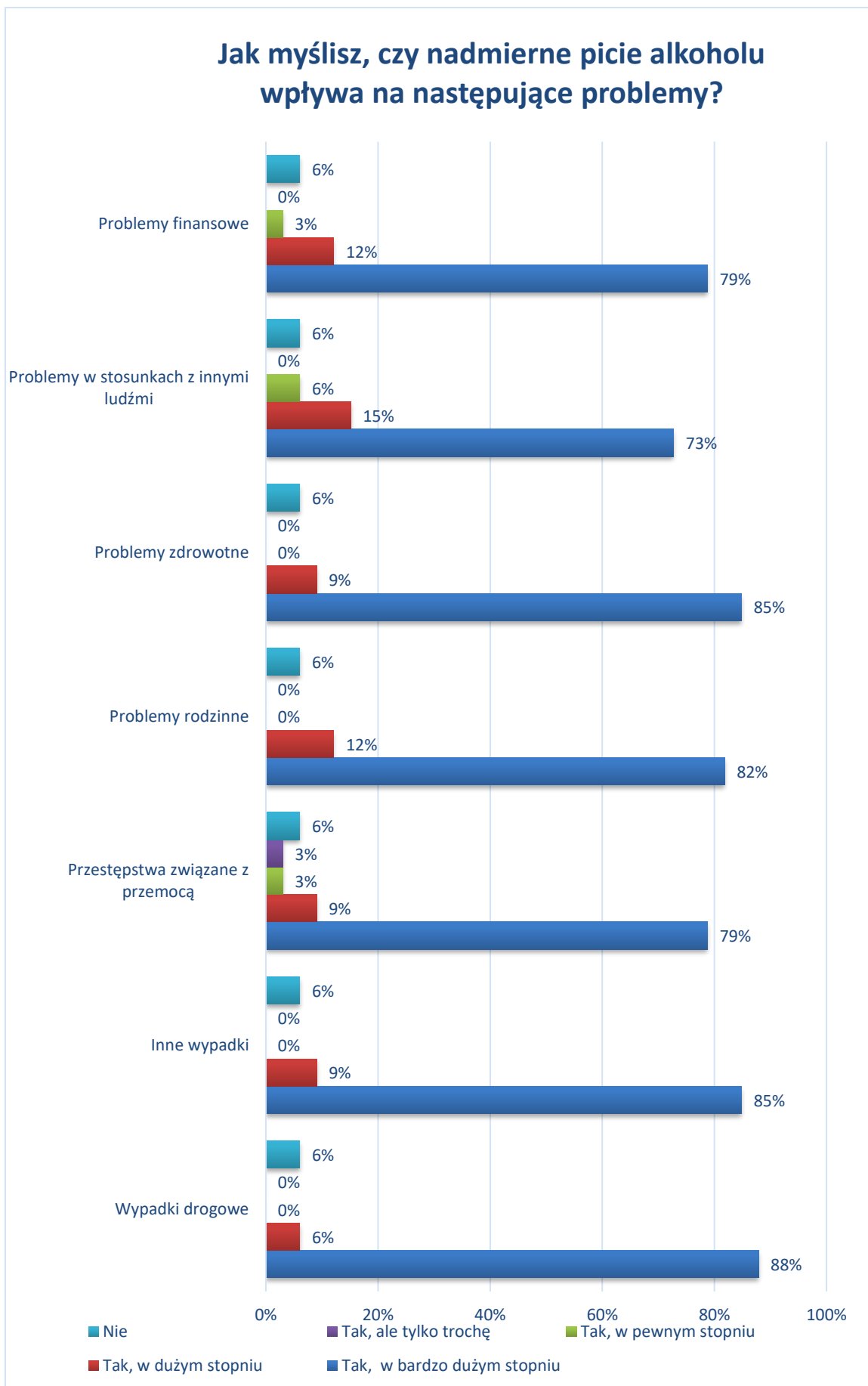
Kupiłem od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	0%
Kupiłem od obcej osoby	0%
Dostałem od jednego z rodziców	0%
Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców	0%
Żadne z powyższych	3%

Powodem spróbowania substancji psychoaktywnej dla młodzieży w gminie Szydłowo była ciekawość (3%) również 3% odpowiedziało, że nie pamięta powodu.

Na zakończenie zapytaliśmy o subiektywną opinię uczniów na temat wpływu nadmiernego picia alkoholu na problemy mogące występować w życiu codziennym.

Badani uczniowie uważają, że nadmierne picie alkoholu wpływa w bardzo dużym stopniu na wypadki drogowe (88%), inne wypadki (85%), problemy zdrowotne (85%), problemy rodzinne (82%), problemy finansowe (79%), przestępstwa związane z przemocą (79%) oraz problemy w stosunkach z innymi ludźmi (73%).

PODSUMOWANIE

Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Szydłowo można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy Szydłowo.

- a) Za najważniejsze problemy w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali uzależnienie od alkoholu oraz kryzys rodziny. Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz związane z podjęciem działań edukacyjnych w zakresie szkodliwości alkoholu oraz możliwości uzyskania pomocy dla osób uzależnionych. Co czwarty ankietowany mieszkaniec gminy deklaruje, że wie, gdzie może zgłosić się osoba mająca problem z uzależnieniem od alkoholu. Respondenci wskazują MOPS w Pile oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- b) Częstotliwość spożywania alkoholu dla większości mieszkańców można uznać za częściej niż okazjonalną (raz w tygodniu - 43%, kilka razy w tygodniu - 8%), jednakże ilości spożywanego alkoholu są niewielkie (3-4 porcje - łącznie 59%). Niepokojący wydaje się wskaźnik sugerujący, że dla 38% badanych alkohol jest źródłem radzenia sobie z przeżywanymi emocjami aczkolwiek mieszkańcy nie uważają, że alkohol jest dobrym rozwiązaniem problemów oraz że kobiety w ciąży mogą pić bezpiecznie niewielkie ilości alkoholu. Także badani mieszkańcy nie zgadzają się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.
- c) Niepokojące jest, że 41% respondentów przyznaje, że młodzi ludzie nie mają większego problemu z zakupieniem alkoholu.
- d) Pomimo słabnącej popularności plenicenia papierów, aż 40% mieszkańców gminy znajduje się w nałogu nikotynowym, a co trzeci badany pali okazjnie.

- e) Problem narkotyków w gminie nie jest rozpowszechniony - 10% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz oraz amfetamina. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu).
- f) Odpowiedzi mieszkańców pozwalają sądzić, że nieliczni badani przejawiają postawy wychowawcze, które są charakterystyczne dla tradycyjnego, tj. konserwatywnego wychowania, w którym elementem wychowania jest przemoc, a zdecydowana większość jest przeciwnikiem stosowania przemocy w wychowaniu młodych ludzi.
- g) Wyniki w kontekście doświadczanej przemocy w rodzinie mogą być niepokojące, ponieważ 20% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 55% podejrzewa, że tak się dzieje. Prawie co trzeci ankietowany deklaruje posiadanie wiedzy do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.
- h) Mieszkańcy nie są skłonni myśleć schematycznie o czym świadczy brak zgody na takie twierdzenia jak: „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” czy „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać”.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Jednak warto zauważyć, że ankietowani uczniowie mają niewielkie doświadczenie, jeśli chodzi o spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie papierosów. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 4% uczniów SP 4-6 oraz 14% SP 7-8. Inicjację alkoholową ma za sobą: 7% badanych uczniów klas młodszych oraz 17% uczniów klas starszych. Należy jednak zauważyć, że dla większości badanych był to jednorazowy kontakt z taką substancją. Niepokojące jest że 22% uczniów klas 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 uważa spożywanie alkoholu w ich wieku za normalne.

b) Pozytywnym aspektem wydaje się również fakt deklarowanego trudnego dostępu do tego typu używek dla osób niepełnoletnich. Jako okoliczności uczniowie wskazują przede wszystkim spotkania z rodziną oraz ze znajomymi. Alkohol to substancja, do której dostęp dla uczniów, w porównaniu do narkotyków czy dopalaczy, jest zdecydowanie łatwiejszy. Jego spożywanie jest też powszechnie tolerowane, traktowane, jako element tradycji czy kultury, a wręcz nieodłączny element wielu życiowych wydarzeń — niestety często osoby dorosłe nie widzą problemu w tym, że akceptują włączanie w ten „zwyczaj” osób niepełnoletnich. W związku z tym warto organizować kampanie informacyjne czy specjalne wydarzenia o charakterze profilaktycznym, prowadzone przez specjalistów, skierowane do ogółu mieszkańców, podczas których będą mieli oni okazję zapoznać się ze specyfiką problemów i sposobami ich przeciwdziałania. Jeśli uczniowie nie otrzymują informacji od osób dorosłych, że tego typu zachowania nie powinny być akceptowane, mogą zacząć z biegiem czasu włączać je, mniej lub bardziej świadomie, w repertuar własnych zachowań. Niebagatelna rola w przeciwdziałaniu tego typu sytuacjom przypada szkołom i nauczycielom mających kontakt z rodzicami, ale także władzom samorządowym, które mogą postarać się włączać w lokalne programy przeciwdziałania problemom uzależnień oddziaływania skierowane na edukację i promocję zachowań pożądanych u rodziców oraz pozostałych mieszkańców gminy. Grupa rówieśnicza stanowi nieodłączny element prawidłowego rozwoju społecznego nastolatków, dzięki której nabywają umiejętności komunikacyjnych, empatii, pracy w grupie itp. Ważne przy tym, by środowisko szkolne, rodzinne itd. umożliwiała młodym ludziom spędzanie wolnego czasu w sposób, który będzie dla nich bardziej atrakcyjny niż np. wspólne picie alkoholu. Warto więc zadbać o dostępność zajęć sportowych oraz rozwijających inne pasje i hobby oraz organizację różnego rodzaju akcji i wydarzeń, które będą mogły być alternatywą dla spotkań „zakrapianych” alkoholem czy innymi używkami (należy tutaj zaznaczyć, że spotkania ze znajomymi stanowią dla prawie połowy uczniów główny sposób spędzania wolnego czasu). Równie przydatne będzie organizowanie szkolnych warsztatów, podczas których młodzież będzie mogła wspólnie wypracowywać pożądane postawy wobec zagrożeń.

- c) Młodzi ludzie deklarują picie piwa (tutaj warto zaznaczyć, że część młodych ludzi jest przekonana o prawdziwości mitu jakoby alkohol w piwie był „słabszy”). Jednakże większość uczniów przyjmuje konstruktywne postawy wobec substancji psychoaktywnych i ma świadomość ich szkodliwości.
- d) Wyniki badań wskazują, że wśród młodych ludzi problem substancji psychoaktywnych, tj. narkotyków i dopalaczy jest marginalny – inicjację potwierdziło 1% starszych uczniów. Raczej dobrze rokujące są także wyniki dotyczące nastawienia uczniów wobec brania narkotyków i dopalaczy w większości uczniowie w każdej grupie wiekowej nie zgadzają się lub raczej nie zgadzają się, by było to normalne dla osób w ich wieku. Nie uważają również, że istnieje mniejsze prawdopodobieństwo uzależnienia się od dopalaczy.
- e) Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Zauważalne jest to w szczególności przy deklaracjach o codziennych doświadczeniach w tym zakresie. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemu przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- f) Nieliczni uczniowie doświadczali przemocy w rodzinie (SP 4-6 – 3%; SP 7-8 – 5%), jednakże uczniowie czują się w domu bezpiecznie.
- g) Uczniowie deklarują w większości stosunkowo „zdrową” ilość czasu spędzanego na komputerze, jednakże należy sumować to z czasem korzystania z telefonu oraz oglądania telewizji. Trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak, aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po mało oferujących stronach internetowych. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają

możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- h) Wyniki uczniów dotyczące zagrożeń związanych z nowymi technologiami (doświadczenia w zakresie cyberprzemocy) wskazują na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych, ale także profilaktyki zachowań agresywnych i nauki polubownego rozwiązywania konfliktów rówieśniczych w przestrzeni wirtualnej.

3. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

- a) Ankietowani sprzedawcy napojów alkoholowych sprzeciwiają się sprzedawaniu napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim (100%), jednakże w przypadku wątpliwości, co do wieku 30% rzadko sprawdza dowody potwierdzające pełnoletniość. Pozwala to sądzić, iż sprzedawcy niejednoznacznie podchodzą do odpowiedzialności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.
- b) Dla połowy ankietowanych sprzedawców spożywanie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.
- c) Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w gminie Szydłowo wydaje się być rozpowszechnionym zjawiskiem: aż 85% badanych przyznaje, że takie sytuacje zdarzają się kilka razy dziennie. 10% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało styczność z nieprzyjemnym zajściem związanym ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.
- d) Ankietowani sprzedawcy jednogłośnie nie zgadzają się że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne oraz że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.
- e) Ankieta wykazała, że próby zakupy alkoholu przez osoby niepełnoletnie wydają się być częstym zjawiskiem, ponieważ łącznie połowa wykazała że zdarza się to kilka razy w tygodniu, a nawet codziennie.
- f) Badani sprzedawcy jednogłośnie uważają że kontrola sprzedaży w gminie funkcjonuje raczej i bardzo słabo.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹³. Dzieci i młodzież są, więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁴. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁵:

CZYNNIKI RYZYKA

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

¹³ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁴ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁵ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*¹⁶.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy¹⁷.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmocnienie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmocnienie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących młodzież przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z

¹⁶ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

¹⁷ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła.*

rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których dziecko spędza czas wolny.

- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”¹⁸;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić¹⁹:

¹⁸ K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

¹⁹ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce [w:] Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży*

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.